

ALÇAK GERİLİM TRANSFORMATÖR YAZILIMI

HÜSAMETTİN R. SARUHAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ELEKTRİK ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ŞUBAT 2010
ANKARA**

Hüsamettin SARUHAN tarafından hazırlanan ALÇAK GERİLİM TRANSFORMATÖR TASARIM YAZILIMI adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. M. Timur AYDEMİR

.....

Tez Danışmanı, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ömer Faruk BAY

.....

Elektronik Eğitimi Anabilim Dalı, G. Ü.

Yrd. Doç. Dr. M. Timur AYDEMİR

.....

Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı, G. Ü.

Doç. Dr. Erkan AFACAN

.....

Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı, G. Ü.

Tarih: 26/02/2010

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Bilal TOKLU

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Hüsamettin R. SARUHAN

ALÇAK GERİLİM TRANSFORMATÖR TASARIM YAZILIMI
(Yüksek Lisans Tezi)

Hüsamettin R. SARUHAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞUBAT 2010

ÖZET

Transformatör tasarımı basit görünümüne karşın karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle günümüzde bazıları ticari bazıları da ücretsiz olarak dağıtılan yazılım programları kullanılmaktadır. Ücretsiz olan yazılımlar genellikle çekirdek malzemesi üreticileri tarafından geliştirilmiş olup, bazı parametrelerin girilmesi veya seçilmesi ile çalıştırılırlar.

Tüm transformatör tasarım programları aynı temel tasarım ilkelerini ve formüllerini kullanır. Bu programlar arasındaki fark ise kullanıcıya sunduğu olanaklar ve hesaplamalarda önceden verilen sabitler veya kullanıcıdan istenen girdilerin farklılıklarıdır.

Bu çalışmada, tek ve üç fazlı transformatör tasarımında kullanılabilecek bir yazılım geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yazılımın rahat kullanılabilir bir ara yüze ve hızlı ve doğru sonuçlar verebilecek bir algoritmaya sahip olması hedeflenmiştir. Yazılım, DELPHI programlama dili ve Microsoft Office Access Veritabanı programı kullanılarak hazırlanmıştır. Hazırlanan yazılımla örnek tasarımlar yapılmış, bu tasarımlardan bir tanesinden elde edilen sonuçlar kullanılarak transformatör sardırılmış ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Bilim Kodu : 905.1.038
Anahtar Kelimeler : Güç Transformatörü, Transformatör Tasarım Yazılımı
Sayfa Adedi : 149
Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Dr. M. Timur AYDEMİR

LOW VOLTAGE TRANSFORMER DESIGN SOFTWARE**(M.Sc. Thesis)****Hüsamettin R. SARUHAN****GAZİ UNIVERSITY****INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY****FEBRUARY 2010****ABSTRACT**

Transformer design, no matter how easy it looks, is a complicated process. Therefore, several commercial and non-commercial software programs are distributed for transformer design today. Non-commercial ones are usually made available by magnetic cores manufacturers and are used by entering or selecting some specific parameters.

All design programs use the same design principles and equations. The difference between them arises from the opportunities given to the users and constants or data required from the user.

Development of a software program to be used in the design of single phase and three phase transformers is aimed in this thesis. An interface easy to use, and an algorithm to yield quick and accurate results are targeted. DELPHI programming language and Microsoft Office Access Database are used in the software. Sample designs have been carried out by using this software and one of the designs has been carried out. Tests have been performed on the transformer wound accordingly, and results have been compared.

Science Code : 905.1.038

Key Words : Power Transformer, Transformer Design Software

Page Number: 149

Adviser : Assist. Prof. Dr. M. Timur AYDEMİR

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen ve yol gösteren değerli Hocam Sn. Yrd. Doç. Dr. M. Timur AYDEMİR'e, yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma, her zaman yanımda olan eşim Nurgül SARUHAN'a ve Aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
2. MANYETİK MALZEMELER VE KARAKTERİSTİKLERİ	2
2.1. Doyma	2
2.2. Geçirgenlik (μ)	3
2.3. Histerezis Kayıpları ve Özdirenç (ρ).....	4
3. TRANSFORMATÖRLER	7
3.1 Transformatörlerin Yapısı ve Çeşitleri	7
3.1.1. Güç transformatörleri	9
3.1.2. Yalıtım transformatörleri	10
3.1.3. Ses frekans (Audio) transformatörleri	11
3.1.4. Yüksek frekans (RF) transformatörleri	11
3.1.5. Darbe transformatörleri	12
3.2. Transformatörlerin Çalışma İlkesi	12
4. TRANSFORMATÖRLERDE MANYETİK NÜVE	14
4.1. E - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	14

Sayfa

4.2. U - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	15
4.3. L - L Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	16
4.4. D - U Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	17
4.5. Üç Faz E - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	18
4.6. Üç Faz C - C Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	19
4.7. Üç Faz E -E Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri	20
5. TRANSFORMATÖR PARAMETRELERİ	22
5.1. Pencere Kullanım Faktörü, K_u	22
5.1.1. S_1 , Tel yalıtımı	23
5.1.2. S_2 , Dolgu faktörü	25
5.1.3. S_3 , Etkin pencere	29
5.1.4. S_4 , Yalıtım faktörü	33
5.2.Sargı	35
5.3. Ortalama Sarım Uzunluğu Hesaplaması	38
5.4. Bakır Direnci	39
5.5. Bakır Ağırlığı	39
5.6. Transformatör Alan Çarpanı (Area Product), A_p	39
5.6.1. Transformatör hacmi ve A_p	40
5.6.2. Transformatör ağırlığı ve A_p	42
5.6.3. Transformatör yüzey alanı ve A_p	43
5.7. Transformatör Verimi	44
5.8. Yüzey Alanı A_t deki Sıcaklık Dağılımı	45
5.9. Regülasyon	47

Sayfa

6. GÜÇ TRANSFORMATÖRÜ TASARIMI	50
6.1. Çıkış Gücü P_o ve Görünen Güç P_t Kapasitesinin Karşılaştırılması	50
6.2. Güç Transformatör Düzenleme Kapasitesine (Regülasyon) ile Nüve Geometrisi K_g Arasındaki İlişkisi	53
6.3. Transformatör Güç Kullanım Kapasitesi ile A_p İlişkisi	53
6.4. Güç Transformatörü Tasarım Tüm Parametreleri	54
6.5. Üç Fazlı Güç Transformatörü Parametreleri	58
6.5.1. Üç fazlı trafo bağlantı çeşitleri	58
6.5.2. Yıldız ve üçgen bağlantı sistemlerinde faz akımı, hat akımı ve gerilimi	59
6.5.3. Çeşitli bağlantı şekillerinde çok fazlı doğrultucu devreler	60
6.5.4. Üç fazlı transformatör tasarımı tüm parametreleri	62
6.6. Transformatör Tasarım Aşamaları ve Tasarım Tabloları	67
6.6.1. Transformatör tasarım akış diyagramı	67
6.6.2. Transformatör tasarımı program tasarım tabloları	69
7. TRANSFORMATÖR TASARIM HESAPLAMA ÖRNEKLERİ	74
7.1. Tek Fazlı EI Laminasyon Hesaplama Örneği	74
7.2. Üç Fazlı $\Delta - \Delta$ Tam Köprü Bağlantılı EI Laminasyon Hesaplama Örneği	81
7.3. Tek Fazlı EI Laminasyon Yalıtım Transformatörü Hesaplama Örneği	89
7.4. Program Aracılığıyla Tasarlanan Transformatörün Laboratuvar Deneyi	96
7.4.1. Tam yük deneyi sonucu elde edilen veriler	96
7.4.2. Boşta deneyi sonucu elde edilen veriler	97
7.4.3. Kısa devre deneyi sonucu elde edilen veriler	97

Sayfa

7.4.4. Sıcaklık değişimi ve dirençler	98
7.4.5. Transformatör parametre hesapları	98
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	101
KAYNAKLAR	102
EKLER	103
EK – 1 Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları	104
EK – 2 Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı Kodları	131
EK – 3 Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı Kodları	136
EK – 4 Transformatör Tasarım Program Ekranları	142
ÖZGEÇMİŞ	149

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Çekirdek Kaybı Sabitleri.....	6
Çizelge 4.1. E - I Laminasyon Boyut Verileri.....	15
Çizelge 4.2. E - I Laminasyon Tasarım Verileri	15
Çizelge 4.3. U - I Laminasyon Boyut Verileri.....	16
Çizelge 4.4. U - I Laminasyon Tasarım Verileri.....	16
Çizelge 4.5. L - L Laminasyon Boyut Verileri.....	17
Çizelge 4.6. L - L Laminasyon Tasarım Verileri	17
Çizelge 4.7. D - U Laminasyon Boyut Verileri.....	18
Çizelge 4.8. D - U Laminasyon Tasarım Verileri	18
Çizelge 4.9. Üç Faz E -I Laminasyon Boyut Verileri.....	19
Çizelge 4.10. Üç Faz E - I Laminasyon Tasarım Verileri	19
Çizelge 4.11. Üç Faz C - C Laminasyon Boyut Verileri.....	20
Çizelge 4.12. Üç Faz C -C Laminasyon Tasarım Verileri	20
Çizelge 4.13. Üç Faz E -E Laminasyon Boyut Verileri.....	21
Çizelge 4.14. Üç Faz E - E Laminasyon Tasarım Verileri	21
Çizelge 5.1. Bakır Kablo Verileri.....	24
Çizelge 5.2. Yüklenmiş Bakır Kablo Faktörleri.....	25
Çizelge 5.3. Yüklenmiş Rastgele Bakır Kablo Faktörleri.....	25
Çizelge 5.4. Marjın Boyutları Tel Büyüklüğüne Göre Değişkenlikleri.....	30
Çizelge 5.5. Çeşitli AWG Ölçülerindeki Tel Çapları.....	30
Çizelge 5.6. Transformör İçin Kullanılabilecek Sargı Malzemeleri.....	34
Çizelge 5.7. Transformör İçin Kullanılabilecek Tel Tablosu.....	35

Çizelge	Sayfa
Çizelge 5.8. Çekirdek Yapısına Göre Kv Sabiti.....	41
Çizelge 5.9. Çekirdek Yapısına Göre Kw Sabiti.....	43
Çizelge 5.10. Yüzey Alanına Göre Ks Sabiti.....	44
Çizelge 6.1. Manyetik Malzemeler.....	50
Çizelge 6.2. Doğrultucu Devreler İçin Üç Faz Gerilim ve Akım Oranları.....	62
Çizelge 7.1. Tam Yük Deneyi Laboratuvar Sonuçları.....	97
Çizelge 7.2. Boşta Çalışma Deneyi Laboratuvar Sonuçları.....	97
Çizelge 7.3. Kısa Devre Deneyi Laboratuvar Sonuçları.....	97
Çizelge 7.4 Sonuçların Karşılaştırılması.....	100

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Histeresis veya B-H Çevrimi ve Doyma Noktası.....	3
Şekil 2.2. Akı Yoğunluğunun Ve Geçirgenliğin Alan Şiddeti İle İlişkisi.....	4
Şekil 2.3. Çeşitli Frekanslardaki Çekirdek Kaybı Grafiği.....	5
Şekil 3.1. Düşüren Tip Transformatör.....	9
Şekil 3.2. Yükselten Tip Transformatör.....	10
Şekil 3.3. Transformatörün Genel Yapısı.....	12
Şekil 4.1. Genel Olarak Kullanılan Laminasyon Şekilleri.....	14
Şekil 4.2. E - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	15
Şekil 4.3. U - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	16
Şekil 4.4. L - L Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	17
Şekil 4.5. D - U Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	18
Şekil 4.6. Üç Faz E - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	19
Şekil 4.7. Üç Faz C- C Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	20
Şekil 4.8. Üç Faz E -E Laminasyon ve Karkas Şekilleri.....	21
Şekil 5.1. Bakır İle Doldurulmuş Pencere Alanı.....	22
Şekil 5.2. Çeşitli AWG Ölçülerindeki Tel Dolumları.....	24
Şekil 5.3. Birim Uzunluk oranı.....	26
Şekil 5.4. Kare Sarım Şeklinin Teorik Dolgu Faktörü 0.785.....	26
Şekil 5.5. 0.907 Altıgen Sarım Şekli Kullanılarak Yapılan Sarım.....	27
Şekil 5.6. Kare Bobin Üzerindeki İdeal Sarım.....	28
Şekil 5.7. Transformatör Sarımlarındaki Eğilim Miktarı.....	28
Şekil 5.8. Yuvarlak Bobin ve Sağladığı Sıkıştırılmış Tasarım.....	29

Şekil	Sayfa
Şekil 5.9. Marjınlı Transformatör Sarımı.....	30
Şekil 5.10. Tekli Bobin Tasarımı.....	31
Şekil 5.11. İki Tane Bobin Ayarı; Şerit C Merkezleri İçin.....	32
Şekil 5.12. Etkin Pencere Alanı.....	32
Şekil 5.13. İç Dış Yalıtım Birikimi.....	34
Şekil 5.14. AWG Ölçüm Tablası.....	37
Şekil 5.15. Ortalama Sarım Uzunluğu İle İlgili Sarım Boyutları	38
Şekil 5.16. Pencere Alanı W_a , ve Çekirdek Alanı A_c	39
Şekil 5.17. Bant Sargı Toroidal Çekirdek Hacmi.....	41
Şekil 5.18. EI Tipi Bir Çekirdeğin Hacmi.....	41
Şekil 5.19. EI Tipi Bir Çekirdeğin Yüzey Ölçümleri.....	44
Şekil 5.20. 25 ⁰ C ve 50 ⁰ C deki Sıcaklık Değişimine Göre Yüzey Alan ile Toplam Kayıp Oranı.....	46
Şekil 5.21. Son Sıcaklık.....	46
Şekil 5.22. Transformatör Sıcaklık Yükselme Zamanı.....	47
Şekil 5.23. Transformatör Devre Diyagramı.....	47
Şekil 6.1. Üç Fazlı Transformatör İçin Yıldız (Y) Bağlantı.....	58
Şekil 6.2. Üç Fazlı Transformatör İçin Üçgen Bağlantı.....	58
Şekil 6.3. Üç Fazlı Transformatörün Kesit Görüntüsü.....	59
Şekil 6.4. Üç Fazlı Transformatör Üçgen Bağlantı Akım ve Gerilim Diyagramı.....	59
Şekil 6.5. Üç Fazlı Transformatör Yıldız Bağlantı Akım ve Gerilim Diyagramı.....	60
Şekil 6.6. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Üçgen Tam Köprü.....	60

Şekil	Sayfa
Şekil 6.7. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız Tam Köprü.....	61
Şekil 6.8. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız Yarı Köprü.....	61
Şekil 6.9. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız 6 Faz Yıldız.....	61
Şekil 6.10. Transformatör Tasarım Diyagramı.....	68
Şekil 6.11. Transformatör Tasarım Ana Ekranı.....	69
Şekil 6.12. Tek Fazlı Transformatör Tasarım Hesaplama Ana Ekranı.....	70
Şekil 6.13. Tek Fazlı Transformatör Sabitleri Ekranı.....	70
Şekil 6.14. Tek Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı.....	71
Şekil 6.15. Üç Fazlı Transformatör Tasarım Hesaplama Ana Ekranı.....	72
Şekil 6.16. Üç Fazlı Transformatör Sabitleri Ekranı.....	72
Şekil 6.17. Üç Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı.....	73
Şekil 7.1. Tek Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı	81
Şekil 7.2. Üç Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı	89
Şekil 7.3. Tek Fazlı Yalıtım Transformatörü Hesaplama Sonuç Ekranı.....	96
Şekil 7.4 Transformatör Eşdeğer Devre Şeması.....	98

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	Açıklama
AC	Alternatif akım(Alternative current)
DC	Doğru Akım
A_{wB}	Kazanç bölgesi(Wire area)
A_{wpB}	Primer sargı bölgesi(Primary wire area)
A_{cu}	Bakır iletkenin kesit alanı
A_{wsB}	Sekonder sargı bölgesi(Secondary wire area)
A_{Cu,pri}	Primer iletken yarı kesit alanı
A_{pri}	Primer iletken alanı
A_{sek}	Sekonder iletken alanı
A_w	Toplam sargı alanı
A_{pri,,w}	Primer sargı alanı
A_{sek,w}	Sekonder sargı alanı
A_{Cu,pri}	Primer iletken için gerekli alan
A_{Cu,sek}	Sekonder iletken için gerekli alan
B_r	Kalıcı mıknatıslık(Retentivity)
B	Akı yoğunluğu(Flux)
f	Frekans(Frequency)
V	Voltaaj
I	Akım
ρ	Özdirenç
ψ	Birim Alana Düşen Kayıp
α	Regülasyon
η	Verim
R	Direnç

Simgeler	Açıklama
P_{fe}	Toplam Demir Kaybı
W_a	Pencere Bölgesi
A_p	Üretim Alanı (Area Product)
K_g	Nüve Geometrisi
K_e	Elektriksel Durum
K_u	Pencere Kullanım Sabiti
W_{tfe}	Toplam Demir Ağırlığı
W_{tcu}	Toplam Bakır Ağırlığı
T_r	Sıcaklık
AWG	Amerikan Kablo Değeri
J	İletkendeki akım yoğunluğu(Current density)
N	Sargı penceresindeki toplam sarım sayısı
P_i	Giriş Gücü
P_0	Çıkış Gücü
P_{cu}	Toplam Bakır Kaybı
H_c	Zorlayan kuvvet(Coercive power)

1. GİRİŞ

Transformatörler elektrik güç sistemlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Enerji sistemlerindeki rolüne ek olarak, transformatörler elektrikle çalışan bir çok aracın da tamamlayıcı elemanlarıdır. Günümüz teknolojisi gereği transformatörler haberleşme, tıbbi cihazlar, otomotiv endüstrisi, bilgisayar teknolojisi gibi bir çok alanda kullanılmaktadır.

Transformatörlerin çalışma ilkeleri oldukça basit olup, tasarımları da bu nedenle kolay gibi görünür. Ancak, pratikte durum farklıdır ve transformatör tasarımı pek çok ampirik işlem içerir. Transformatör tasarımı, çekirdek malzemesi ve şekli seçimi, sarım hesapları, iletken seçimleri, sargı yerleştirme biçimleri gibi temel aşamaları içerir. Kayıp ve verim hesapları, soğutma yöntemine karar verilmesi gibi aşamalarla tasarım tamamlanır.

Transformatör tasarımında bilgisayarlardan destek alınması tasarım sürecini çok hızlandırır. Günümüzde bu amaçla geliştirilmiş ticari olan veya olmayan pek çok paket program mevcuttur. Doğal olarak da bu programlar birbirine karşı bazı üstünlüklere sahiptir. Tüm transformatör tasarım programları aynı temel tasarım ilkelerini ve formüllerini kullanır. Bu programlar arasındaki fark ise kullanıcıya sunduğu imkanlar ve hesaplamalarda önceden verilen sabitler veya kullanıcıdan istenen girdilerin farklılıklarıdır.

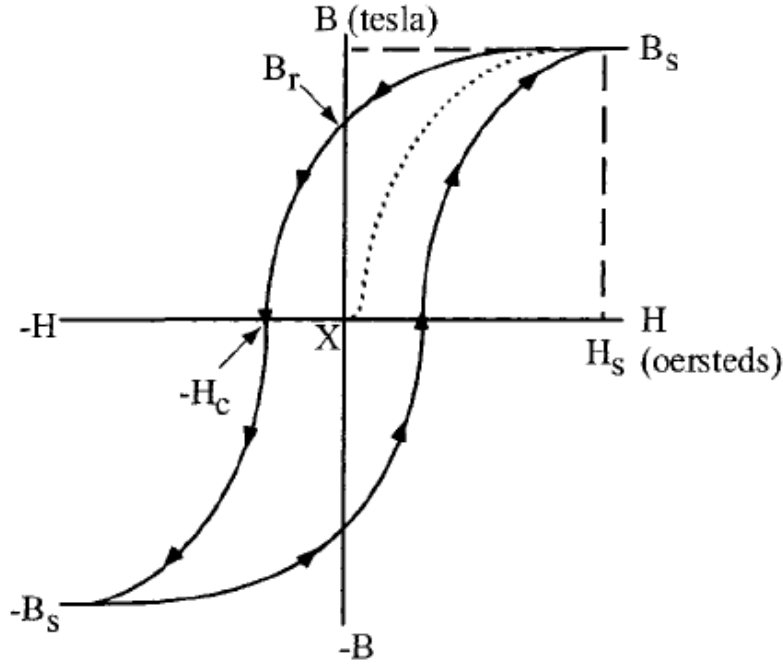
Bu tez çalışmasında tek fazlı ve üç fazlı alçak gerilim güç transformatörü tasarımında kullanılabilecek, basit, hızlı ve anlaşılır bir şekilde sonuç parametreleri verecek bir arayüz programı tasarlanmıştır. Güç transformatörü tasarımı arayüz programı DELPHI programlama dili ve Microsoft Office Access Veritabanı programı sayesinde hazırlanmıştır. Esnek ve çok yönlü olarak tasarlanmış olan programda kullanıcı hedefli bir uygulama ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. MANYETİK MALZEMELER VE KARAKTERİSTİKLERİ

Manyetik bileşenlerin tasarımında en önemli bileşen manyetik malzemelerdir. Bir normal tasarım çalışmasında ele alınabilecek üç standart başlık vardır. Bunlar maliyet hesabı, boyut ve performanstır. Günümüzde transformatör tasarımında kullanılan manyetik malzemeler silisli çelik, mıknatıslanma oranı yüksek demir – nikel alaşımları (permalloy), kobalt demir (permendur), amorfler ve ferritlerdir. Bu grup manyetik malzemelerde karşımıza çıkan manyetik özellikler doyma (B_s), manyetik geçirgenlik (μ), öz direnç (ρ), kalıcı mıknatıslanma (B_r) ve zorlayıcı veya giderici kuvvet (H_c)'tir.

2.1. Doyma

Manyetik malzemeler için tipik bir histerezis çevrimi Şekil 2.1'de gösterilmiştir. Başlangıçta manyetik kuvvetteki az bir değişiklik akıda büyük bir değişikliğe sebebiyet verir. Belirli bir değere ulaştıktan sonra akı değerinde bir değişme gözlenmez. Bu noktadaki H 'deki artış B 'deki artışa ya çok az ya da hiç artış sağlamayacaktır. İşte bu nokta kullanılan malzemenin doyma noktası veya saturasyon noktası olarak bilinir. Bunun manası da kullanılan malzeme doyuma ulaştığında indüktans değeri çok küçüktür. Şekil 2.1'de saturasyon akı yoğunluğu B_s , ve gerekli manyetik kuvvet H_s , kesik çizgilerle belirtilmiştir.

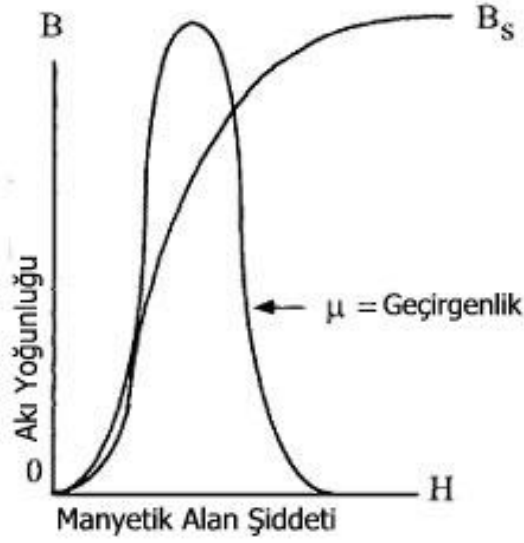
Şekil 2.1. Histerezis veya B-H Çevrimi ve Doyma Noktası

Şekil 2.1'deki histerezis çevriminin kalıcı mıknatıslanma akı yoğunluğu B_r ile gösterilmektedir. Kalıcı mıknatıslanma, uyarı kaldırıldıktan sonra çekirdekte kalan akı yoğunluğudur. Manyetik kuvvet H_c kalıcı mıknatıslanmayı giderici kuvvet olarak bilinir.

2.2. Geçirgenlik (μ)

Manyetik geçirgenlik, malzemenin akıyı iletme yeteneğidir. Belli bir akı yoğunluğundaki manyetik geçirgenliğin değeri, bu noktadaki mıknatıslanmanın bir ölçütüdür. Ferromanyetik malzemelerde H alan şiddetindeki küçük bir değişim, B manyetik akı yoğunluğunda büyük bir değişikliğe sebep olur. Manyetik geçirgenlik manyetik akı yoğunluğu H'nin belirli bir değerine kadar sabit kalırken bu noktadan sonra doğrusallıktan ayrılır; yani B – H eğrisi doğrusal değildir.

$$\mu = \frac{B}{H} \quad (2.1)$$

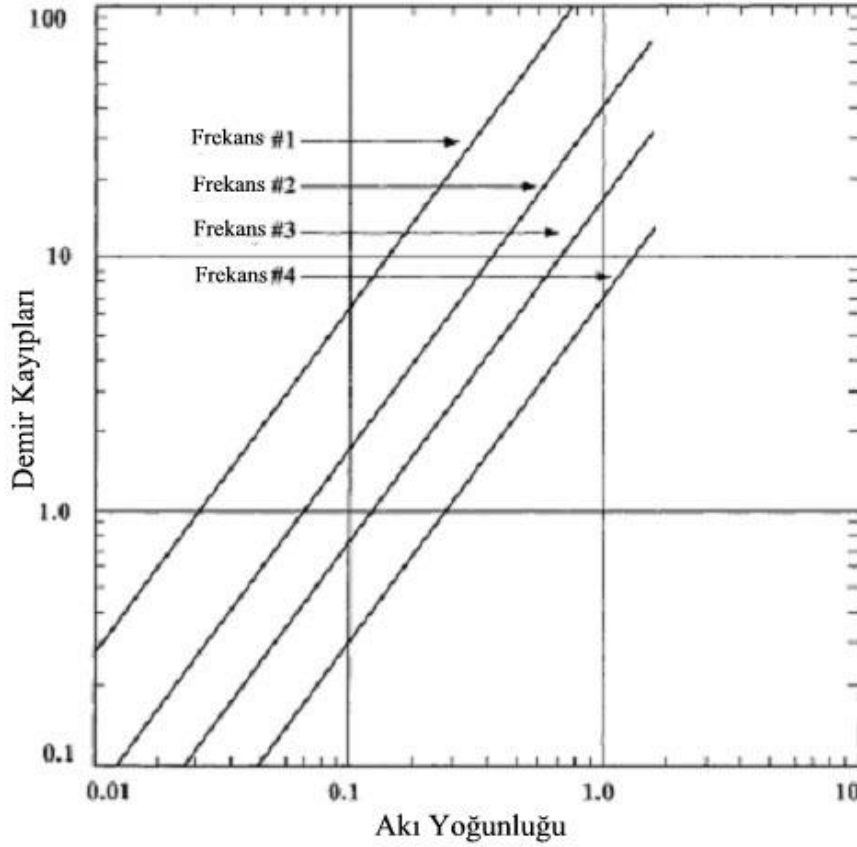
Şekil 2.2. Akı Yoğunluğunun ve Geçirgenliğin Alan Şiddeti İle İlişkisi

2.3. Histerezis Kayıpları ve Özdirenç (ρ)

Şekil 2.1'deki histerezis çevriminin içerisinde kalan alan çekirdek malzemesindeki enerji kayıplarının bir ölçüsüdür. Bu kayıplar iki başlıkta toplanabilir. Bunlar histerezis akımı kayıpları ve girdap akımı kayıplarıdır. Histerezis kayıpları, bir tam manyetik döngü boyunca malzemenin manyetik dipollerinin yönelimini sağlayabilmek için harcanan enerjiyi gösterir. Girdap akımı kayıpları ise, değişken bir manyetik alan nedeniyle akı çizgilerine dik yönde dolaşan elektriksel akımlar nedeniyle çekirdek malzemesinde oluşan elektriksel kayıplardır. Eğer çekirdeğin elektriksel direnci yüksek ise bu akım düşük olacaktır. Normalde manyetik bir yapı tasarlarken çekirdek kayıpları büyük bir tasarım faktörüdür. Çekirdek kayıpları malzemenin türü ve kalınlığı doğru seçilerek azaltılabilir.

Transformatör tasarımında özellikle kullanılan manyetik malzemelerin elektriksel ve manyetik özellikleri bilinmeli ve göz önüne alınmalıdır. AA ve DA akımlar manyetik özelliklerini ilgilendiren iki husustur. DA B-H histerezis çevrimi çeşitli tipteki manyetik malzemeleri karşılaştırmak için kullanışlı bir rehber görevini görür. AA özelliklerden en önemlisi çekirdek kayıplarıdır ki bu transformatör tasarımı için göz önünde bulundurulması gerekli önemli bir durumdur. AA çekirdek kayıpları,

manyetik malzemenin, manyetik malzeme kalınlığının, manyetik akı yoğunluğunun (B_{ac}), frekansın (f) ve sıcaklığının bir fonksiyonudur. Çeşitli frekanslardaki tipik çekirdek kaybı grafiği Şekil 2.3’de gösterilmiştir. Dikey eksen çekirdek kaybını, yatay eksen ise akı yoğunluğunu göstermektedir.

Şekil 2.3. Çeşitli Frekanslardaki Çekirdek Kaybı Grafiği

Çekirdek kaybı aşağıdaki gibi bir eşitlikle ifade edilebilir.

$$P_a (W / kg) = k f^{(m)} B^{(n)} \quad (2.2)$$

Burada k, m, n Çizelge 2.1’de de gösterilen malzemedan malzemeye değişiklik gösteren sabitlerdir. Bu denklem kısıtlı bir frekans aralığında ve malzemeye bağlı olan akı yoğunluğu aralığında geçerlidir.

Çizelge 2.1. Çekirdek Kaybı Sabitleri

Çekirdek Kaybı Eşitlik Faktörü					
Malzeme	Kalınlık	Frekans Aralığı	k Sabiti	m sabiti	n Sabiti
50 / 50 Ni - Fe	1,00		0,0028100	1,210	1,380
	2,00		0,0005590	1,410	1,270
	4,00		0,0006180	1,480	1,440
Supermendur	2,00	400 Hz,	0,0236000	1,050	1,300
	4,00		0,0056400	1,270	1,360
Permally 80	1,00		0,0000774	1,050	1,800
	2,00		0,0001650	1,410	1,770
	4,00		0,0002410	1,540	1,990
Supermalloy	1,00		0,0002460	1,350	1,910
	2,00		0,0001790	1,480	2,150
	4,00		0,0000936	1,660	2,060
Silikon	1,00	50 -60 Hz,	0,0593000	0,993	1,740
	2,00		0,0059700	1,260	1,730
	4,00		0,0035700	1,320	1,710
	12,00		0,0014900	1,550	1,870
	14,00		0,0005570	1,680	1,860

Bu tez kapsamında yapılan tasarımda 14 mil kalınlığa karşılık gelen malzeme kullanıldığı için Eş 2.2’de $k = 0,000557$, $m = 1,680$ ve $n = 1,860$ olarak alınmıştır.

3. TRANSFORMATÖRLER

Elektrik sistemlerinin önemli elemanlarından biri olan transformatörler hareketli veya döner kısımları olmadığı için basit bir yapıya sahiptir. Elektrik enerjisini en az kayıplarla istenilen uzaklıklara iletmek ve hat kapasitesini yükseltmek için üretilen gerilim seviyesinin daha yüksek değerlere arttırılabilmesi için transformatörlere gerek vardır. Dağıtım ve kullanım aşamalarında, iletilen yüksek gerilimin yeniden düşük seviyeye indirgenmesi için de transformatörlere ihtiyaç vardır.

Transformatörler, alternatif akım elektrik gücünü bir gerilim değerinden başka bir gerilim değerine değiştirir ve bunu manyetik indüksiyon yoluyla yapar. Bir transformatör bir ferromanyetik çekirdeğe sarılmış iki veya daha fazla sargıdan oluşur. Transformatör sargısının birisi alternatif akım güç kaynağına bağlanırken diğer sargı yüklere alternatif akım gücü sağlamak üzere bağlanır. Elektrik güç kaynağına bağlanan sargıya primer sargı veya giriş sargısı, yüklere bağlanan sargıya ise sekonder sargı veya çıkış sargısı denir. Transformatörlerin en iç kısmında hava veya demir dolgulu olmak üzere primer ve sekondere ait tellerin sarıldığı çekirdek bulunur. Transformatörler hava çekirdekli veya demir çekirdekli olarak üretilirler.

3.1. Transformatörlerin Yapısı ve Çeşitleri

Belirlenen amaçlara göre transformatörler;

Manyetik Çekirdek Şekillerine Göre

1. Matel Tipi
2. Çekirdek Tipi
3. Dağılmış Tip
4. Spikore Tip

Sargı Tipine Göre

1. Silindirik Sargı
2. Dilimli Sargı

Sargı Şekline Göre

1. Yalıtılmış İki Sargılı Normal Transformatör
2. Ototransformatörler

Faz Sayısına Göre

1. Bir fazlı Transformatörler
2. Üç Fazlı Transformatörler

Kullanım Şekline Göre

1. Güç Transformatörü
  - a. Düşüren Tip Güç Transformatörü
  - b. Yükselten Tip Güç Transformatörü
2. Yalıtım Transformatörü
3. Ses frekans (Ses) Transformatörü
  - a. Giriş Transformatörü
  - b. Çıkış Transformatörü
  - c. Hat Transformatörü
  - d. Kademe Transformatörü
4. Yüksek Frekans (RF) Transformatörü
5. Darbe Transformatörü

olmak üzere sınıflandırılıp incelenebilir.

Transformatörde primer ve sekonder sargıların endüktans değeri sarımları birleştiren manyetik akıya göre değişir. Sarımlar demir çekirdek üzerine yapıldığında primer ve sekonder sargıların oluşturduğu tüm manyetik akılar birleşir. Böylece primer sekondere manyetik alan ile kuplaj edilmiş olur. İyi bir kuplajda primer sargılarının oluşturduğu manyetik alan kuvvet çizgilerinin tamamının sekonder sargıları kesmesi istenir ki bu durumda kuplaj sayısı 1 dir. Manyetik alan çizgilerinin sekondere ulaşmasını sağlamak, yani izlediği yolun geçirgenliğini arttırıp mesafeyi kısaltmak amacıyla sargılar demir çekirdek üzerine sarılırlar. Ancak sızma nedeniyle hiçbir zaman kuplaj sayısı 1 olmaz.

Değişen manyetik alana bağlı olarak transformatörün çekirdeği üzerinde istenmeyen gerilim endüklemeleri meydana gelir. Bu gerilim endüklenmesine fuko denir ve bunlar istenmeyen fuko (girdap) akımlarını oluştururlar. Bunun yanı sıra transformatöre gerilim uygulandığında manyetik alan kuvvetlerinin etkisinden dolayı demir çekirdek üzerinde mıknatıslanma meydana gelir. Transformatörde oluşan manyetik akı yoğunluğunun mıknatıslayıcı kuvvetin geride kalmasından oluşan güç kaybına histerezis kayıpları denir.

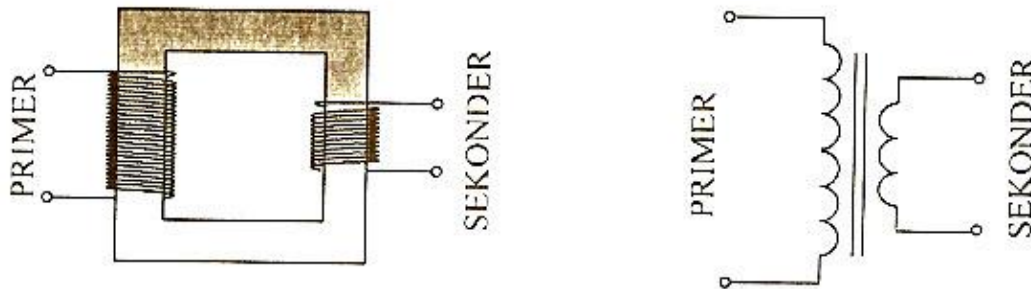
Transformatörler genel olarak üç amaç için imal edilirler.

1. Güç kaynaklarında farklı gerilim değerleri elde etmek için primer gerilimine göre sekonder gerilimini azaltıp yükseltmek;
2. Empedans uygunluğunu sağlamak
3. Aynı güç hattına bağlı şaseleri ortak birden fazla devreyi ters bağlantı durumunda oluşabilecek kısa devreden korumak.

3.1.1. Güç transformatörleri

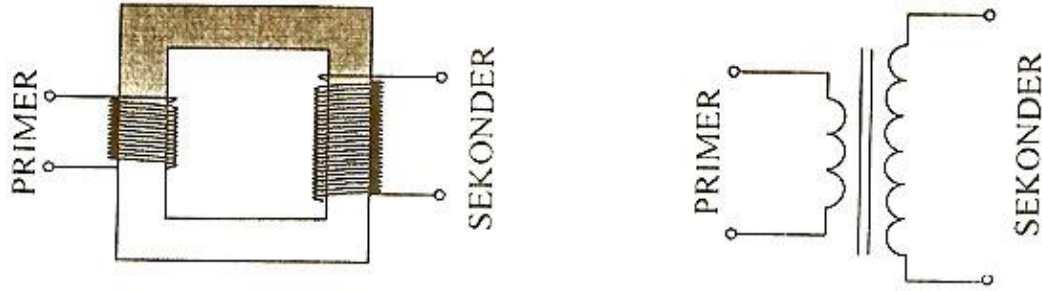
Kendi içinde düşüren ve yükselten tip olmak üzere ikiye ayrılır. Bu tip transformatörler genellikle güç kaynaklarında kullanılan ve giriş gerilimini düşürüp yükselten transformatörlerdir.

Primere uygulanan AA gerilimin sekonderden düşürülmüş olarak elde edilmesini sağlayan transformatörlere düşüren tip transformatörler denir. Bu tip transformatörlerin primer sargısı ince kesitli telli ve çok sarımlı iken sekonder sargısı kalın kesitli ve az sarımlı olarak imal edilirler.

Şekil 3.1. Düşüren Tip Transformatör

Primere uygulanan AA gerilimin sekonderden yükseltilmiş olarak elde edilmesini sağlayan transformatörlere yükselten tip transformatörler denir. Bu tip transformatörlerin primer sargısı kalın kesitli telli ve az sarımlı iken sekonder sargısı ince kesitli ve çok sarımlı olarak imal edilirler.

Şekil 3.2. Yükselten Tip Transformatör

3.1.2. Yalıtım transformatörleri

Sekonder tarafını primer tarafından elektriksel olarak yalıtın ve genellikle primer ve sekonder sarım sayıları aynı olan koruma amaçlı transformatörlere yalıtım transformatörleri denir. Aynı güç hattına bağlı farklı iki elektronik cihaz ortak şase kullanılmak durumunda kalındığında şaseler arasında meydana gelebilecek ters bağlantının önüne geçmek için yalıtım transformatörleri kullanılır.

Yalıtım transformatörleri ölçü aletleri içerisinde ölçü aletini yüksek akım ve geriliminden korumak amacıyla da kullanılır. Ölçü aletinde kullanılan yalıtım transformatörü gerilimi düşürmek için kullanılıyorsa gerilim transformatörü, akımı düşürmek için kullanılıyorsa akım transformatörü olarak adlandırılırlar. Gerilim transformatörleri primer sargısı çok sekonder sargısı az olduğundan alçaltan tip, akım transformatörleri ise primer sargısı az sekonder sargısı çok olduğundan yükselten tip transformatör yapısına sahiptirler.

3.1.3. Ses frekans (Audio) transformatörleri

Ses frekans transformatörleri empedans uygunluğu sağlayan transformatörlerdir. Genellikle ses frekans yükselteç devrelerinde katlar arası veya mikrofon ve hoparlörlere empedans uygunluğunu sağlamak amacıyla kullanılırlar. Ses frekans transformatörleri sadece 20Hz – 20KHz aralığındaki ses frekans sinyallerini geçirirler.

Ses frekans transformatörleri işaret gerilimini ve kullanıldıkları devrelerin empedansını azaltıp arttırırlar. AA akım geçişine izin verirken DA'yı engeller. Ses devresini elektriksel olarak diğerlerinden ayırır ve mikrofon çıkışında oluşabilecek dengesiz ve çok yönlü sinyalleri dengeler.

Ses frekans transformatörleri ile empedans uygunluğu sağlamak amacıyla giriş, çıkış, hat ve kademe olmak üzere dört çeşit transformatör kullanılır.

3.1.4. Yüksek frekans (RF) transformatörleri

Yükse frekans transformatörleri, ses frekans düzeyinin üst sınırı olan 20 kHz'in üzerindeki frekanslarda çalışırlar. Yüksek frekanslarda çalışan demir çekirdekli transformatörlerde histerezis ve girdap kayıpları çok fazla olur. Bu nedenle yüksek frekans transformatörleri hava çekirdekli olarak imal edilirler. Bu transformatörler genel olarak radyo frekans alıcı ve vericilerinde iki rezonans kat arasında enerji transferi için kullanılırlar.

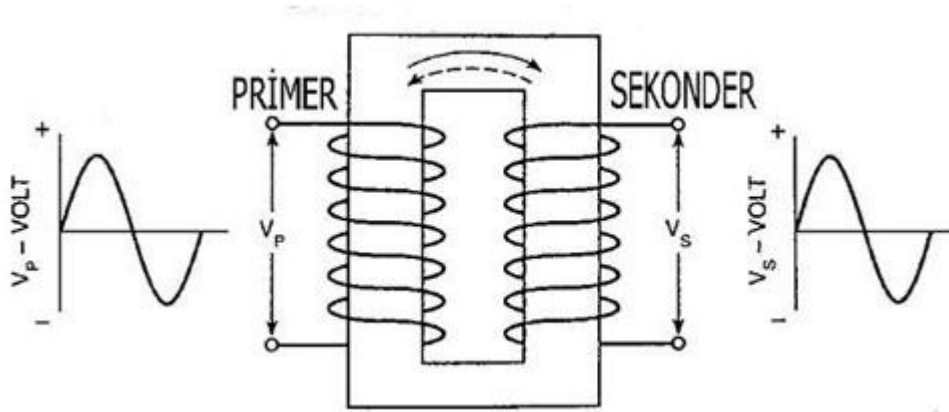
Yüksek frekans transformatörlerinde primer ve sekonder sarım sayılarına göre akım, gerilim ve empedans eşitlikleri demir çekirdekli transformatörlerde olduğu gibi hesaplanamaz. Çünkü bu transformatörler düşük kuplajlıdır (kuplaj katsayısı yaklaşık olarak 0.65) ve primer – sekonder arası büyük kaçak endüktif reaktans oluşur. Yüksek frekans transformatörleri sekondere, primere veya her iki sargıya da paralel bir kondansatör bağlanmak suretiyle rezonans devreleri oluşturulması esasına göre çalışırlar. Rezonans devresi oluşturulan bir yüksek frekans transformatörü, yüksek

gerilim kazancı, empedans uygunlaştırma ve az kayıplı güç transferi sağlar.

3.1.5. Darbe transformatörleri

Darbe transformatörleri, darbe işaretini gürültüsüz olarak geçiren geniş frekans bantlı transformatörlerdir. Bu tip transformatörler AA / DA çevirici, DA / DA çevirici devrelerinde özellikle tercih edilirler.

3.2. Transformatörlerin Çalışma İlkesi

Şekil 3.3. Transformatörün Genel Yapısı

Transformatörler Şekil 3.3’de de gösterildiği gibi primer ve sekonder sargıları ile bu sargıların üzerine sarıldığı demir çekirdekten oluşurlar.

Primer sargılarına uygulanan alternatif gerilim demir çekirdek üzerine sarılı primer sargıları tarafından manyetik bir alan oluşturur. Oluşan manyetik alan sekonder sargılarını keserek sekonderde bir gerilim endüklenmesine sebep olur. Primer ve sekonder arasında doğrudan bir bağlantı olmamasına rağmen manyetik alan ile primerden sekondere bir güç transferi gerçekleştirilmiş olur.

Transformatörün sekonderinde devamlı bir gerilim indüklenmesi oluşabilmesi için manyetik alanın devamlılığı gerekir. Manyetik alan oluşumu için ise değişken bir akım uygulanması şarttır. DA akımda çekirdek üzerinde bir manyetik alan oluşmaz.

Bu nedenle transformatörler alternatif akım prensibine göre çalışırlar.

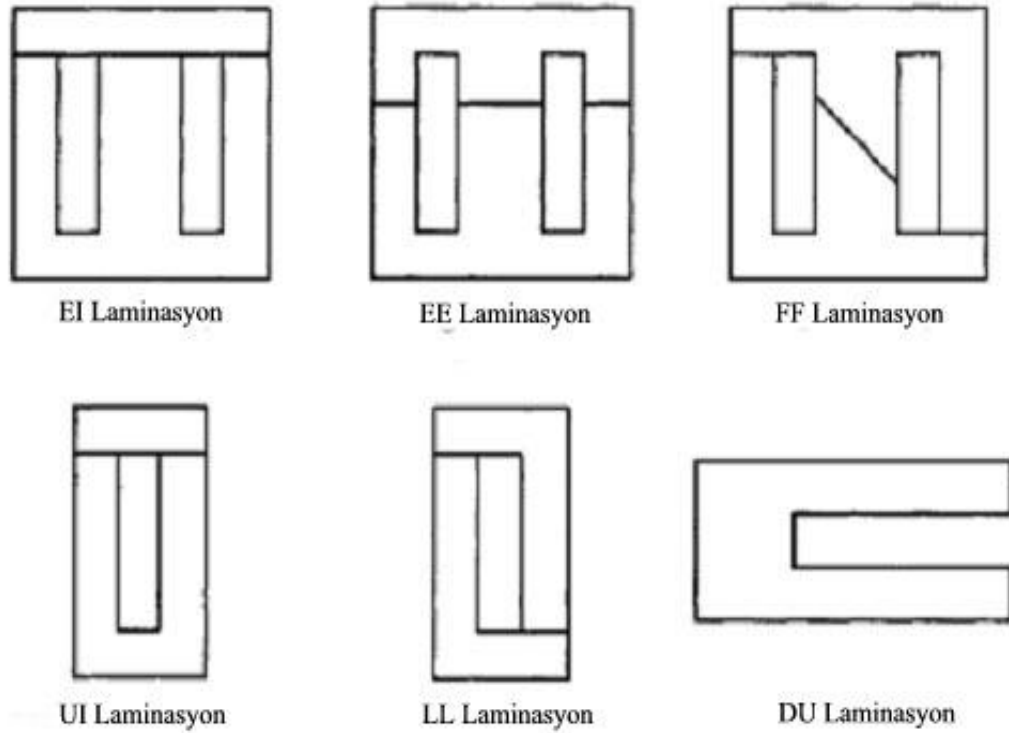
Sekonder tarafında gerilim endüklemesi olabilmesi için mutlak surette manyetik alan kuvvet çizgilerinin sekonder sargılarının üzerinden geçmesi gerekir. Aksi takdirde sekonder sargıları üzerinde bir manyetik alan oluşmaz ve sekonder sargılardan akım geçmez. Bu nedenle transformatörde kullanılan demir çekirdek daha önce de bahsedildiği gibi çok önemlidir. Çünkü çekirdek primer ve sekonder sargıları arasında manyetik alan birleştirici bir etki sağlar.

Sekonder gerilimin büyüklüğü primer uçlarına uygulanan gerilimin büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Primere ne kadar fazla gerilim uygulanırsa primer sargılarından geçen akım da o oranda artar ve primer tarafındaki manyetik alan da büyür.

İdeal transformatörlerde verilen güç (primer gücü) ile alınan güç (sekonder gücü) birbirine eşittir. Ancak uygulamada bakır ve çekirdek (histerezis ve girdap kayıpları) kayıplarından dolayı sekonder gücü primer gücünden küçüktür.

4. TRANSFORMATÖRLERDE MANYETİK NÜVE

Transformatörlerde laminasyonlar farklı şekillerde ve ölçütlerde olabilirler. Günümüzde fabrikasyon işleme tabi tutularak levha haline getirilmiş laminasyonlar bu çeşitliliğin artmasına daha da imkan sağlamıştır. Genel olarak transformatörlerde Şekil 4.1 de gösterildiği gibi EI, EE, FF, UI, LL ve DU laminasyonları kullanılır. Bu laminasyonlar birbirlerinden manyetik yol uzunlukları sayesinde ayrılır ve kesilirler. Bu kesimler geçirgenlik (permeability) kaybına da yol açan hava aralıklarına sahiptir. Bu hava aralıklarını en aza indirgeyebilmek için levhalar birbirleriyle sıkı bir şekilde preslenirler.

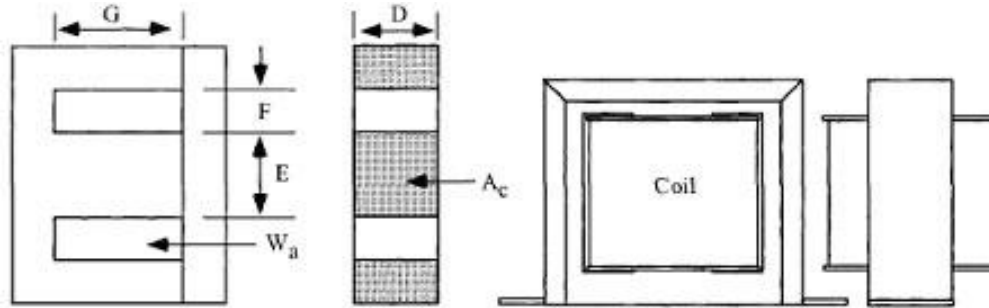

Şekil 4.1. Genel Olarak Kullanılan Laminasyon Şekilleri

4.1. E - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Verileri

Güç çevrimlerinde laminasyonlar hala en çok kullanılan çekirdeklerdir. E - I laminasyon Şekil 4.2 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut

verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.2. E - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.1. E - I Laminasyon Boyut Verileri

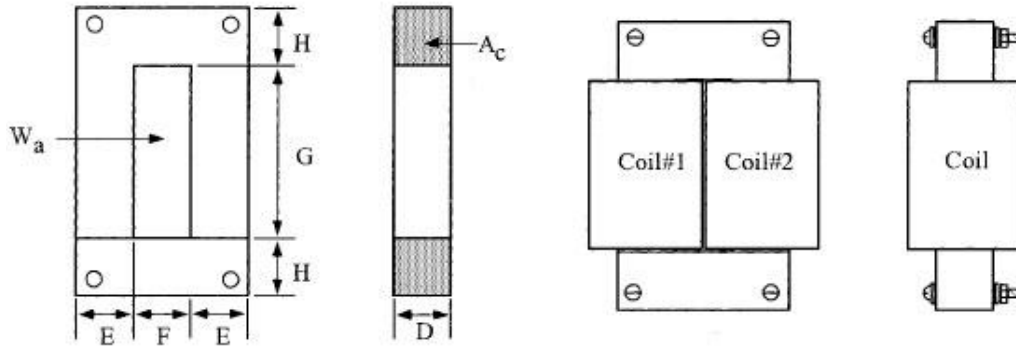
Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm
EI-375	0.953	0.953	0.794	1.905	EI-112	2.857	2.857	1.429	4.286
EI-021	1.270	1.270	0.794	2.064	EI-125	3.175	3.175	1.588	4.763
EI-625	1.588	1.588	0.794	2.381	EI-138	3.493	3.493	1.746	5.239
EI-750	1.905	1.905	0.953	2.857	EI-150	3.810	3.810	1.905	5.715
EI-875	2.223	2.223	1.111	3.333	EI-175	4.445	4.445	2.223	6.668
EI-100	2.540	2.540	1.270	3.810	EI-225	5.715	5.715	2.858	8.573

Çizelge 4.2. E - I Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W _{scu} grams	W _{ffe} grams	MLT cm	MPL cm	W _a cm ²	A _c cm ²	W _a cm ²	A _p cm ⁴	K _s cm ³	A _t cm ²
EI-375	36.1	47.2	6.7	7.3	1.754	0.862	1.512	1.303	0.067	46.2
EI-021	47.6	94.3	8.2	8.3	1.075	1.523	1.638	2.510	0.188	62.1
EI-625	63.5	170.0	9.5	9.5	0.418	2.394	1.890	4.525	0.459	83.2
EI-750	108.8	296.0	11.2	11.4	0.790	3.448	2.723	9.384	1.153	120.0
EI-875	171.0	457.0	13.0	13.3	0.789	4.693	3.705	17.384	2.513	163.0
EI-100	254.0	676.0	14.8	15.2	0.790	6.129	4.839	29.656	4.927	212.9
EI-112	360.0	976.0	16.5	17.2	0.789	7.757	6.124	47.504	8.920	269.4
EI-125	492.0	1343.0	18.3	19.1	0.789	9.577	7.560	72.404	15.162	333.0
EI-138	653.0	1786.0	20.1	21.0	0.789	11.588	9.148	106.006	24.492	403.0
EI-150	853.0	2334.0	22.0	22.9	0.789	13.790	10.887	150.136	37.579	479.0
EI-175	1348.0	3711.0	25.6	26.7	0.789	18.770	14.818	278.145	81.656	652.0
EI-225	2844.0	7976.0	32.7	34.3	0.789	31.028	24.496	760.064	288.936	1078.0

4.2. U - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

U - I laminasyon Şekil 4.3 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.3. U - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.3. U - I Laminasyon Boyut Verileri

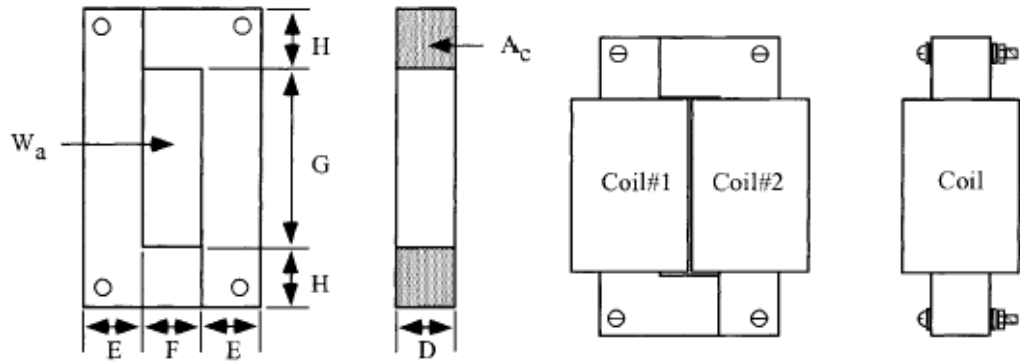
Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm	Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm
50UI	1.270	1.270	1.270	3.810	1.270	125UI	3.175	3.175	3.175	9.525	3.175
60UI	1.429	1.429	2.223	5.398	1.429	150UI	3.810	3.810	3.810	11.430	3.810
75UI	1.905	1.905	1.905	5.715	1.905	180UI	4.572	4.572	4.572	11.430	4.572
100UI	2.540	2.540	2.540	7.620	2.540	240UI	6.096	6.096	6.096	15.240	6.096

Çizelge 4.4. U - I Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W_{icu} grams	W_{tfe} grams	MLT cm	MPL cm	W_a cm ²	A_c cm ²	W_a cm ²	A_p cm ⁴	K_μ cm ⁵	A_t cm ²
50UI	132	173	7.68	15.24	3.159	1.532	4.839	7.414	0.592	110
60UI	418	300	9.81	18.10	6.187	1.939	11.996	23.263	1.839	209
75UI	434	585	11.22	22.86	3.157	3.448	10.887	37.534	4.614	247
100UI	1016	1384	14.76	30.48	3.158	6.129	19.355	118.626	19.709	439
125UI	1967	2725	18.29	38.10	3.158	9.577	30.242	289.614	60.647	685
150UI	3413	4702	22.04	45.72	3.158	13.790	43.548	600.544	150.318	987
180UI	4884	7491	26.28	50.29	2.632	19.858	52.258	1037.740	313.636	1296
240UI	11487	17692	34.77	67.06	2.632	35.303	92.903	3279.770	1331.997	2304

4.3. L - L Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

L - L laminasyon Şekil 4.4 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.4. L - L Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.5. L - L Laminasyon Boyut Verileri

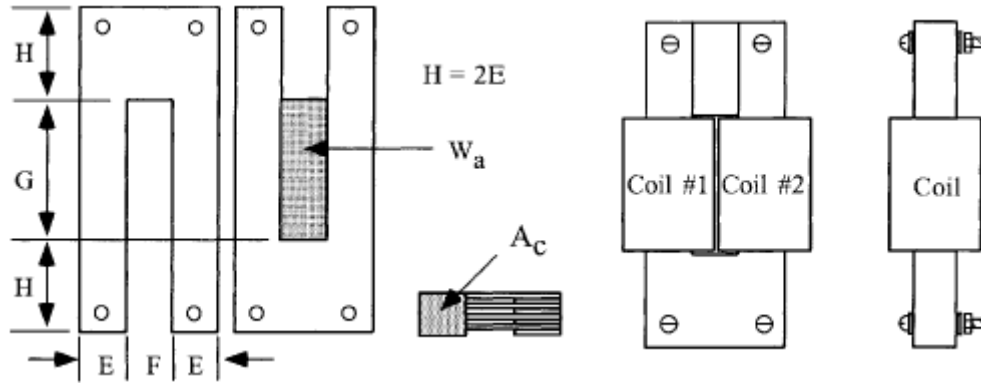
Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm	Part Number	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm
141L	0.635	0.635	1.270	2.858	0.635	104L	1.270	1.270	1.984	5.555	1.270
108L	1.031	1.031	0.874	3.334	1.111	105L	1.270	1.270	1.905	6.826	1.270
250L	1.031	1.031	0.874	5.239	1.111	102L	1.429	1.429	1.588	5.398	1.429
101L	1.111	1.111	1.588	2.858	1.111	106L	1.429	1.429	2.223	5.398	1.429
7L	1.270	1.270	1.270	3.810	1.270	107L	1.588	1.588	2.064	6.350	1.588
4L	1.270	1.270	1.905	3.810	1.270						

Çizelge 4.6. L - L Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W _{icu} grams	W _{ife} grams	MLT cm	MPL cm	W _a	A _c cm ²	W _a cm ²	A _p cm ⁴	K _g cm ⁵	A _t cm ²
					A _c					
141L	63.8	31.3	4.9	10.8	9.473	0.383	3.629	1.390	0.043	55.2
108L	61.2	97.9	5.9	12.7	2.884	1.010	2.913	2.943	0.201	70.3
250L	96.1	127.1	5.9	16.5	4.532	1.010	4.577	4.624	0.316	92.0
101L	118.5	115.9	7.3	13.3	3.867	1.173	4.536	5.322	0.340	97.3
7L	132.2	173.9	7.7	15.2	3.159	1.532	4.839	7.414	0.592	109.7
4L	224.0	185.2	8.7	16.5	4.737	1.532	7.258	11.121	0.785	141.9
104L	344.9	228.0	8.8	20.2	7.193	1.532	11.020	16.885	1.176	180.2
105L	401.3	256.5	8.7	22.5	8.488	1.532	13.004	19.925	1.407	199.4
102L	268.6	284.1	8.8	19.7	4.419	1.939	8.569	16.617	1.462	167.6
106L	418.6	302.1	9.8	21.0	6.187	1.939	11.996	23.263	1.839	208.8
107L	475.2	409.5	10.2	23.2	5.474	2.394	13.105	31.375	2.946	235.8

4.4. D - U Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

D - U laminasyon Şekil 4.5 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.5. D - U Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.7. D - U Laminasyon Boyut Verileri

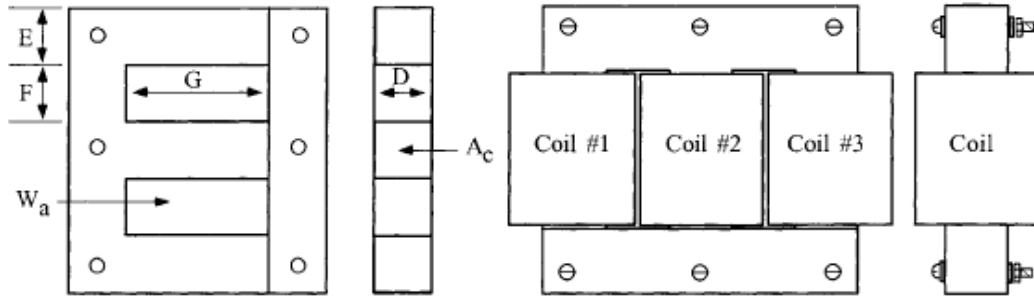
Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm	Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	H cm
DU-63	0.159	0.159	0.318	0.794	0.318	DU-39	0.953	0.953	0.953	2.858	1.905
DU-124	0.318	0.318	0.476	1.191	0.635	DU-37	0.953	0.953	1.905	3.810	1.905
DU-18	0.476	0.476	0.635	1.588	0.953	DU-50	1.270	1.270	2.540	5.080	2.540
DU-26	0.635	0.635	0.635	1.905	1.270	DU-75	1.905	1.905	3.810	7.620	3.810
DU-25	0.635	0.635	0.953	2.064	1.270	DU-1125	2.858	2.858	5.715	11.430	5.715
DU-1	0.635	0.635	0.953	3.810	1.270	DU-125	3.175	3.175	5.080	10.160	6.350

Çizelge 4.8. D - U Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W _{tcu} grams	W _{tfe} grams	MLT cm	MPL cm	W _a cm ²	A _c cm ²	W _a cm ²	A _p cm ⁴	K _g cm ⁵	A _t cm ²
DU-63	1.4	0.6	1.5	3.2	10.500	0.024	0.252	0.006	0.00003	4.2
DU-124	4.9	4.3	2.4	5.2	5.906	0.096	0.567	0.054	0.0009	11.8
DU-18	11.9	13.5	3.3	7.3	4.688	0.215	1.008	0.217	0.0057	23.4
DU-26	17.0	28.9	3.9	8.9	3.159	0.383	1.210	0.463	0.0180	33.9
DU-25	31.1	30.4	4.4	9.9	5.133	0.383	1.966	0.753	0.0260	44.3
DU-1	57.3	42.4	4.4	13.3	9.634	0.383	3.630	1.390	0.0479	60.9
DU-39	55.3	104.5	5.7	13.3	3.158	0.862	2.722	2.346	0.1416	76.2
DU-37	186.0	124.5	7.2	17.2	8.420	0.862	7.258	6.256	0.2992	134.3
DU-50	443.9	287.8	9.7	22.8	8.422	1.532	12.903	19.771	1.2524	238.0
DU-75	1467.0	985.2	14.2	34.3	8.420	3.448	29.032	100.091	9.7136	537.1
DU-1125	4880.0	3246.0	21.0	51.4	8.421	7.757	65.322	506.709	74.8302	1208.0
DU-125	3906.0	3966.0	21.3	41.4	5.389	9.577	51.610	494.275	88.9599	1147.0

4.5. Üç Faz E - I Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

Üç faz E - I laminasyon Şekil 4.6 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.6. Üç Faz E - I Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.9. Üç Faz E - I Laminasyon Boyut Verileri

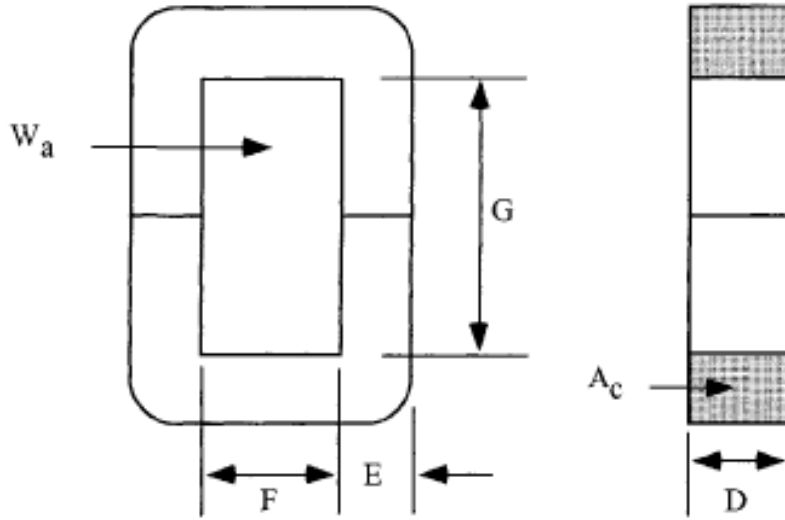
Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm
0.250EI	0.635	0.635	0.871	2.858	1.000EI	2.540	2.540	3.810	7.620
0.375EI	0.953	0.953	1.270	3.175	1.200EI	3.048	3.048	3.048	7.620
0.500EI	1.270	1.270	1.588	3.493	1.500EI	3.810	3.810	3.810	9.525
0.562EI	1.427	1.427	1.588	5.398	1.800EI	4.572	4.572	4.572	11.430
0.625EI	1.588	1.588	1.984	5.634	2.400EI	6.096	6.096	6.096	15.240
0.875EI	2.223	2.223	2.779	6.111	3.600EI	9.144	9.144	9.144	22.860

Çizelge 4.10. Üç Faz E - I Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W _{tcu} grams	W _{tfe} grams	MLT cm	W _a	A _c cm ²	W _a cm ²	A _p cm ⁴	K _g cm ⁵	A _t cm ²
				2A _c					
0.250EI	57	54	4.3	3.251	0.383	2.49	1.43	0.051	53
0.375EI	134	154	6.2	2.339	0.862	4.03	5.21	0.289	102
0.500EI	242	324	8.2	1.810	1.532	5.54	12.74	0.955	159
0.562EI	403	421	8.8	2.213	1.936	8.57	24.88	2.187	207
0.625EI	600	706	10.1	2.334	2.394	11.18	40.13	3.816	275
0.875EI	1255	1743	13.9	1.809	4.693	16.98	119.53	16.187	487
1.000EI	2594	2751	16.7	2.368	6.129	29.03	266.91	39.067	730
1.200EI	2178	3546	17.6	1.316	8.826	23.23	307.48	61.727	725
1.500EI	4266	6957	22.0	1.316	13.790	36.29	750.68	187.898	1132
1.800EI	7326	12017	26.3	1.316	19.858	52.26	1556.61	470.453	1630
2.400EI	17230	28634	34.8	1.316	35.303	92.90	4919.66	1997.995	2899
3.600EI	58144	96805	52.2	1.316	79.432	209.03	24905.75	15174.600	6522

4.6. Üç Faz C - C Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

Üç faz C - C laminasyon Şekil 4.7 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.7. Üç Faz C- C Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.11. Üç Faz C - C Laminasyon Boyut Verileri

Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm	Part No.	D cm	E cm	F cm	G cm
ML-002	0.635	0.476	0.635	1.588	ML-014	1.270	1.270	1.270	3.969
ML-004	0.635	0.635	0.635	2.223	ML-016	1.905	1.270	1.270	3.969
ML-006	1.270	0.635	0.635	2.223	ML-018	1.270	1.111	1.588	3.969
ML-008	0.953	0.953	0.953	3.016	ML-020	2.540	1.588	1.588	3.969
ML-010	1.588	0.953	0.953	3.016	ML-022	2.540	1.588	1.588	4.921
ML-012	1.270	1.111	1.270	2.858	ML-024	2.450	1.588	1.905	5.874

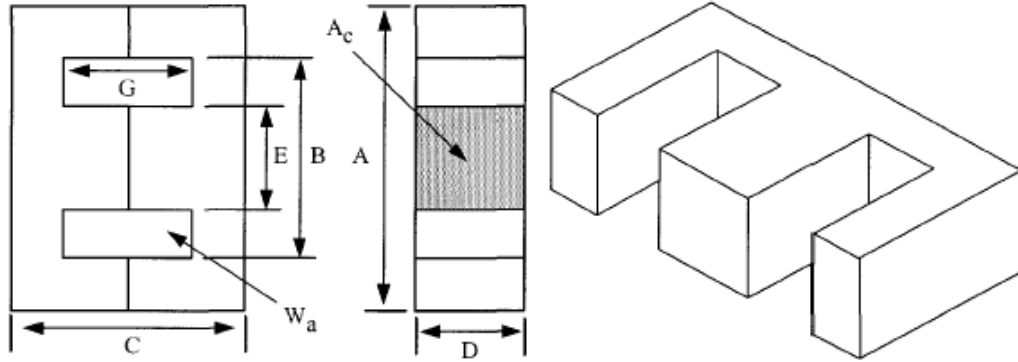
Çizelge 4.12. Üç Faz C -C Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W _{icu} grams	W _{ife} grams	MLT cm	MPL cm	W _a	A _c cm ²	W _a cm ²	A _p cm ⁴	K _g cm ⁵	A _i cm ²
					A _c					
ML-002	13.0	13.0	3.6	6.4	3.747	0.269	1.008	0.271	0.0080	21.0
ML-004	19.8	22.6	3.9	8.3	3.933	0.359	1.412	0.507	0.0184	29.8
ML-006	27.2	45.2	5.4	8.3	1.967	0.718	1.412	1.013	0.0537	37.5
ML-008	58.4	72.5	5.7	11.8	3.556	0.808	2.874	2.323	0.1314	63.6
ML-010	73.5	120.8	7.2	11.8	2.134	1.347	2.874	3.871	0.2902	74.7
ML-012	95.1	121.7	7.4	12.7	2.891	1.256	3.630	4.558	0.3109	87.1
ML-014	137.7	170.4	7.7	15.6	3.513	1.435	5.041	7.236	0.5408	112.1
ML-016	160.5	255.6	9.0	15.6	2.341	2.153	5.041	10.854	1.0443	126.8
ML-018	176.2	149.1	7.9	15.6	5.019	1.256	6.303	7.915	0.5056	118.9
ML-020	254.5	478.4	11.4	17.5	1.756	3.590	6.303	22.626	2.8607	182.0
ML-022	315.6	530.5	11.4	19.4	2.177	3.590	7.815	28.053	3.5469	202.0
ML-024	471.7	600.1	11.9	21.9	3.117	3.590	11.190	40.170	4.8656	244.8

4.7. Üç Faz E -E Laminasyon İçin Tasarım ve Boyut Dataları

Üç faz E -E laminasyon Şekil 4.8 de gösterildiği gibi oluşturulur. Tasarım verileri ve

boyut verileri aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 4.8. Üç Faz E -E Laminasyon ve Karkas Şekilleri

Çizelge 4.13. Üç Faz E -E Laminasyon Boyut Verileri

Part No.	A cm	B cm	C cm	D cm	E cm	G cm	Part No.	A cm	B cm	C cm	D cm	E cm	G cm
EE-187	1.930	1.392	1.620	0.478	0.478	1.108	EE-21	4.087	2.832	3.300	1.252	1.252	2.080
EE-2425	2.515	1.880	1.906	0.653	0.610	1.250	EE-625	4.712	3.162	3.940	1.567	1.567	2.420
EE-375	3.454	2.527	2.820	0.935	0.932	1.930	EE-75	5.657	3.810	4.720	1.880	1.880	2.900

Çizelge 4.14. Üç Faz E - E Laminasyon Tasarım Verileri

Part No.	W_{icu} grams	W_{ife} grams	MLT cm	MPL cm	W_a cm	A_c cm ²	W_a cm ²	A_p cm ⁴	K_g cm ⁵	A_t cm ²	*AL mh/1K
EE-187	6.8	4.4	3.8	4.01	2.219	0.228	0.506	0.116	0.0028	14.4	500
EE-2425	13.9	9.5	4.9	4.85	2.068	0.384	0.794	0.305	0.0095	23.5	767
EE-375	36.4	33.0	6.6	6.94	1.875	0.821	1.539	1.264	0.0624	45.3	1167
EE-21	47.3	57.0	8.1	7.75	1.103	1.490	1.643	2.448	0.1802	60.9	1967
EE-625	64.4	103.0	9.4	8.90	0.808	2.390	1.930	4.616	0.4700	81.8	2767
EE-75	111.1	179.0	11.2	10.70	0.826	3.390	2.799	9.487	1.1527	118.0	3467

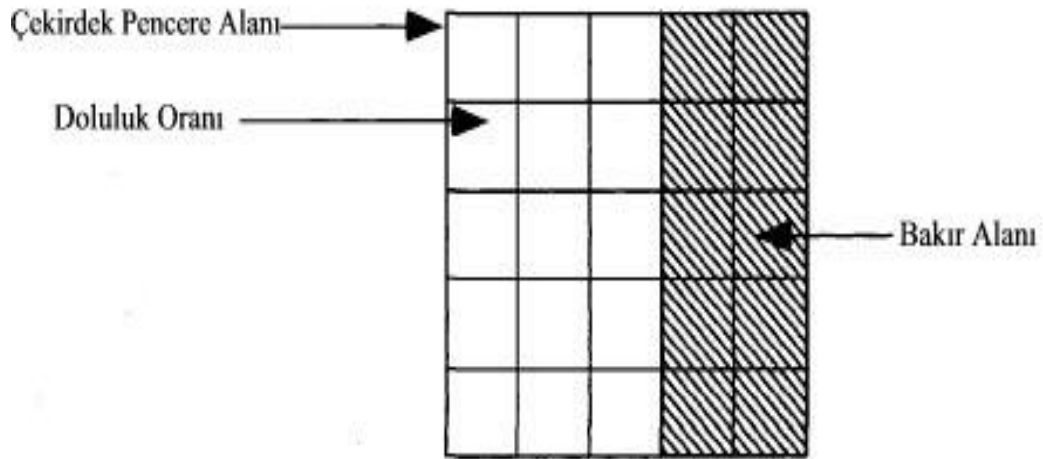
5. TRANSFORMATÖR PARAMETRELERİ

5.1. Pencere Kullanım Faktörü, K_u

Pencere kullanım faktörü; transformatörün pencere alanının ne kadarlık bir bölümünün bakır ile doldurulduğunu gösterir. Pencere kullanım faktörüne etki eden beş ana faktör söz konusudur:

1. Tel Yalıtımı, S_1
2. Sargı Dolgu Faktörü, S_2
3. Etkin pencere alanı, S_3
4. Çok uçlu sarımlar için veya sarımlar arası gereken yalıtım, S_4
5. İşçilik (kalite)

Bu faktörler bir araya geldiğinde Şekil 5-1’de gösterildiği şekilde $K_u=0.4$ normal pencere kullanımını verecektir.

Şekil 5.1. Bakır İle Doldurulmuş Pencere Alanı

Mevcut merkezi pencerenin pencere kullanım faktörü K_u ; bakırın kapladığı alanın oranıdır ve S_1 , S_2 , S_3 ve S_4 'ten hesaplanır.

$$K_u = S_1 S_2 S_3 S_4 \quad (5.1)$$

Bu formülde:

S_1 - iletim alanı / tel alanı

S_2 - sarılı alan / kullanılabilir pencere alanı

S_3 - kullanılabilir pencere alanı / pencere alanı

S_4 - kullanılabilir pencere alanı/ (kullanılabilir pencere alanı + yalıtım)

Bu işlemde;

İletim alanı $A_{w(B)}$ = bakır alanı

Tel alanı, A_w = bakır alanı + yalıtım alanı

Sarılı alan, A_w = dönüş sayısı x bir dönüşün tel alanı

Kullanılabilir pencere alanı: Belli bir sarım sonucu ortaya çıkan mevcut pencere alanı – kalan alan;

Pencere alanı = Mevcut pencere alanı

Yalıtım alanı = Sarım yalıtımı için kullanılan alandır.

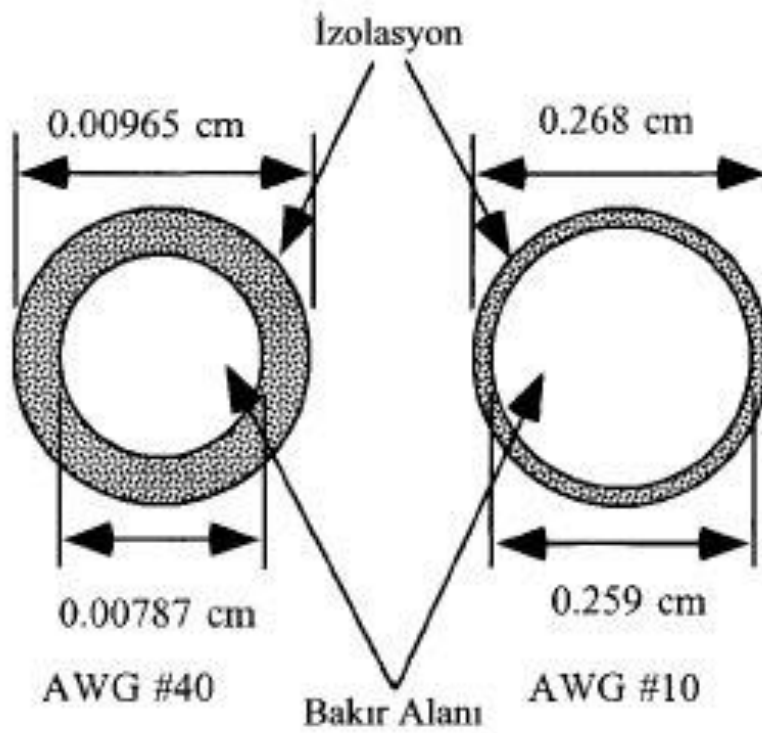
5.1.1. S_1 , tel yalıtımı

Yüksek akımlı ya da düşük akımlı transformatörlerin tasarımında, iletken alanının toplam tel alanına olan oranı tel büyüklüğüne bağlı olarak 0.941 ila 0.673 arasında değişkenlik gösterebilir. Şekil 5-2’de yalıtım kalınlığı; yalıtımın toplam tel alanına olan etkisini göstermek için büyütülmüştür.

Yüzey etkisini azaltacak çok kademeli ince tel kullanılarak Şekil 5-2’de pencere kullanım faktörü K_u üzerinde büyük etkisi olacağı görülebilir. S_1 ; sadece tel büyüklüğüne bağlı değildir. Ayrıca yalıtım kaplamasına da bağlıdır. Çizelge 5-1; çıplak manyetik telin tek, ağır, üçlü ve dördü yalıtım açısından yalıtımlı manyetik

teline olan oranını gösterir. Düşük akımlı transformatörler tasarlanırken, artan yalıtım malzeme miktarından dolayı S_1 'in yeniden değerlendirilmesi önerilir.

$$S_1 = \frac{A_{w(B)}}{A_w} \quad (5.2)$$

Şekil 5.2. Çeşitli AWG Ölçülerindeki Tel Dolumları

Çizelge 5.1. Bakır Kablo Verileri

Manyetik Kablo Verileri					
AWG	Boş Alan (cm ²)	Boş / Tekli Oranı	Boş / Ağır Oranı	Boş / Üçlü Oranı	Boş/Dörtlü Oranı
10	0,1019	0,961	0,930	0,910	0,880
15	0,0571	0,939	0,899	0,867	0,826
20	0,0320	0,917	0,855	0,812	0,756
25	0,0179	0,878	0,793	0,733	0,662
30	0,0100	0,842	0,743	0,661	0,574
35	0,0056	0,815	0,698	0,588	0,502
40	0,0031	0,784	0,665	0,544	0,474

5.1.2. S₂ Dolgu faktörü

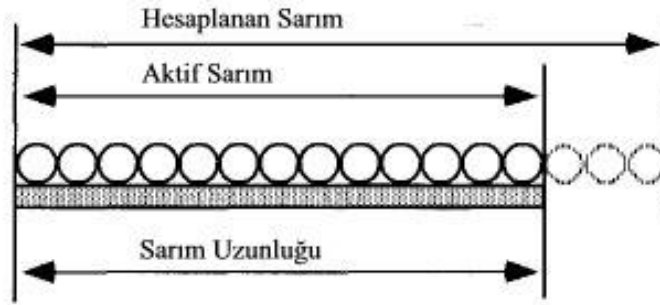
S₂; kullanılabilir pencere alanının tel bükümü ya da dolgu faktörüdür. Pürüzsüz bir yüzeyin üzerine çok fazla sayıda dönüşün sarılması durumunda sarım uzunluğu; tel ayarına bağlı olarak hesaplanan değeri tel çapından %10 ila 15 aşar. Bu durum Şekil 5.3'te gösterilmiştir. Tel bükümü; tel gerilimine ve sürekli tel çapı gibi tel kalitesine ve operatörün becerisine bağlı olan sarım tekniğine tabidir. Tabaka sarım bobinlerinin farklı tel büyüklüklerine yönelik tel büküm faktör ilişkisi Çizelge 5.2'de gösterilirken tesadüfi sarım bobinlerinininki de Çizelge 5.3'de gösterilmiştir. Tablolar; ayrı filmli manyetik tel, 10 – 44 AWG'ye yönelik çap dışındakileri listeler.

Çizelge 5.2. Yüklenmiş Bakır Kablo Faktörleri

Yüklenmiş Bakır Kablo Faktörleri	
AWG	Yüklenmiş Kablo Faktörü
10 – 15	0,90
26 – 30	0,89
31 – 35	0,88
36 – 38	0,87
39 – 40	0,86
41 – 44	0,85

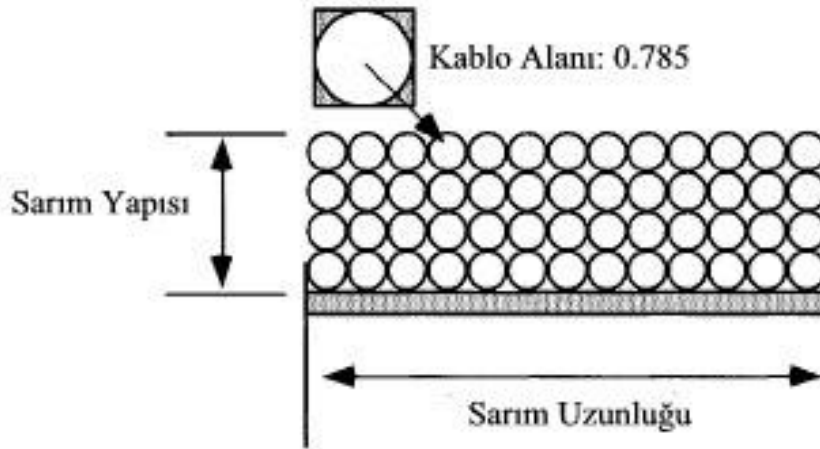
Çizelge 5.3. Yüklenmiş Rastgele Bakır Kablo Faktörleri

Yüklenmiş Rastgele Bakır Kablo Faktörleri	
AWG	Yüklenmiş Kablo Faktörü
10 – 22	0,90
23 – 39	0,85
40 – 44	0,75

Şekil 5.3. Birim Uzunluk oranı

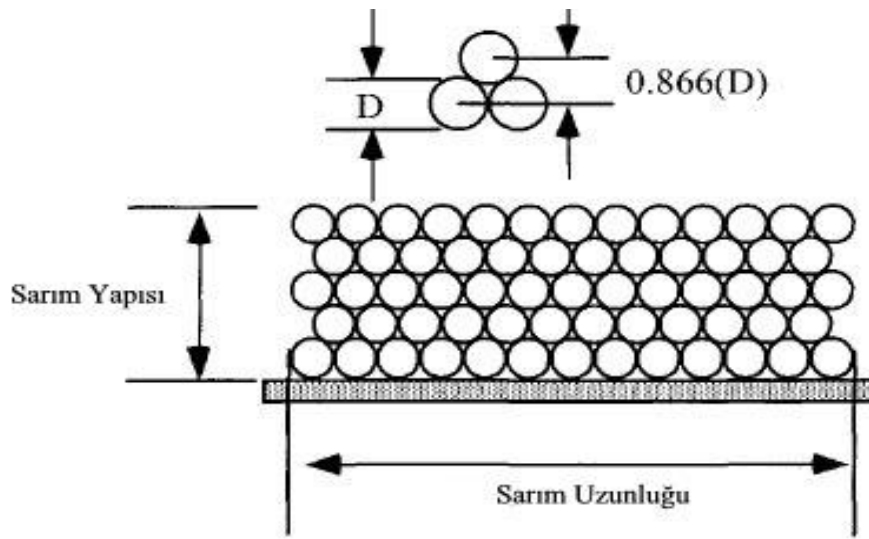
Şekil 5.4 ve Şekil 5.5'te gösterilen iki tane ideal sarım düzenlemesi vardır. Kare sarım Şekil 5.4'te gösterilirken altıgen sarım Şekil 5.5'te gösterilmiştir. En basit sarım şekli; Şekilde 5.4'te gösterildiği üzere sarılan makara ile, döndürülerek ve zemin zemine yapılır. Kare sarım şeklinin teorik dolgu faktörü 0,785'tir.

Şekil 5.4. Kare Sarım Şeklinin Teorik Dolgu Faktörü 0,785

Görünüşte daha iyi dolgu faktörü; Şekil 5.4'te gösterilen kare sarılıma nazaran Şekil 5.5'te gösterilen altıgen sarım kullanılarak elde edilir. Bu türden sarımda, teller kare sarım şeklinde olduğu gibi tam birbirinin üzerine gelecek şekilde konulmaz. Bunun yerine teller Şekil 5.5'te gösterildiği şekilde alttaki tabakanın deliklerine sokulur. Bu tür sarım; olası en sıkı şekilde tel paketlenmesi sağlar. Altıgen sarım şekli; teorik 0,907 dolgu faktörü meydana getirir.

0,785 kare sarım şekli kullanılarak elde edilen dolgu faktörü; tabaka yalıtımı olmadan elle sarılarak da neredeyse elde edilebilir. Herhangi bir tabaka yalıtımı; dolgu faktörünü azaltacaktır. 0,907 altıgen sarım şekli kullanılarak yapılan elle sarım şu sonuçları verecektir: İlk tabaka neredeyse tüm düzende azalacaktır. İkinci tabakada bazı düzensizlikler ortaya çıkmıştır. Üçüncü ve dördüncü tabakada ise, düzensizlik gerçekten hakimdir ve sarılım tamamıyla yamulmuştur. Bu tür sarım; küçük döngülerde iyi işe yarar ama çok sayıda döngü yapıldığında tesadüfi olarak yararlı hale gelecektir.

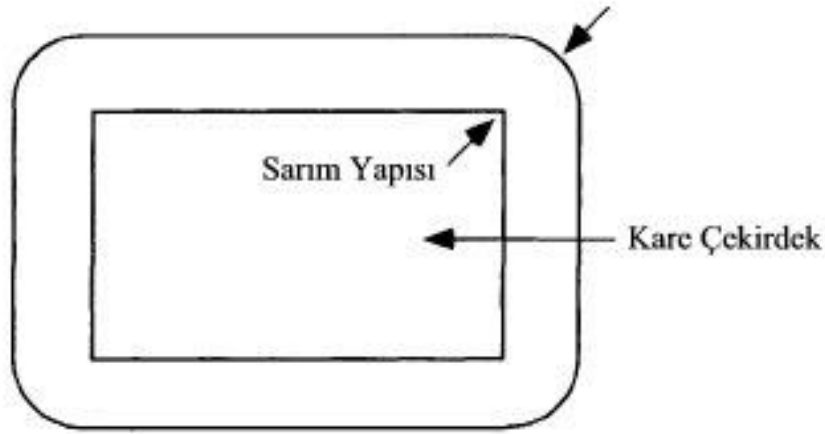

Şekil 5.5. 0,907 Altıgen Sarım Şekli Kullanılarak Yapılan Sarım

Kare bobin üzerindeki ideal sarım Şekil 5.6'da verilmiştir. Ondan sonra, sarım dikdörtgen bobin ve tüpleri sararken merkezin kapladığı bölgedeki gerçek sarım yüksekliği; hesaplanan sarım yüksekliğinden daha büyük olacaktır ya da sarımların eğilimden dolayı daha da artacaktır. Bu durum Şekil 5.7 de gösterilmiştir. Eğilim miktarı; sarılım oranlarına ve sarımın yüksekliğine bağlıdır. Genellikle, mevcut olan sarımın artması; %15 ila 20 ya da $0,85 \times$ sarım artışı kadar azaltılacaktır. Yuvarlak bobin ya da tüp üzerine sarılırken bu eğim etkisi dikkate alınmaz.

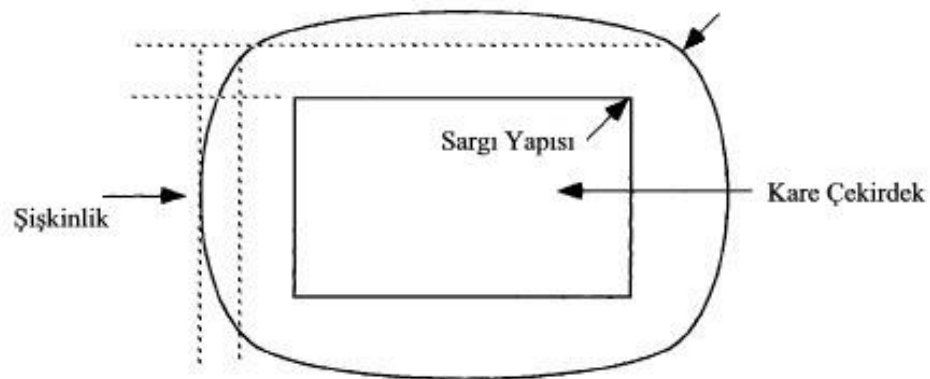
Altıgen sarım şekille ve eğimli sarım şekli ile yalıtımlı tabaka sargılı bobinlerde kullanılan kare sarım şekli ile karşılaştırıldığında bu sonucun ortaya 0,61 dolgu faktörü oluşturacağı görülmektedir. Ama her zaman yüzde birlik oran vardır.

Örneğin, tasarımın doğru bobini, doğru sayıda döngüsü ve doğru tel büyüklüğü olduğunda. Bu genelde tasarımın kritik olmadığı durumlarda ortaya çıkar.

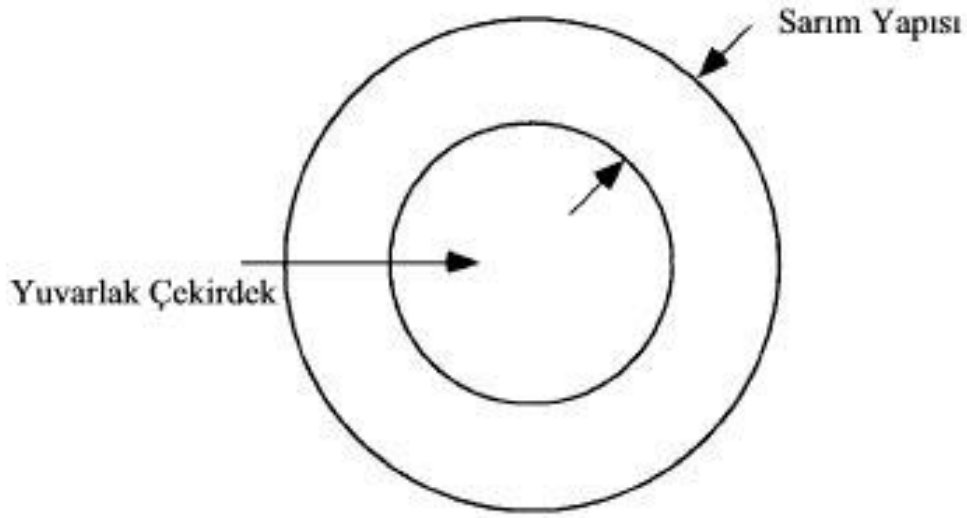

Şekil 5.6. Kare Bobin Üzerindeki İdeal Sargı

Bu eğim etkisini azaltmak ve hem tesadüfi hem de zemin sarımı üzerindeki artışın minimum olmasını sağlamak için Şekil 5.8’de gösterilen yuvarlak bobin; en çok sıkıştırılmış tasarımı sağlayacaktır. Şekil 5.8’de, yuvarlak bobinin hem tabaka hem de yuvarlak sargılar için bobinin 360 derece etrafında tek gerginlik sağladığı görülebilir. Yuvarlak bobin kullanmanın diğer faydası da eğilimden kaynaklanan kaçak endüktansını azaltması ve en aza indirmesidir.

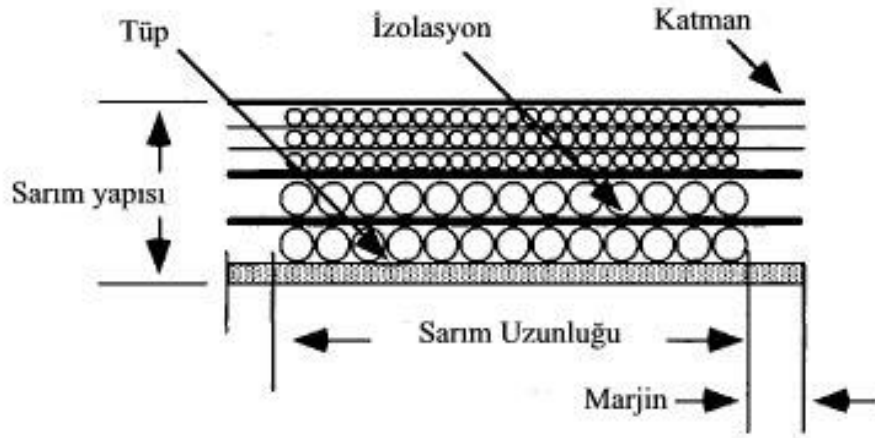
Şekil 5.7. Transformör Sarımlarındaki Eğilim Miktarı

Şekil 5.8. Yuvarlak Bobin ve Sağladığı Sıkıştırılmış Tasarım

5.1.3. S_3 Etkin pencere

Etkin pencere S_3 ; sarım için mevcut olan pencere alanı miktarını gösterir. Transformatör tasarımında kullanabilecek sarım alanı; bobine ya da tüp ayarlarına bağlıdır. Tüp kullanan tabaka sarımın tasarlanması Şekil 5.9'da gösterildiği şekilde marjının olmasını gerekli kılacaktır. Marjın boyutları tel büyüklüğüne göre değişkenlik gösterecektir. Bu durum Çizelge 5.4'te gösterilmiştir. Şekil 5.9'da ve Çizelge 5.4'te marjin etkin pencere alanı miktarını nasıl azalttığı görülebilir. Katman sarım tekniği kullanılarak transformatörler oluşturulduğunda tabaka yalıtım kalınlığına yönelik sanayi standardı mevcut bulunmaktadır. Kalınlık; Çizelge 5.5'te gösterildiği şekilde tel çapına bağlıdır.

Şekil 5.9. Marjınlı Transformatör Sarımı

Çizelge 5.4. Marjın Boyutlarının Tel Büyüklüğüne Göre Değişkenlikleri

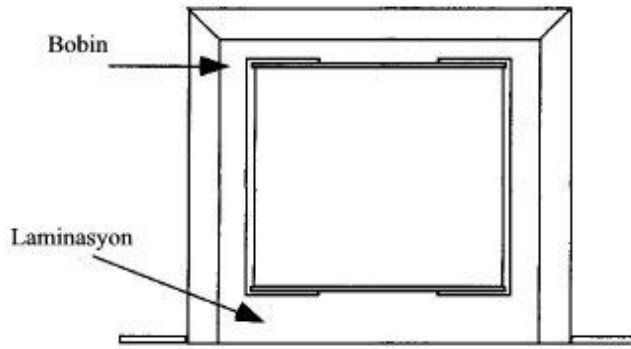
Marjın Boyutları Tel Büyüklüğüne Göre Değişkenlikleri		
AWG	Marjın	
	cm	inch
10 – 15	0,635	0,25
16 – 18	0,475	0,187
19 – 21	0,396	0,156
22 – 31	0,318	0,125
32 – 37	0,236	0,093
38 – Yukarısı	0,157	0,062

Çizelge 5.5. Çeşitli AWG Ölçülerindeki Tel Çapları

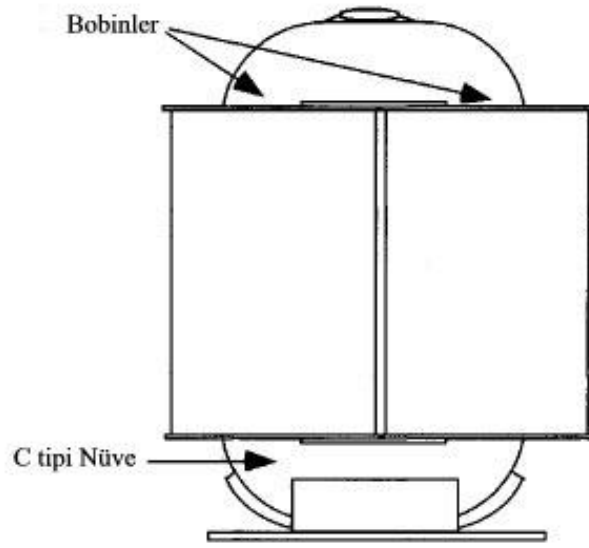
Çeşitli AWG Ölçülerindeki Tel Kalınlığı		
AWG	Tel Kalınlığı	
	cm	inch
10 – 16	0,02540	0,01000
17 – 19	0,01780	0,00700
20 – 21	0,01270	0,00500
22 – 23	0,00760	0,00300
24 – 27	0,00510	0,00200
28 – 33	0,00381	0,00150
34 – 41	0,00254	0,00100
42 – 46	0,00127	0,00050

Şekil 5.10’da gösterildiği şekilde tekli bobin tasarımı ince levhalar açısından 0,835 ila 0,929 arasında ve ferit için 0,55 ila 0,75 etkin alan W_a verir; Şekil 5.11’de gösterildiği şekilde iki tane bobin ayarı; şerit C merkezleri için 0,687 ila 0,873 arasında etkin alan W_a verir.

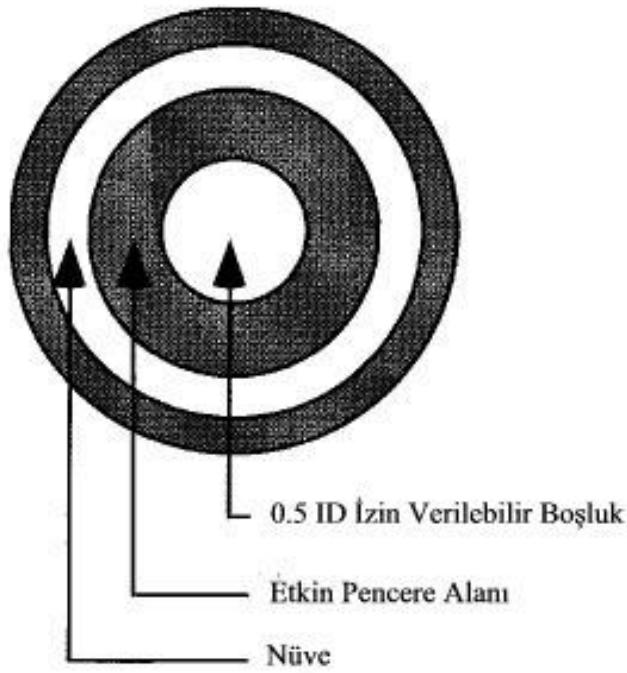
Toroit biraz farklıdır. S_3 terimi; gerçekte sarım için kullanılabilir pencere alanının miktarını tanımlar. Toroit merkezini sarmak için; mekiğin geçişine izin vermek için yer bırakılmak zorundadır. Eğer iç çapın yarısı mekik için ayrılırsa o halde Şekil 5.12’de gösterildiği şekilde etkili pencere alanı faktörü $S_3= 0,75$ için iyi değer olan tasarım için %75’lik pencere alanı kalacaktır (W_a). Toroit aşağıda belirtilen tüm kategorilere konulabilir.

Şekil 5.10. Tekli Bobin Tasarımı

Şekil 5.11. İki Tane Bobin Ayarı; Şerit C Merkezleri İçin

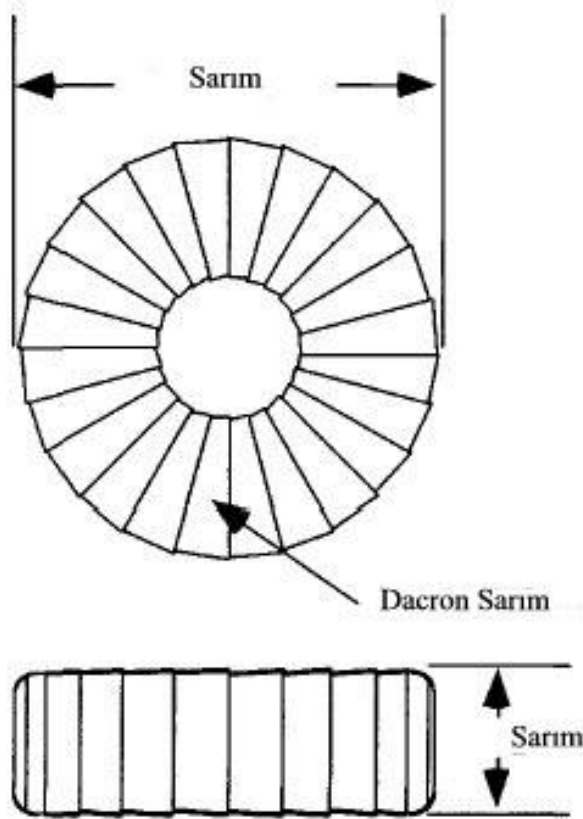
Şekil 5.12. Etkin Pencere Alanı

5.1.4. S₄ Yalıtım faktörü

Yalıtım faktörü S₄; Yalıtım için gerçekten kullanılabilir pencere alanını belirtir. Eğer transformatörün önemli yalıtım miktarları olan çoklu sekonderleri var ise S₄; kısmen yalıtımın işgal ettiği ilave alandan ve kısmen daha kötü alan faktöründen dolayı her bir ilave sekonder sarım için % 5 ila 10 oranında azaltılmalıdır.

Yalıtım faktörü S₄; Şekil 5.12’de dikkate alınmamıştır. Yalıtım faktörü S₄; 1,0 olacaktır. Pencere kullanım faktörü, K_u, yüksek oranda Şekil 5.13’te gösterilen toroid içerisindeki yalıtımın hızla birikmesinden dolayı yalıtım faktörü S₄’ten etkilenir.

Şekil 5.13’te, yalıtım birikimi dışarıya nazaran iç kısımda daha fazladır. Örneğin Şekil 5.13’te; 1,27 cm genişliğinde şerit; dış çapta üzerine gelecek şekilde 0,32 cm genişliğinde şerit ile kullanılsaydı, üst üste gelen kalınlık; şeridin dört katı kalınlığında olacaktır. Üst üste gelen yerin miktarının toroid ve gerekli olan şerit büyüklüğüne bağlı olduğuna dikkat edilmelidir. Toroid bileşenlerinin tasarımında ve mekiğin geçmesi için geriye kalan 0,5 ID’nin kullanılmasında yeterli miktarda paket kağıdı mevcuttur.

Şekil 5.13. İç Dış Yalıtım Birikimi

Sonuç olarak;

Pencere kullanımını oluşturan tüm dört farklı kısım incelendiğinde pencere kullanım faktörüne yönelik en iyi uyum $K_u=0.4$ 'tür.

S_1 - iletim alanı / tel alanı = 0.855; #20 AWG

S_2 - sarılı alan / kullanılabilir pencere alanı = 0.61

S_3 - kullanılabilir pencere alanı / cam alanı = 0.75

S_4 - kullanılabilir pencere alanı/ (kullanılabilir pencere alanı + yalıtım) = 1

$$K_u = S_1 S_2 S_3 S_4$$

$$K_u = (0.855)(0.61)(0.75)(1.0) = 0.391 \approx 0.4 \quad (5.3)$$

Çok yaygın bir sayı olarak tüm tasarımlarda kullanılır. Tüm manyetik bileşenlerinin

tasarımlarında önemli faktördür.

5.2. Sargı

Standart manyetik sargılar üç farklı malzemeden yapılır. Bunlar Çizelge 5.6 da gösterildiği gibi bakır, gümüş ve alüminyumdur.

Çizelge 5.6. Transformatör İçin Kullanılabilecek Sargı Malzemeleri

Sargı Malzemeleri Özellikleri						
Malzeme	Sembolü	Yoğunluğu	Özgül Direnci	Ağırlık Faktörü	Direnç Faktörü	Sıcaklık Sabiti
Bakır	Cu	8.89	1.72	1	1	0.00393
Gümüş	Ag	10.49	1.59	1.18	0.95	0.00380
Alüminyum	Al	2.703	2.83	0.3	1.64	0.00410

Transformatörler genellikle, iletkenlik derecesinin yüksek olmasından dolayı bakırdan yapılırlar. Bakırın yüksek derecedeki yumuşaklık özelliği, bakırın manyetik bir çekirdek çevresindeki sıkı sargıların içerisine doğru bükülmesini kolaylaştırır ve sargı için gereken bakır miktarını ve hacmini en aza indirir. Yüksek derecedeki iletkenliği, sargı için gereken bakır miktarını ve böylece sargının hacim ve ağırlığını en aza indirmede katkıda bulunur. Bakırın iletkenliğinin yüksek olmasına karşın, bir iç direnci vardır ve bu nedenle oluşan elektrik kaybı önemli bir ısı kaynağıdır. Oluşan ısı, hem sargının hem de manyetik çekirdeğin sıcaklığını artırır.

Çizelge 5.7 de AWG 10 ile 44 arasındaki bakır tel değerleri verilmiştir. Bu tablo sayesinde transformatör tasarımında manyetik çekirdek değerlerinden elde edilebilecek boş pencere alanı değerinden o sarım için kullanılacak bakır tel seçilebilir ve manyetik sargının optimal seviyede kullanılması sağlanabilir. AWG ölçüm için kullanılan ölçüm tablası Şekil 5.14’de gösterilmiştir.

Çizelge 5.7. Transformatör İçin Kullanılabilecek Tel Tablosu

AWG	Boş Alan cm ²	yoğunluk	Alan Cm ² 10 ⁻³	Çap cm	Sarım oranı	Sarım oranı	ağırlık
10	52,61	32,7	55,9	0,267	3,9	11	0,468
11	41,68	41,4	44,5	0,238	4,4	13	0,375
12	33,08	52,1	35,64	0,213	4,9	17	0,2977
13	26,26	65,6	28,36	0,19	5,5	21	0,2367
14	20,82	82,8	229500	0,171	6	26	0,1879
15	16,51	104,3	18,37	0,153	6,8	33	0,1492
16	13,07	131,8	14,73	0,137	7,3	41	0,1184
17	10,39	165,8	11,68	0,122	8,2	51	0,0943
18	8,228	209,5	9,326	0,109	9,1	64	0,07474
19	6,531	263,9	7,539	0,098	10,2	80	0,0594
20	5,188	332,3	6,065	0,0879	11,4	99	0,04726
21	4,116	418,9	4,837	0,0785	12,8	124	0,03757
22	3,243	531,4	3,857	0,0701	14,3	156	0,02965
23	2,588	666	3,135	0,0632	15,8	191	0,02372
24	2,047	842,1	2,514	0,0566	17,6	239	0,01884
25	1,623	1062	2,002	0,0505	19,8	300	0,01498
26	1,28	1345	1,603	0,0452	22,1	374	0,01185
27	1,021	1687	1,313	0,0409	24,4	457	0,00945
28	0,8046	2142	1,0515	0,0366	27,3	571	0,00747
29	0,647	2664	0,8548	0,033	30,3	702	0,00602
30	0,5067	3402	0,6785	0,0294	33,9	884	0,00472
31	0,4013	4294	0,5596	0,0267	37,5	1072	0,00372
32	0,3242	5315	0,4559	0,0241	41,5	1316	0,00305
33	0,2554	6748	0,3662	0,0216	46,3	1638	0,00241
34	0,2011	8572	0,2863	0,0191	52,5	2095	0,00189
35	0,1589	10849	0,2268	0,017	58,8	2645	0,0015
36	0,1266	13608	0,1813	0,0152	62,5	3309	0,00119
37	0,1026	16801	0,1538	0,014	71,6	3901	0,00098
38	0,0811	21266	0,1207	0,0124	80,4	4971	0,00077
39	0,0621	27775	0,0932	0,0109	91,6	6437	0,00059
40	0,0487	35400	0,0723	0,0096	103,6	8298	0,00046
41	0,0397	43405	0,0584	0,0086	115,7	10273	0,00038
42	0,0317	54429	0,0456	0,0076	131,2	13163	0,0003
43	0,0245	70308	0,0368	0,0069	145,8	16291	0,00023
44	0,0202	85072	0,0316	0,0064	157,4	18957	0,0002

AWG Değerinin mm'ye çevrimi aşağıdaki gibi yapılır.

$$D = 25,4 (0,005 \times 92^{(36-AWG)/39}) \quad (5.4)$$

Örnek olarak AWG Değerini 14 olarak alırsak;

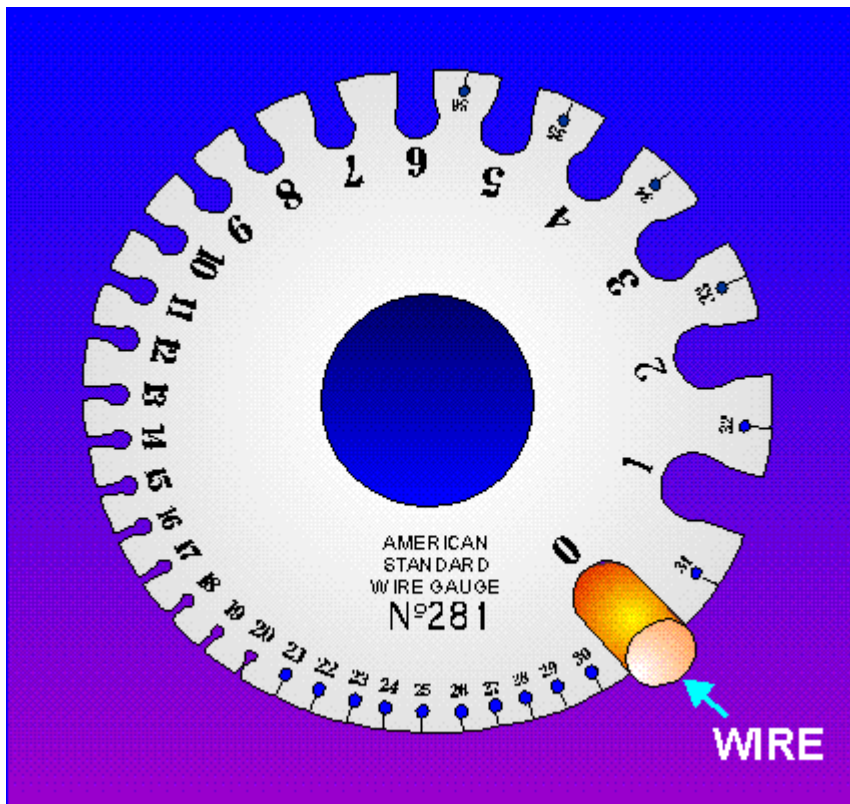
$$36 - 14 = 22$$

$$22 / 39 = 0,5641$$

$$92 (0,5641) = 12,82$$

$$0,005 \times 12,82 = 0,0641 \text{ (Bu değer inç değeridir.)}$$

$$25,4 \times 0,0641 = 1,63 \text{ mm}$$

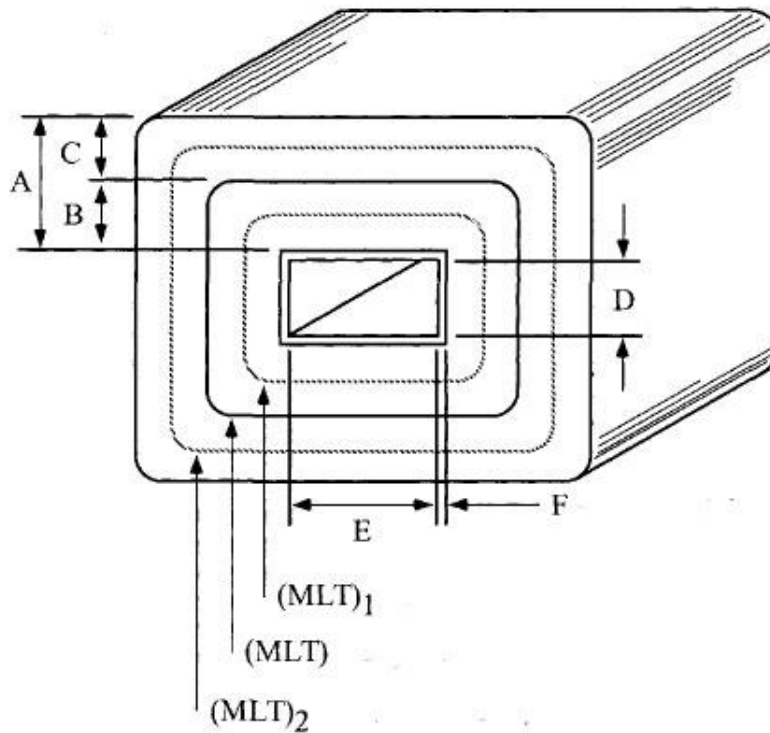
Şekil 5.14. AWG Ölçüm Tablası

Sargının yapıldığı bakır iletkenin kesit alanı A_{cu} ile temsil edilmektedir. İletken tek bir yuvarlak telden oluşmuş olabilir ya da her bir lifin bir kaç yüz ya da daha az mikronluk çapı olan litz teli gibi çok lifli özel bir iletken olabilir. Nüve sargı penceresindeki toplam sarım sayısı N ile iletken alanı A_{cu} 'nın çarpımı sargı penceresindeki toplam bakır alanı verir. Toplam bakır alanı birkaç nedenden dolayı sargı penceresinin $A_{w(B)}$ alanından daha küçük olacaktır. Birinci neden, iletkenlerin genellikle yuvarlak olan geometrik şekli ve sargı yerleştirme sürecinde N

adet iletkenin pencereyi tamamen doldurmasını engeller. İkinci neden ise iletkenin bitişik sarımlarının birbiriyle kısa devre yapmaması için elektriksel olarak yalıtkan malzemeye kaplı olması gereğidir. Bu yalıtım, sargı penceresine ilişkin alanın bir kısmını kaplar.

5.3. Ortalama Sarım Uzunluğu Hesaplaması

Bir sargının her bir sarımının uzunluğu doğal olarak farklıdır. İçteki bir sarımın uzunluğu, dışardaki bir sarıma göre kısadır. Bu nedenle Ortalama Sarım Uzunluğu (OSU; Mean Length of Turn - MLT) tanımı kullanılır. OSU, sarım direncinin ve verilen sarımların ağırlığının hesaplanması için gereklidir. Bir tüp ya da bobin makarasına yönelik OSU ile ilgili sarım boyutları Şekil 5-15’de gösterilmiştir.

Şekil 5.15. Ortalama Sarım Uzunluğu İle İlgili Sarım Boyutları

$$OSU = 2(D + 2F) + 2(E + 2F) + \pi A \quad (5.5)$$

$$OSU_1 = 2(D + 2F) + 2(E + 2F) + \pi B \quad (5.6)$$

$$OSU_2 = 2(D + 2F) + 2(E + 2F) + \pi (2B + C) \quad (5.7)$$

5.4. Bakır Direnci

Sarımın direncinin hesaplanması için; iletkenin toplam uzunluğu l , iletkenin kesitsel alanı A_w ve iletken malzemein öz direnci ρ 'nun bilinmesi gereklidir.

$$R_{dc} = \left(\frac{\rho l}{A_w} \right), [\Omega] \quad (5.8)$$

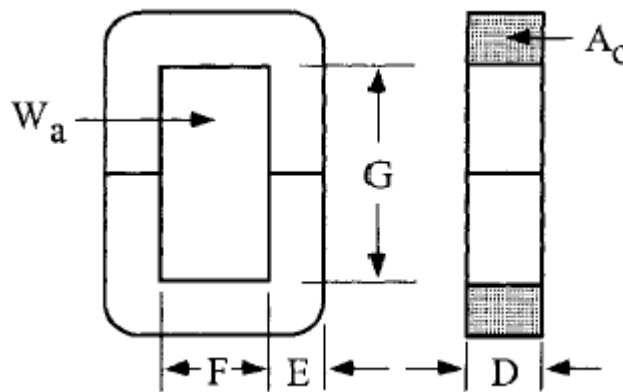
5.5. Bakır Ağırlığı

Sarımın ağırlığının hesaplanması için iletkenin toplam uzunluğu l , iletkenin kesit alanı A_w ve iletkenin yoğunluğu λ 'nın bilinmesi gereklidir.

$$W_t = \lambda l A_w, [\text{gram}] \quad (5.9)$$

5.6. Transformatör Alan Çarpanı (Area Product), A_p

Üretim alanı A_p , cm^4 boyutunda bir sonuca sahiptir ve genel olarak Şekil 5.16 da gösterildiği gibi hesaplanır.

Şekil 5.16. Pencere Alanı W_a , ve Çekirdek Alanı A_c

$$W_a = FG, [\text{cm}^2] \quad (5.10)$$

$$A_c = DE, [\text{cm}^2] \quad (5.11)$$

$$A_p = W_a A_c, [\text{cm}^4] \quad (5.12)$$

5.6.1. Transformatör hacmi ve A_p

Bir transformatörün hacmi, transformatörün A_p değeriyle ilişkilidir. Şekil 5.17’de toroidal bir çekirdeğin, Şekil 5.18’de de EI tipi bir çekirdeğin hacmi gösterilmektedir. Hacim herhangi bir doğrusal boyutu simgeleyen l ’nin küpü ile değişir. A_p ise yukarıda bahsettiğimiz gibi l ’nin 4. kuvvetiyle değişir.

$$Hacim = K_1 l^3, [\text{cm}^3] \quad (5.13)$$

$$A_p = K_2 l^4, [\text{cm}^4] \quad (5.14)$$

$$l_4 = \frac{A_p}{K_2} \quad (5.15)$$

$$l = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.25} \quad (5.16)$$

$$l^3 = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.75} \quad (5.17)$$

$$Hacim = K_1 \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.75} \quad (5.18)$$

$$K_v = \frac{K_1}{K_2^{0.75}} \quad (5.19)$$

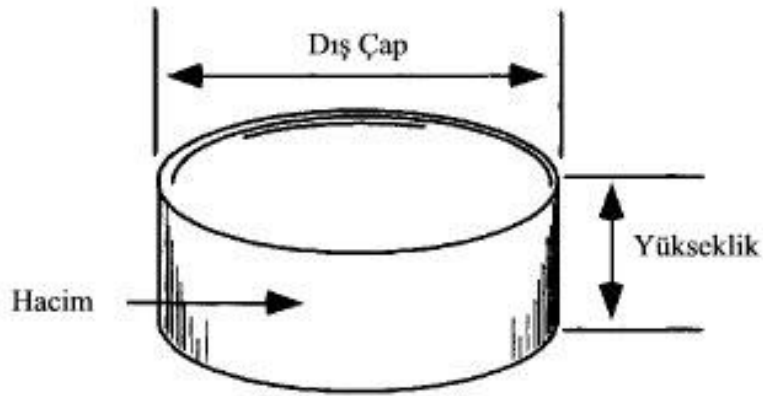
son durumda hacim;

$$Hacim = K_v (A_p)^{0.75} \quad (5.20)$$

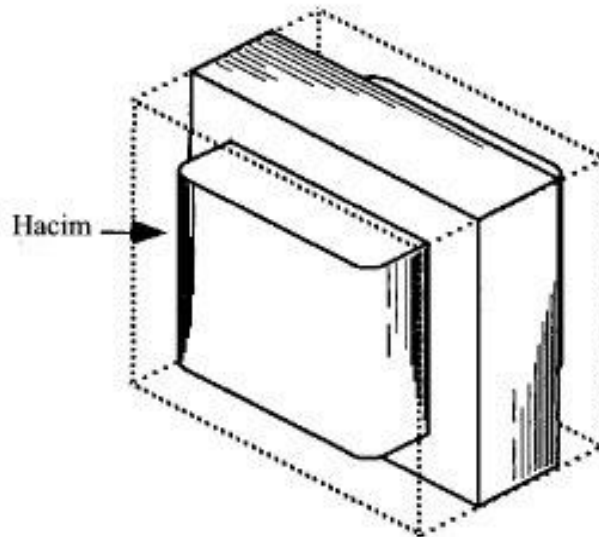
K_v çekirdek yapısına bağlı olarak Çizelge 5.8’de gösterildiği gibi sabittir.

Çizelge 5.8. Çekirdek Yapısına Göre K_v Sabiti

Çekirdek Yapısına Göre K_v Sabiti	
Çekirdek Şekli	K_{vol}
Pot Nüve	14,5
Toz Nüve	13,1
Laminasyonlar	19,7
C Nüve	17,9
Tekli Bobinli C Nüve	25,6
Baskı Sarımlı Nüve	25,0

Şekil 5.17. Bant Sargı Toroidal Çekirdek Hacmi

Şekil 5.18. EI Tipi Bir Çekirdeğin Hacmi

5.6.2. Transformatör ağırlığı ve A_p

Transformatör toplam ağırlığı W_t , A_p 'ye bağlı olarak yazılabilir. Ağırlık W_t , herhangi bir doğrusal boyutun küpüyle değişir. A_p alan çarpımı ise 4. dereceden kuvvet ile değişir.

$$W_t = K_3 l^3, [\text{gram}] \quad (5.21)$$

$$A_p = K_2 l^4, [\text{cm}^4] \quad (5.22)$$

$$l_4 = \frac{A_p}{K_2} \quad (5.23)$$

$$l = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.25} \quad (5.24)$$

$$l^3 = \left[\left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.25} \right]^3 = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.75} \quad (5.25)$$

$$W_t = \frac{K_3}{K_2^{0.75}} \quad (5.26)$$

$$K_w = \frac{K_3}{K_2^{0.75}} \quad (5.27)$$

Buradan ağırlık ile alan çarpımı arasındaki ilişki;

$$W_t = K_w (A_p)^{0.75} \quad (5.28)$$

K_w çekirdek yapısına bağlı olarak Çizelge 5.9'da gösterildiği gibi sabittir.

Çizelge 5.9. Çekirdek Yapısına Göre K_w Sabiti

Çekirdek Yapısına Göre K_w Sabiti	
Çekirdek Şekli	K_w
Pot Nüve	48,0
Toz Nüve	58,8
Laminasyonlar	68,2
C Nüve	66,6
Tekli Bobinli C Nüve	76,6
Baskı Sarımlı Nüve	82,3

5.6.3. Transformatör yüzey alanı ve A_p

Transformatör yüzey alanı A_t ve alan çarpımı arasındaki ilişkiyi elde etmek için Şekil 5.19 kullanılır. Yüzey alanı l doğrusal boyutunun karesiyle, alan çarpımı l doğrusal boyutunun 5. kuvvetiyle değişir.

$$A_t = K_4 l^2, [\text{cm}^2] \quad (5.29)$$

$$A_p = K_2 l^4, [\text{cm}^4] \quad (5.30)$$

$$l_4 = \frac{A_p}{K_2} \quad (5.31)$$

$$l = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.25} \quad (5.32)$$

$$l^2 = \left[\left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.25} \right]^2 = \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.50} \quad (5.33)$$

$$A_t = K_4 \left(\frac{A_p}{K_2} \right)^{0.50} \quad (5.34)$$

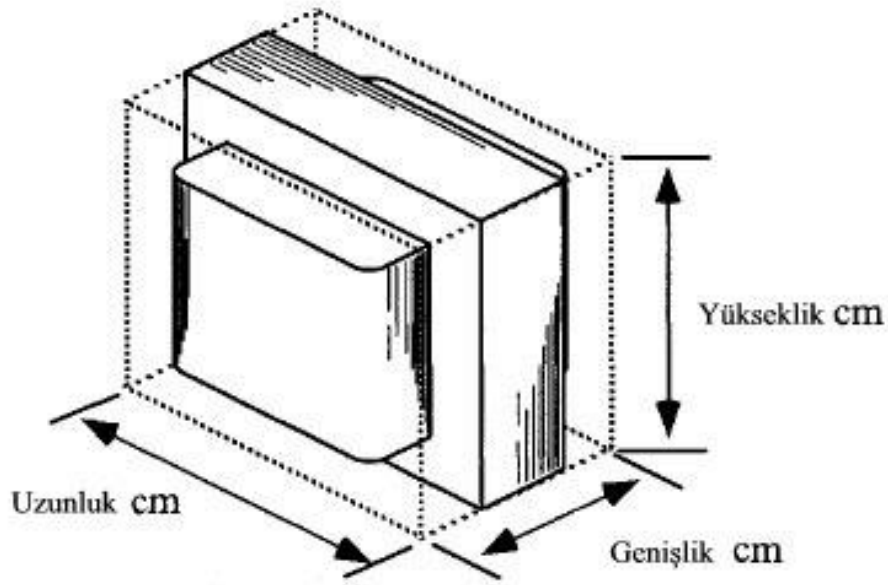
$$K_s = \frac{K_4}{K_2^{0.50}} \quad (5.35)$$

Buradan yüzey alanı ve alan çarpımı arasındaki ilişki;

$$A_t = K_s (A_p)^{0.50} \quad (5.36)$$

Çizelge 5.10. Yüzey Alanına Göre K_s Sabiti

Çekirdek Yapısına Göre K_v Sabiti	
Çekirdek Şekli	K_g
Pot Nüve	33,8
Toz Nüve	32,5
Laminasyonlar	41,3
C Nüve	39,2
Tekli Bobinli C Nüve	44,5
Baskı Sarımlı Nüve	50,9

Şekil 5.19. EI Tipi Bir Çekirdeğin Yüzey Ölçümleri

5.7. Transformatör Verimi

Verim çıkış gücü P_0 ile giriş gücü P_{in} arasındaki orana eşittir. Çıkış gücü P_0 ile giriş gücü P_{in} arasındaki fark kayıplardan kaynaklanmaktadır. Transformatördeki kayıplar çekirdek kayıpları ve bakır kayıplarıdır.

$$P_{\Sigma} = P_{cu} + P_{fe}, [\text{watt}] \quad (5.37)$$

$$P_{in} = P_o + P_{\Sigma}, [\text{watt}] \quad (5.38)$$

$$\eta = \frac{P_0}{P_{in}} \quad (5.39)$$

$$\eta = \frac{P_0}{P_0 + P_{\Sigma}} \quad (5.40)$$

5.8. Yüzey Alanı A_t deki Sıcaklık Dağılımı

Bir endüktans ve trafonun iç ve yüzey sıcaklığı normalde yaklaşık olarak eşit varsayılır. Bu varsayım, çekirdek ve sargıların hacmi boyunca güç kaybı yaklaşık olarak eşit biçimde dağıldığından yapılmaktadır.

Etkin yüzey alanı A_t olarak kabul edilirse;

$$A_t = \frac{P_{\Sigma}}{\psi}, [\text{cm}^2] \quad (5.41)$$

Burada ψ , yüzey alana düşen toplam transformatör kaybıdır.

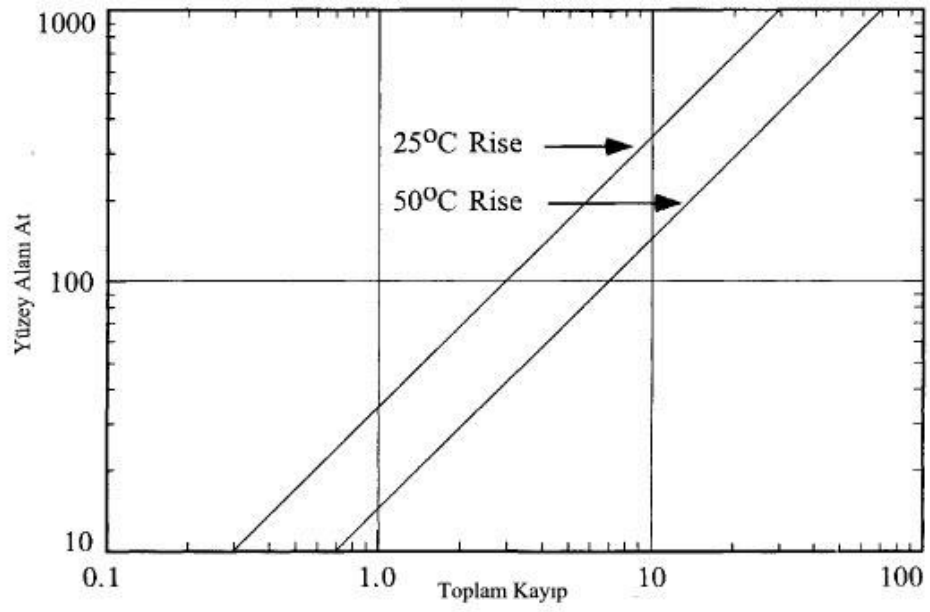
$$A_t = K_s (Ap)^{(0.5)} = \frac{P_{\Sigma}}{\psi} [\text{cm}^2]$$

$$\psi = 0.03, [25^{\circ}\text{C deki watt} / \text{cm}^2 \text{ oranı}]$$

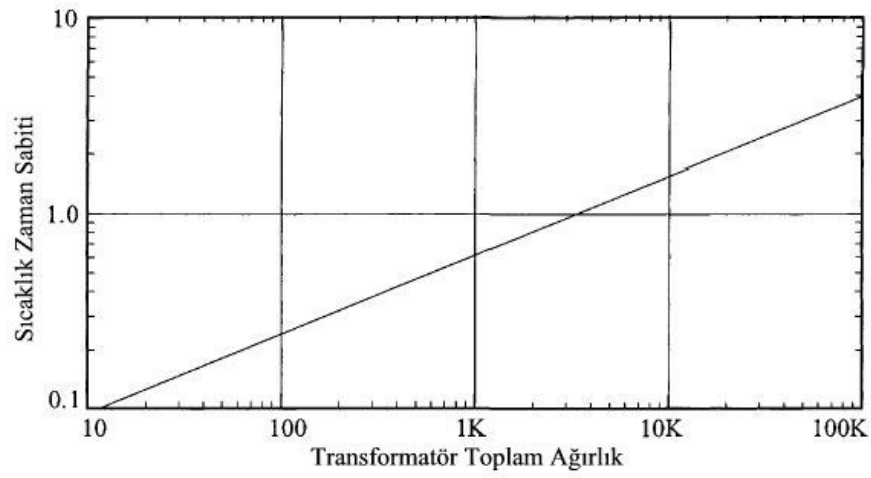
$$\psi = 0.07, [50^{\circ}\text{C deki watt} / \text{cm}^2 \text{ oranı}]$$

$^{\circ}\text{C}$ olarak sıcaklık artışı T_r ;

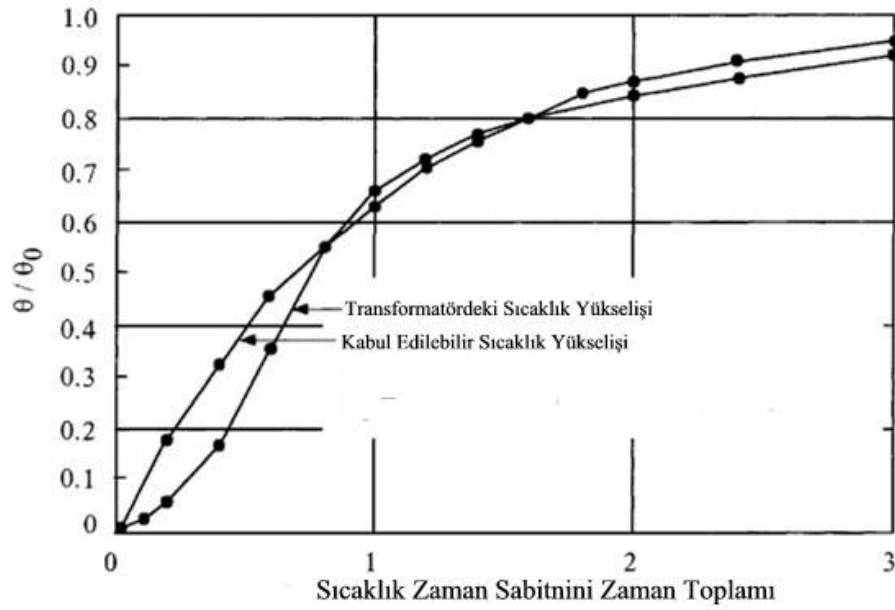
$$T_r = 450 (\psi)^{(0.826)} [^{\circ}\text{C}] \quad (5.42)$$

Şekil 5.20. 25°C ve 50°C deki Sıcaklık Değişimine Göre Yüzey Alan ile Toplam Kayıp Oranı

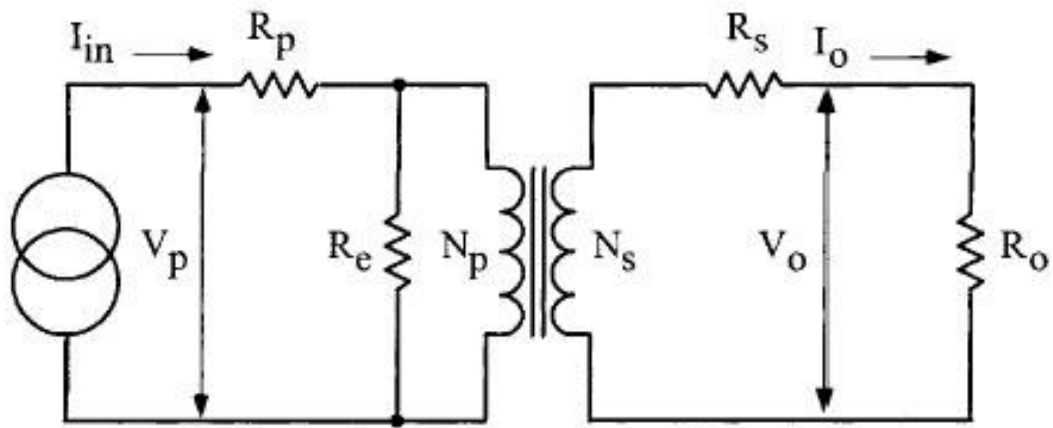
Şekil 5.21. Son Sıcaklık

Şekil 5.22. Transformator Sıcaklık Yükselme Zamanı

5.9. Regülasyon

Bir transformatorün minimum boyutu genellikle onun sıcaklık yüksekliği veya gerilim regülasyonu ile kararlılığını belirler. Şekil 5.23'de bir transformatorün devre diyagramı gösterilmiştir. Sarım geometrisi tasarımında kaçak endüktans sınırı yeterince azdır ve bir çok hesaplama da ihmal edilirler.

Şekil 5.23. Transformator Devre Diyagramı

Sekonderdeki kapasitans ihmal edilebilir olarak kabul edilir. Çünkü sekonder gerilimi ve frekans aşırı yüksek değildir.

Transformatör gerilim regülasyonu aşağıdaki gibi belirtilir.

$$\alpha = \frac{V_{0(N.L.)} - V_{0(F.L.)}}{V_{0(F.L.)}} (100) \quad [\%] \quad (5.43)$$

Burada $V_{0(N.L.)}$ yüksüz gerilimi, $V_{0(F.L.)}$ ise tam yükteki gerilim değerini belirler. Burada hesaplamalarda kolaylık olsun diye Şekil 5.23'deki R_e direncini sonsuz kabul edersek transformatörün dönüşüm oranını 1:1 olduğu varsayılırsa;

$$I_{in} = I_{out}$$

$$R_p = R_s$$

Dönüştürme oranının 1:1 olduğu göz önüne alındığında primer ve sekonderde akım yoğunluğu J aynı olduğu anlaşılır;

$$\Delta V_p = I_{in} R_p = \Delta V_p = I_0 R_s$$

$$\alpha = \frac{\Delta V_p}{V_p} (100) + \frac{\Delta V_p}{V_p} (100)$$

Eşitliğin her iki tarafını da I akım değerleriyle çarparsak;

$$\alpha = \frac{\Delta V_p I_{in}}{V_p I_{in}} (100) + \frac{\Delta V_p I_0}{V_p I_0} (100)$$

Primer Bakır Kaybı;

$$P_p = \Delta V_p I_{in}$$

Sekonder Bakır Kayıbı;

$$P_s = \Delta V_s I_{out}$$

Bu durumda toplam kayıp;

$$P_{cu} = P_p + P_s$$

Böylece regülasyon değeri yeniden yazılırsa;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%] \quad (5.44)$$

6. GÜÇ TRANSFORMATÖRÜ TASARIMI

Güç transformatörlerinin tasarımında toplam sistem ağırlığı, güç dönüşümü verimliliği ve maliyetin önemli etkisi vardır. Parametrelerin birbirlerine bağlı olmasından ve aralarında etkileşimin olmasından dolayı tasarım optimizasyonun sağlanması için makul değerlendirmeler elde edilmesi gereklidir.

Transformatör tasarımının temel adımlarından bir tanesi; uygun çekirdek malzemesinin seçilmesidir. Düşük ve yüksek frekanslı transformatörlerin tasarlanmasında kullanılan manyetik malzemeler Çizelge 6.1’de gösterilmiştir. Bu malzemelerin her birinin kendine özgü maliyet, büyüklük, frekans ve verimlilik spektrumu açısından optimum noktaları vardır. Silikon - demir, nikel - demir, camısı ve ferrit malzemeler arasında maliyet farkı gözetilmelidir. Diğer kısıtlamalar ise ağırlığın azaltılmasının günümüz elektroniğinde önemli amaç olmasından dolayı transformatör tarafından özellikle hava sahası uygulamalarında kapladığı yerin hacmi ile ilgilidir. Son olarak, ekonomiklik her zaman dikkate alınan en önemli unsurdur.

Çizelge 6.1. Manyetik Malzemeler

Manyetik Malzemelerin Özellikleri				
Maddenin Adı	Markası Oluşumu	Başlangıç Geçirgenlik μ_i	Akışkan Yoğunluğu Tesla B_s	Tipik Çalıştırma Frekansı
Silikon	3-97 SiFe	1500	1,5-1,8	50-2k
Ortonol	50-50 NiFe	2000	1,42 – 1,58	50-2k
Mıknatıs alaşımı	80-20 NiFe	25000	0,66 -0,82	1k-25k
Camsı	2605SC	1500	1,5 – 1,6	250k
Camsı	2714A	20,000	0,5 – 6,5	250k
Camsı	Nanokristal	30,000	1,0 -1,2	250k
Ferrit	MnZn	0,75 – 15k	0,3 – 0,5	10k-2M
Ferrit	NiZn	0,20 – 1,5k	0,3 – 0,4	0,2M-100M

6.1. Çıkış Gücü P_o ve Görünen Güç P_t Kapasitesinin Karşılaştırılması

Çıkış gücü, P_o kullanıcı açısından son derece önemlidir. Transformatör tasarımı

açısından transformatörün geometrisi K_g ile ilgili görünen güç P_t , son derece önemlidir. Güç transformatörü primeri, P_{in} ve P_o 'yu içerecek şekilde tasarlanmak zorunda olduğuna göre;

$$P_t = P_{in} + P_o \text{ [watt]} \quad (6.1)$$

$$P_{in} = \frac{P_o}{\eta} \text{ [watt]} \quad (6.2)$$

Faraday Kanunundan yola çıkarak primer sargı sayısı hesaplanacak olursa;

$$N_p = \frac{V_p (10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \text{ [sarımlar]} \quad (6.3)$$

Tam kullanımda transformatör sargı alanı;

$$K_u W_a = N_p A_{wp} + N_s A_{ws} \quad (6.4)$$

Bu tanımla kablo alanı;

$$A_w = \frac{I}{J} \text{ [cm}^2\text{]} \quad (6.5)$$

Bu iki eşitliği yeniden düzenleyecek olursak;

$$K_u W_a = N_p \left(\frac{I_p}{J} \right) + N_s \left(\frac{I_s}{J} \right) \quad (6.6)$$

Bu eşitliğe Faraday Kanunundan yola çıkarak elde ettiğimiz eşitliği de katarsak;

$$K_u W_a = \frac{V_p (10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \left(\frac{I_p}{J} \right) + \frac{V_s (10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \left(\frac{I_s}{J} \right) \quad (6.7)$$

Eşitliği yeniden düzenleyecek olursak;

$$W_a A_c = \frac{(V_p I_p) + (V_s I_s) (10^4)}{B_{ac} f J K_f K_u} \quad [\text{cm}^4] \quad (6.8)$$

P₀ Çıkış Gücü;

$$P_0 = V_s I_s \quad [\text{watt}] \quad (6.9)$$

P_{in} Giriş Gücü;

$$P_{in} = V_p I_p \quad [\text{watt}] \quad (6.10)$$

Böylece Görünür Güç P_t;

$$P_t = P_{in} + P_0 \quad [\text{watt}] \quad (6.11)$$

Görünür Gücü P_t yi formüle eklersek;

$$W_a A_c = \frac{P_t (10^4)}{B_{ac} f J K_f K_u} \quad [\text{cm}^4] \quad (6.12)$$

A_p eşitliğini de formülde düzenlersek;

$$A_p = W_a A_c \quad [\text{cm}^4] \quad (6.13)$$

Böylece formülü yeniden yazacak olursak;

$$A_p = \frac{P_t (10^4)}{B_{ac} f J K_f K_u} \quad [\text{cm}^4] \quad (6.14)$$

Burada K_f dalga formu katsayısıdır. Sinüs dalgası için $K_f = 4,44$ iken kare dalga için $K_f = 4,0$ dır.

6.2. Güç Transformatör Düzenleme Kapasitesi (Regülasyon) ile Nüve Geometrisi K_g Arasındaki İlişkisi

Transformatörler tasarlanırken regülasyon ve sıcaklık artışları göz önüne alınarak tasarlanırlar. Regülasyon ve demir çekirdek güç kapasitesi iki sabite bağlıdır.

$$\alpha = \frac{P_t}{2K_g K_e} \quad [\%] \quad (6.15)$$

$\alpha = \%$ cinsinden regülasyon değeridir.

Burada sabitlerden biri olan K_g çekirdek geometrisini tanımlar.

$$K_g = \frac{W_a A_c^2 K_u}{MLT} \quad [\text{cm}^5] \quad (6.16)$$

Diğer sabit K_e ise manyetik ve elektriksel uygulama kapasitesini tanımlar.

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4}) \quad B_m = B_{ac} \quad (6.17)$$

Yukarıdan anlaşıldığı üzere, akım yoğunluğu, frekans ve dalga formu kat sayısı gibi faktörlerin transformatör büyüklüğü üzerindeki etkisi görülebilir.

6.3. Transformatör Güç Kullanım Kapasitesi ile A_p İlişkisi

Çekirdeğin güç kullanım kapasitesi aşağıda belirtildiği gibi A_p ile ilgilidir.

$$A_p = \frac{P_t (10^4)}{K_f K_u B_m J_f} \quad [\text{cm}^4] \quad (6.18)$$

Akım yoğunluğu, frekans ve pencere kullanım faktörü K_u gibi faktörlerin pencere içerisindeki bakır tarafından oluşturulan maksimum alanı gösterebildiği görülebilir.

6.4. Güç Transformatörü Tasarım Tüm Parametreleri

Yukarıdaki eşitlikleri göz önüne alarak transformatör parametrelerini aşağıdaki gibi elde edebiliriz.

Görünür Güç P_t ;

$$P_t = P_0 \left(\frac{1}{\eta} + 1 \right) \quad [\text{watt}] \quad (6.19)$$

Elektriksel Durum K_e ;

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4}) \quad (6.20)$$

Nüve Geometrisi K_g ;

$$K_g = \frac{P_t}{2K_e \alpha} \quad [\text{cm}^5] \quad (6.21)$$

Elde Edilen K_g değerine göre tasarımı düşünülen Transformatörün hangi laminasyon şekli seçilmişse, o laminasyona ait olan Çizelge 4.2. Çizelge 4.4. Çizelge 4.6 ve Çizelge 4.8 deki en yakın K_g değeri alınır ve böylece bu K_g değerinde ki demir ağırlığı W_{tfe} , ortalama sarım uzunluğu OSU, çekirdek kesit alanı A_c , pencere alanı W_a , alan çarpanı A_p ve yüzey alanı A_t değerleri elde edilir.

Primer Sarım Sayısı N_p ;

$$N_p = \frac{V_p (10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \text{ [sarım]} \quad (6.22)$$

Akı Yoğunluğu J;

$$J = \frac{P_t (10^4)}{K_f K_u B_{ac} f A_p} \text{ [Amp / cm}^2\text{]} \quad (6.23)$$

Giriş Akımı I_{in} ;

$$I_{in} = \frac{P_0}{V_{in} \eta} \text{ [Amp]} \quad (6.24)$$

Primer Boş Kablo Alanı $A_{wp(B)}$;

$$A_{wp(B)} = \frac{I_{in}}{J} \text{ [cm}^2\text{]} \quad (6.25)$$

Bu aşamada elde edilen $A_{wp(B)}$ değerine göre Çizelge 5.7'deki AWG bakır tel tablosundan primer bakır tel için AWG değeri ve bununla birlikte $A_{wp(B)}$, A_{wp} , $\frac{\mu\Omega}{cm}$ ve çap değerleri elde edilir.

Primer Sargı Direnci R_p ;

$$R_p = MLT(N_p) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \text{ [ohm]} \quad (6.26)$$

Primer Bakır Kaybı P_p ;

$$P_p = I_p^2 R_p \text{ [watt]} \quad (6.27)$$

Sekonder Sarım Sayısı N_s ;

$$N_s = \frac{N_p V_{out}}{V_{in}} \left(1 + \frac{\alpha}{100} \right) \quad [\text{sarım}] \quad (6.28)$$

Sekonder Boş Kablo Alanı $A_{ws(B)}$;

$$A_{ws(B)} = \frac{I_0}{J} \quad ,[\text{cm}^2] \quad (6.29)$$

Bu aşamada elde edilen $A_{ws(B)}$ değerine göre Çizelge 5.7'deki AWG bakır tel tablosundan sekonder bakır tel için AWG değeri ve bununla birlikte $A_{ws(B)}, A_{ws}, \frac{\mu\Omega}{\text{cm}}$ ve çap değerleri elde edilir.

Sekonder Sargı Direnci R_s ;

$$R_s = MLT(N_s) \left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}] \quad (6.30)$$

Sekonder Bakır Kayıbı P_s ;

$$P_s = I_0^2 R_s \quad [\text{watt}] \quad (6.31)$$

Toplam Bakır Kayıbı P_{cu} ;

$$P_{cu} = P_p + P_s \quad ,[\text{watt}] \quad (6.32)$$

Transformatör Regülasyon Sabiti α ;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%] \quad (6.33)$$

Kilogram başına düşen Kayıp W/K;

$$W / K = 0,000557(f)^{1.68} (B_{ac})^{1.86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}] \quad (6.34)$$

Toplam Demir Kayıpları P_{fe} ;

$$P_{fe} = (W / K)(W_{tfe})(10^{-3}) \quad [\text{watt}] \quad (6.35)$$

Transformatör Toplam Kayıbı P_{Σ} ;

$$P_{\Sigma} = P_{cu} + P_{fe} \quad [\text{watt}] \quad (6.36)$$

Birim Alana Düşen Kayıp ψ ;

$$\psi = \frac{P_{\Sigma}}{A_t} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2] \quad (6.37)$$

Sıcaklık Artışı T_r ;

$$T_r = 450 (\psi)^{(0,826)} \quad [^{\circ}\text{C}] \quad (6.38)$$

Toplam Pencere Kullanımı K_u ;

$$K_u = K_{up} + K_{us} \quad (6.39)$$

$$K_{us} = \frac{N_s A_{ws(B)}}{W_a} \quad (6.40)$$

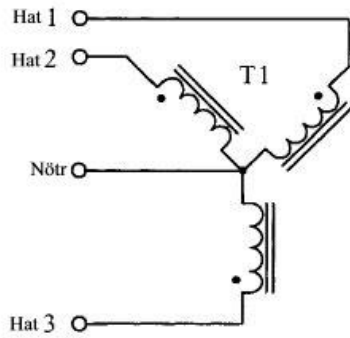
$$K_p = \frac{N_p A_{wp(B)}}{W_a} \quad (6.41)$$

Elde edilen bu eşitliklerle güç transformatörünün teorik olarak tasarımı gerçekleştirilebilir.

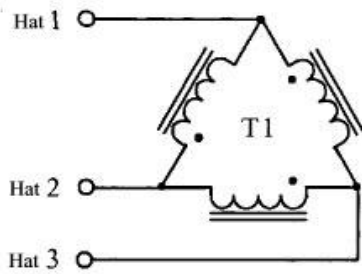
6.5. Üç Fazlı Güç Transformatörü Parametreleri

6.5.1. Üç fazlı trafo bağlantı çeşitleri

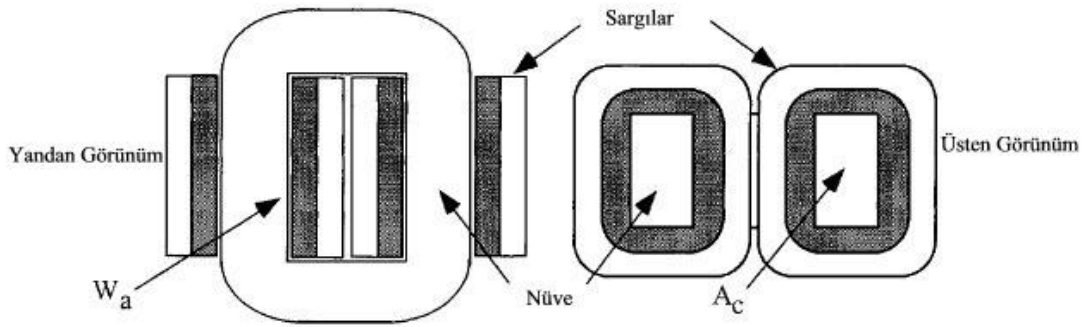
Üç fazlı transformatörlerde primer akımlar için kullanılan 2 çeşit bağlantı çeşidi vardır. Bunlar Şekil 6.1’de gösterildiği gibi yıldız (Y) bağlantı ve bir diğeri ise Şekil 6.2’ de gösterildiği gibi üçgen (delta) veya Δ bağlantıdır.

Şekil 6.1. Üç Fazlı Transformatör İçin Yıldız (Y) Bağlantı

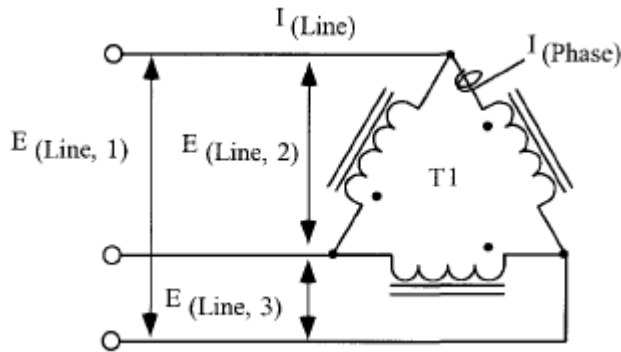
Şekil 6.2. Üç Fazlı Transformatör İçin Üçgen Bağlantı

Şekil 6.3. Üç Fazlı Transformatörün Kesit Görüntüsü

6.5.2. Yıldız ve üçgen bağlantı sistemlerinde faz akımı, hat akımı ve gerilimi

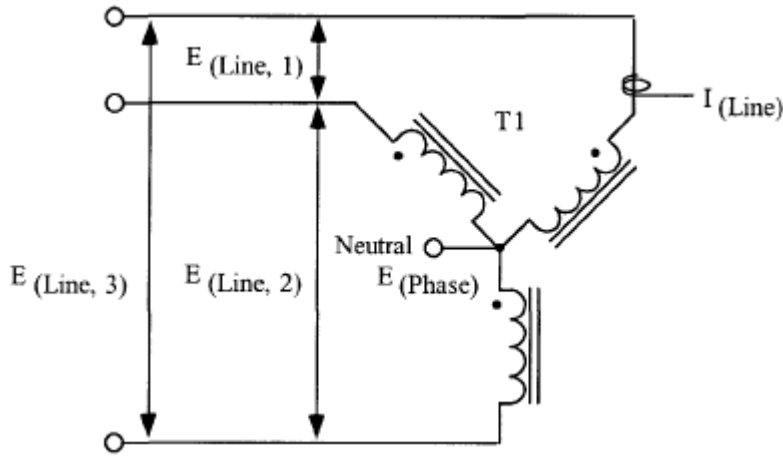
Üç fazlı transformatör üçgen bağlantı faz akımları, faz gerilimleri, hat akımları ve hat gerilimleri Şekil 6.4’de gösterilmiştir. Şekilde de görüldüğü gibi üçgen bağlantı hat gerilimi faz gerilimine eşit iken hat akımı faz akımının $\sqrt{3}$ katına eşittir.

Şekil 6.4. Üç Fazlı Transformatör Üçgen Bağlantı Akım ve Gerilim Diyagramı

$$I_{(line)} = I_{(phase)} \sqrt{3} \quad [\text{Amp}] \quad (6.42)$$

Üç fazlı transformatör yıldız bağlantı faz akımları, faz gerilimleri, hat akımları ve hat gerilimleri Şekil 6.5’ de gösterilmiştir. Şekilde de görüldüğü gibi üçgen bağlantı hat akımı faz akımına eşit iken hat gerilimi faz geriliminin $\sqrt{3}$ katına eşittir.

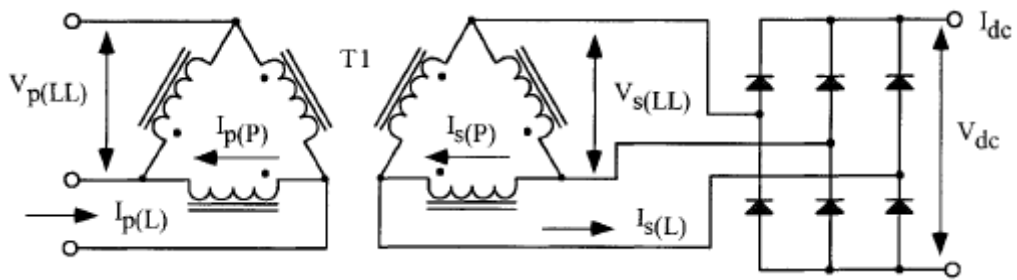

Şekil 6.5. Üç Fazlı Transformatör Yıldız Bağlantı Akım ve Gerilim Diyagramı

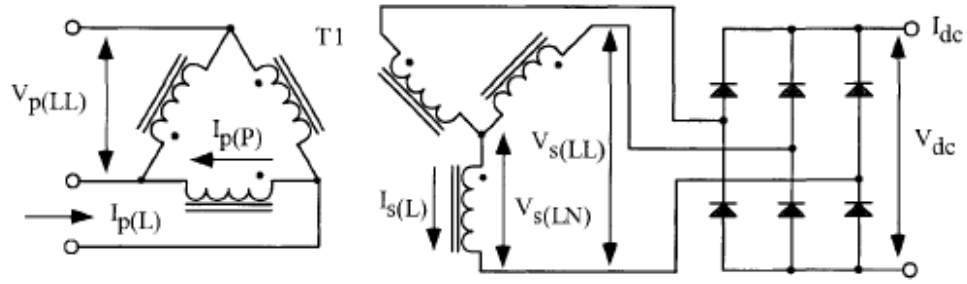
$$E_{(phase)} = \frac{E_{(line)}}{\sqrt{3}} \quad [\text{Volt}] \quad (6.43)$$

6.5.3. Çeşitli Bağlantı Şekillerinde Çok Fazlı Doğrultucu Devreler

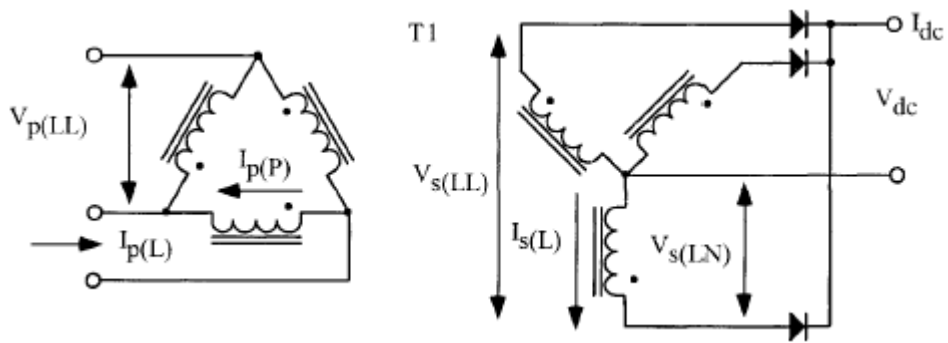
Aşağıdaki şekillerde çeşitli bağlantı şekillerine göre trafolar gösterilmiş olup üç faz doğrultucu devre oranları Çizelge 6.2’de gösterilmiştir.

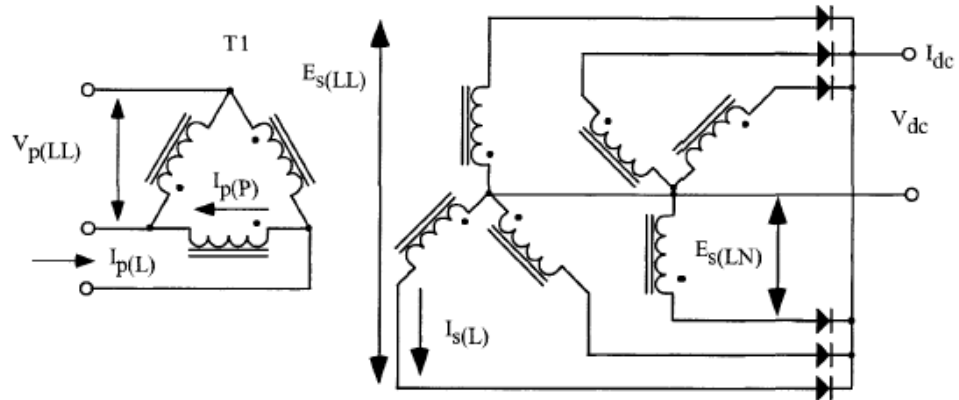
Şekil 6.6. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Üçgen Tam Köprü

Şekil 6.7. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız Tam Köprü

Şekil 6.8. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız Yarımc Köprü

Şekil 6.9. Üç Fazlı Transformatör Üçgen-Yıldız 6 Faz Yıldız

Çizelge 6.2. Doğrultucu Devreler İçin Üç Faz Gerilim ve Akım Oranları

Three Phase Rectifier Circuit Data			
Delta-Delta Full Wave,			
Item	Factor		
Primary VA	1.050	x	dc watts output
Secondary V/ leg	0.740	x	average dc output voltage
Secondary I/leg	0.471	x	average dc output current
Secondary VA	1.050	x	dc watts output
Ripple Voltage %	4.200		
Ripple Frequency	6f		
Delta-Wye Full Wave,			
Item	Factor		
Primary VA	1.050	x	dc watts output
Secondary Line to Line	0.740	x	average dc output voltage
Secondary V/ leg	0.428 to Neutral	x	average dc output voltage
Secondary I/leg	0.817	x	average dc output current
Secondary VA	1.050	x	dc watts output
Ripple Voltage %	4.200		
Ripple Frequency	6f		
Delta-Wye Half Wave,			
Item	Factor		
Primary VA	1.210	x	dc watts output
Secondary Line to Line	0.740	x	average dc output voltage
Secondary V/ leg	0.855 to Neutral	x	average dc output voltage
Secondary I/leg	0.577	x	average dc output current
Secondary VA	1.480	x	dc watts output
Ripple Voltage %	18.000		
Ripple Frequency	3f		
Delta-Wye 6 Phase Half Wave,			
Item	Factor		
Primary VA	1.280	x	dc watts output
Secondary Line to Line	1.480	x	average dc output voltage
Secondary V/ leg	0.740 to Neutral	x	average dc output voltage
Secondary I/leg	0.408	x	average dc output current
Secondary VA	1.810	x	dc watts output
Ripple Voltage %	4.200		
Ripple Frequency	6f		
Root mean square values to the average dc.			
Sine-wave , infinite inductance, no transformer or rectifier losses.			

6.5.4. Üç fazlı transformatör tasarımı tüm parametreleri

Üç Fazlı Transformatör tasarımında, transformatörün bağlantı şekli ve doğrultucu devre göz önüne alınarak aşağıdaki parametreler elde edilir:

Üç Fazlı üçgen – üçgen bağlantılı tam dalga doğrultucu bir devre için ;

Çıkış Gücü P_0 ;

$$P_0 = I_0 (V_0 + 2V_d) \quad [\text{watt}] \quad (6.44)$$

Görünür Güç P_t ;

$$P_t = P_0 \left(\frac{P_{VA}}{\eta} + S_{VA} \right) \quad [\text{watt}] \quad (6.45)$$

Burada P_{VA} ve S_{VA} değerleri Çizelge 6.2'den bulunur. Üç fazlı üçgen-üçgen bağlantı tam köprü doğrultucu devre için bu değerler $P_{VA} = 1.050$ ve $S_{VA} = 1.050$ 'dir.

Elektriksel Durum K_e ;

$$K_e = 2,86 f^2 B^2 (10^{-4}) \quad (6.46)$$

Nüve Geometrisi K_g ;

$$K_g = \frac{P_t}{2K_e \alpha} \quad [\text{cm}^5] \quad (6.47)$$

Elde edilen K_g değerine göre tasarımı düşünülen transformatörün hangi laminasyon şekli seçilmişse, o laminasyona ait olan Çizelge 4.10. Çizelge 4.12 ve Çizelge 4.14 deki en yakın K_g değeri alınır ve böylece bu K_g değerindeki demir ağırlığı W_{tfe} , OSU, çekirdek kesit alanı A_c , pencere alanı W_a , alan çarpanı A_p ve yüzey alanı A_t değerleri elde edilir.

Primer Sarım Sayısı N_p ;

$$N_p = \frac{V_{p(line)} (10^4)}{K_f B_{ac} A_c f} \quad [\text{sarım}] \quad (6.48)$$

Burada K_f ; sinüs dalga için 4.44. kare dalga için 4.00 değerindedir.

Primer Hat Akımı $I_{P(line)}$;

$$I_{P(line)} = \frac{P_0}{3V_{P(line)}\eta} \quad [\text{Amp}] \quad (6.49)$$

Primer Faz Akımı $I_{P(phase)}$;

$$I_{P(phase)} = \frac{I_{P(line)}}{\sqrt{3}} \quad [\text{Amp}] \quad (6.50)$$

Primer Boş Kablo Alanı $A_{WP(B)}$;

$$A_{wp(B)} = \left(\frac{K_{up} W_a}{4N_p} \right) \quad [\text{cm}^2] \quad (6.51)$$

Bu aşamada elde edilen $A_{wp(B)}$ değerine göre Çizelge 5.7'deki AWG bakır tel tablosundan primer bakır tel için AWG değeri ve bununla birlikte $A_{WP(B)}$, A_{wp} , $\frac{\mu\Omega}{cm}$ ve çap değerleri elde edilir.

Primer Sargı Direnci R_p ;

$$R_p = MLT(N_p) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}] \quad (6.52)$$

Toplam Primer Bakır Kaybı P_p ;

$$P_p = 3(I_{P(phase)})^2 R_p \quad [\text{watt}] \quad (6.53)$$

Sekonder Sarım Sayısı N_s ;

$$N_s = \frac{N_p V_s}{V_p} \left(1 + \frac{\alpha}{100} \right) \quad [\text{sarım}] \quad (6.54)$$

Sekonder Boş Kablo Alanı $A_{ws(B)}$;

$$A_{ws(B)} = \left(\frac{K_{us} W_a}{4N_s} \right) \quad [\text{cm}^2] \quad (6.55)$$

Bu aşamada elde edilen $A_{ws(B)}$ değerine göre Çizelge 5.7'deki AWG bakır tel tablosundan sekonder bakır tel için AWG değeri ve bununla birlikte $A_{ws(B)}$, A_{ws} , $\frac{\mu\Omega}{cm}$ ve çap değerleri elde edilir.

Sekonder Sargı Direnci R_s ;

$$R_s = MLT(N_s) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}] \quad (6.56)$$

Sekonder Hat Akımı $I_{S(\text{line})}$;

$$I_{S(\text{line})} = (0,471) I_0 \quad [\text{Amp}] \quad (6.57)$$

Sekonder Faz Akımı $I_{S(\text{phase})}$;

$$I_{S(\text{phase})} = \frac{I_{s(\text{line})}}{\sqrt{3}} \quad [\text{Amp}] \quad (6.58)$$

Toplam Sekonder Bakır Kayıbı P_s ;

$$P_s = 3(I_{s(\text{phase})})^2 R_s \quad [\text{watt}] \quad (6.59)$$

Transformatör Regülasyon Sabiti α ;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%] \quad (6.60)$$

Kilogram başına düşen Kayıp W / K ;

$$W / K = 0,000557(f)^{1,68} (B_{ac})^{1,86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}] \quad (6.61)$$

Toplam Demir Kayıpları P_{fe} ;

$$P_{fe} = (W / K)(W_{tfe})(10^{-3}) \quad [\text{watt}] \quad (6.62)$$

Toplam Transformatör Kayıbı P_Σ ;

$$P_\Sigma = P_p + P_s + P_{fe} \quad [\text{watt}] \quad (6.63)$$

Transformatör Verimi η ;

$$\eta = \frac{P_0}{P_0 + P_\Sigma} (100) \quad [\%] \quad (6.64)$$

Birim Alana Düşen Kayıp ψ ;

$$\psi = \frac{P_\Sigma}{A_t} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2] \quad (6.65)$$

Sıcaklık Artışı T_r ;

$$T_r = 450 (\psi)^{(0,826)} [^{\circ}\text{C}] \quad (6.66)$$

Toplam Pencere Kullanımı K_u ;

$$K_u = K_{up} + K_{us} \quad (6.67)$$

$$K_{us} = \frac{4N_s A_{ws(B)}}{W_a} \quad (6.68)$$

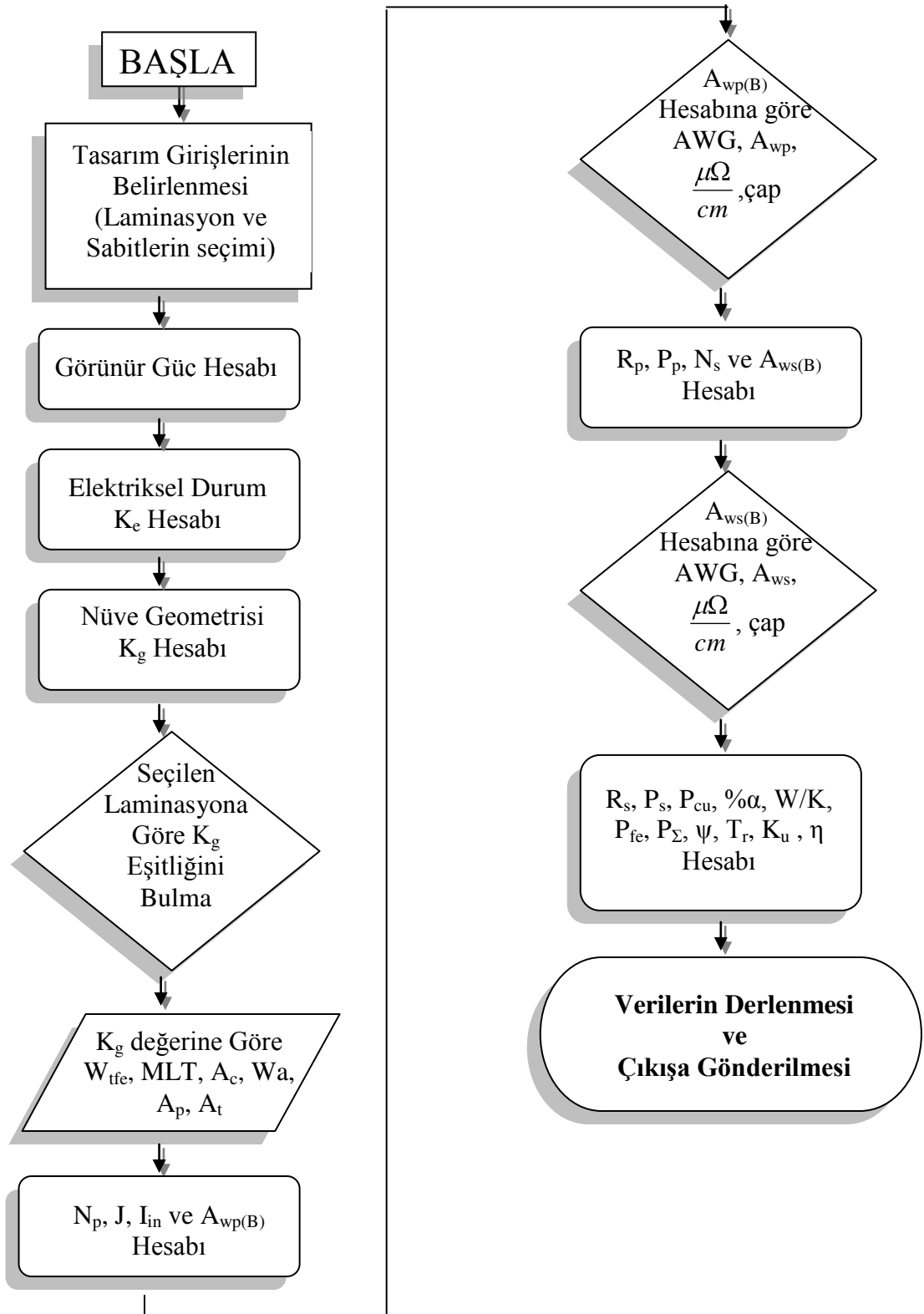
$$K_p = \frac{4N_p A_{wp(B)}}{W_a} \quad (6.69)$$

Elde edilen bu eşitliklerle üç fazlı güç transformatörünün teorik olarak tasarımı gerçekleştirilebilir.

6.6. Transformatör Tasarım Aşamaları ve Tasarım Tabloları

6.6.1. Transformatör tasarım akış diyagramı

Bir fazlı transformatörün tasarımında aşağıdaki aşamalar uygulanır ve hesaplamalar yapılır.

Şekil 6.10. Transformör Tasarım Diyagramı

6.6.2. Transformatör tasarımı program tasarım tabloları

Transformatör tasarım programında Şekil 6.11’de görüldüğü gibi tasarlanacak transformatörün kaç fazlı olacağı belirlenir ve o faza göre hesaplama ekranına geçilir.

Şekil 6.11. Transformatör Tasarım Ana Ekranı

Şekil 6.11’deki tasarım ekranından tek fazlı transformatör tasarımı, üç fazlı transformatör tasarımı, tek fazlı transformatör tasarımı sabitleri sayfası ve üç fazlı transformatör tasarımı sabitleri sayfasına geçiş yapılabilir.

Tek Fazlı Tek Fazlı Sabitler Üç Fazlı Üç Fazlı Sabitler

Laminasyon Değeri: 3 Laminasyon

Grig Voltajı Vin: 115 Volt

Çıkış Voltajı Vout: 115 Volt

Çıkış Akımı Iout: 2,17 Amper

Çıkış Gücü Pout: 250 Watt

Verim: 0,95

Tek Fazlı Tasarım İçin Kullanılan Sabitler

Regülasyon: 5 %

Flux Density (Bac): 1,6 Tesla

Pencere Kullanım Sabiti (Ku): 0,4

Frekans: 47 Hertz

Sabit Değerleri Değiştirmek İçin Tıklayınız

Laminasyon Şekli:

E and I, Laminations

Part No	D cm	E cm	F cm	G cm
EI-175	0.953	0.953	0.794	1.905
EI-021	1.270	1.270	0.794	2.064
EI-625	1.588	1.588	0.794	2.381
EI-750	1.905	1.905	0.953	2.857
EI-875	2.223	2.223	1.111	3.333
EI-100	2.540	2.540	1.270	3.810

EI, Laminations, (Temper) 14 ml

Part No	D cm	E cm	F cm	G cm
EI-112	2.857	2.857	1.429	4.286
EI-125	3.175	3.175	1.588	4.763
EI-138	3.493	3.493	1.746	5.239
EI-150	3.810	3.810	1.905	5.715
EI-175	4.445	4.445	2.223	6.668
EI-225	5.715	5.715	2.858	8.571

Channel Bracket Assembly

Hesapla

Şekil 6.12. Tek Fazlı Transformatör Tasarım Hesaplama Ana Ekranı

Şekil 6.12’de tek fazlı transformatör için hesaplama ana ekranına ulaşılabilir. Burada kullanıcı değerleri girilerek hesaplamalar başlatılır.

Tek Fazlı Tek Fazlı Sabitler Üç Fazlı Üç Fazlı Sabitler

Sıcaklık: 30 OC

Regülasyon: 5 %

Flux Density (Bac): 1,6 Tesla

Pencere Kullanım Sabiti (Ku): 0,4

Frekans: 47 Hertz

Dalga Biçimi: Sin. Dalga

Manyetik Meteryal: Silikon M 6 X

Kullanıcı Değerlerini Kullan

Tek Fazlı Hesaplama Sayfasına Dönmek İçin Tıklayınız

Seçilen Demir Nüve Değerleri:

Part No:

WTfe: Wa:

WTcu: Ap:

MLT: Kg:

Ac: At:

Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:

#AWG:

AwpB: Ağırlık:

Density: Çap:

Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:

#AWG:

AwsB: Ağırlık:

Density: Çap:

Şekil 6.13. Tek Fazlı Transformatör Sabitleri Ekranı

Şekil 6.13’de transformatör tasarımı için önceden girilmiş gerekli olan sabitler ve kullanıcının kendi gireceği sabitler belirlenir.

TEK FAZLI TRANSFORMATÖR HESAPLAMA SONUÇLARI

Pgor	513	Watt	Sekonder Bakır Kaybı Ps	5,7	Watt
Elektriksel durum Ke	1,62		Toplam Bakır Kaybı Pcu	11,72	Watt
Nüve Geometrisi Kg	37,579	cm5	Yeni Regülasyon	4,69	%
Primer Sarım Sayısı Np	250	Turn	Kilogram Başına Watt Hesabı	0,86	Watt / Kg
Primer Akı Ypınlığı J	256	Amp / cm2	Demir Kayıpları Pfe	2,01	Watt
Giriş Akımı Iin	2,288	Amp.	Toplam Kayıp Pfe + Pcu	13,73	Watt
Primer Boş Kablo Alanı AwpB	0,0089	cm2	Birim Alana Düşen Kayıp	0,0287	Watt/cm2
Primer Direnç Rp	1,15	Ohm	Son Verim	97,32	%
Primer Bakır Kayıpları Pp	6,02	Watt	Sıcaklık Değişimi	23,96	OC
Sekonder Sarım Sayısı Ns	262	Turn	Primer Pencere Kullanım Sabiti Kup	0,204	
Sekonder Boş Kablo Alanı AwsB	0,00848	cm2	Sekonder Pencere Kullanım Sabiti Kus	0,204	
Sekonder Direnç Rs	1,21	Ohm	Yeni Toplam Pencere Kullanım Sabiti Ku2	0,408	

Seçilen Demir Nüve Değerleri:		Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:		Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:	
Part No:	E1 - 150	AwpB:	#AWG: 18	AwsB:	#AWG: 18
Wtfe:	2334 Gram		8,228 cm2		8,228 cm2
Wtcu:	853 Gram	Ağırlık:	0,0747 Gram	Ağırlık:	0,0747 Gram
MLT:	22 cm	Densitip:	209,5 mikrohm/cm	Densitip:	209,5 mikrohm/cm
Ac:	13,79 cm2	Çap:	0,109 cm	Çap:	0,109 cm
Wa:	10,887 cm2				
Ap:	150,13 cm4				
Kg:	37,579 cm5				
At:	479 cm2				

Şekil 6.14. Tek Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı

Şekil 6.14’de Şekil 6.12 ve Şekil 6.13’de görülen tablolardaki değerlere göre tek fazlı transformatörün hesaplama sonuçları görülmektedir.

Tek Fazlı Tek Fazlı Sabitler Üç Fazlı Üç Fazlı Sabitler

Laminasyon Çeşidi: **El Laminasyon**

☒ Tam Köprü Üçgen Üçgen Bağlantı

☐ Tam Köprü Üçgen Yıldız Bağlantı

Giriş Voltajı Vin: **208** Volt

Çıkış Voltajı Vout: **28** Volt

Çıkış Akımı Iout: **10** Amper

Verim: **0,95**

Üç Fazlı Tasarım İçin Kullanılan Sabitler

Regülasyon: **5** %

Flux Density B: **1,4** Tesla

Pencere Kullanımı Ku: **0,4**

Diodyot Drop Vd: **1** Volt

Frekans: **60** Hertz

Sabit Değerleri Değiştirmek İçin Tıklayınız

Laminasyon Şekli:

3Phase Laminations

Part No.	D3	L	F	G
0.250L3	0.635	0.635	0.871	2.858
0.375L3	0.953	0.953	1.270	3.175
0.500L3	1.270	1.270	1.588	3.493
0.562L3	1.427	1.427	1.588	5.798
0.625L3	1.588	1.588	1.984	5.634
0.875L3	2.223	2.223	2.779	6.111

3Phase Transformer Assembly

Part No.	D3	L	F	G
1.000L1	2.540	2.540	3.810	7.620
1.200L1	3.048	3.048	3.048	7.620
1.500L1	3.810	3.810	3.810	9.525
1.800L1	4.572	4.572	4.572	11.430
2.400L1	6.096	6.096	6.096	15.240
3.600L1	9.144	9.144	9.144	22.860

Bağlantı Şekli:

HESAPLA

Şekil 6.15. Üç Fazlı Transformatör Tasarım Hesaplama Ana Ekranı

Şekil 6.15’de üç fazlı transformatör için hesaplama ana ekranına ulaşılabilir. Burada kullanıcı değerleri girilerek hesaplamalar başlatılır.

Tek Fazlı Tek Fazlı Sabitler Üç Fazlı Üç Fazlı Sabitler

Sıcaklık: **30** °C

Regülasyon: **5** %

Flux Density B: **1,4** Tesla

Pencere Kullanımı Ku: **0,4**

Diodyot Drop Vd: **1** Volt

Frekans: **60** Hertz

Dalga Biçimi: **Sin. Dalga**

Mariyetik Materyal: **Silikon M 6 X**

Kullanıcı Değerlerini Kullan

Üç Fazlı Hesaplama Sayfasına Dönmek İçin Tıklayınız

Seçilen Demir Nüve Değerleri:

Part No:

Wtfe: Wa:

Wtcu: Ap:

MLT: Kg:

Ac: Al:

Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:

#AWG:

AwspB: Ağırlık:

Densityp: Çap:

Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:

#AWG:

AwspB: Ağırlık:

Densitys: Çap:

Şekil 6.16. Üç Fazlı Transformatör Sabitleri Ekranı

Şekil 6.16’de transformatör tasarımı için önceden girilmiş gerekli olan sabitler ve kullanıcının kendi gireceği sabitler belirlenir.

ÜÇ FAZLI TRANSFORMATÖR HESAPLAMA SONUÇLARI

Pout	300	Watt	Sekonder Hat Akımı Isline	4,71	Amp
Pgor	647	Watt	Sekonder Faz Akımı Isphase	2,72	Amp.
Elektriksel durum Ke	2,02		Sekonder Bakır Kaybı Ps	4,99	Watt
Nüve Geometrisi Kg	39,067	cm5	Toplam Bakır Kaybı Pcu	9,11	Watt
Primer Sarım Sayısı Np	910	Turn	Yeni Regülasyon	3,04	%
Primer Hat Akımı Ipline	0,506	Amp	Kilogram Başına Watt Hesabı	1,01	Watt / Kg
Primer Faz Akımı Ipphase	0,292	Amp.	Demir Kaybı Pfe	2,78	Watt
Primer Pencere Kul. Sabiti Kup	0,2		Toplam Kayıp Pfe + Pcu	11,89	Watt
Primer Boş Kablo Alanı AwpB	0,001595	cm2	Birim Alana Düşen Kayıp	0,0163	Watt/cm2
Primer Direnç Rp	16,1	Ohm	Son Yerim	96,2	%
Primer Bakır Kaybı Pp	4,12	Watt	Sıcaklık Değişimi	15,01	OC
Sekonder Voltaj Vs	22,2	Volt	Primer Pencere Kullanım Sabiti Kup	0,204	
Sekonder Sarım Sayısı Ns	102	Turn	Sekonder Pencere Kullanım Sabiti Kus	0,184	
Primer Pencere Kul. Sabiti Kus	0,2		Yeni Toplam Pencere Kullanım Sabiti Ku2	0,388	
Sekonder Boş Kablo Alanı AwsB	0,01423	cm2			
Sekonder Direnç Rs	0,225	Ohm			

Seçilen Demir Nüve Değerleri:		Seçilen Primer Bakır Tel Değerleri:		Seçilen Sekonder Bakır Tel Değerleri:	
Part No:	1000E1	#AWG:	25	#AWG:	16
Wtfe:	2751 Gram	AwB:	1,623 cm2	AwB:	13,07 cm2
Wtcu:	2594 Gram	Ağırlık:	0,015 Gram	Ağırlık:	0,1184 Gram
MLT:	16,7 cm	Densit:	1062 mikrozohm/cm	Densit:	131,8 mikrozohm/cm
Ac:	6,129 cm2	Çap:	0,0505 cm	Çap:	0,137 cm
Wa:	29,03 cm2				
Ap:	266,91 cm4				
Kg:	39,067 cm5				
At:	730 cm2				

Şekil 6.17. Üç Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı

Şekil 6.17’da Şekil 6.15 ve Şekil 6.16’de görülen tablolardaki değerlere göre üç fazlı transformatörün hesaplama sonuçları görülmektedir.

7. TRANSFORMATÖR TASARIM HESAPLAMA ÖRNEKLERİ

7.1. Tek Fazlı EI Laminasyon Hesaplama Örneği

K_g çekirdek geometrisi göz önüne alınarak seçilen laminasyondaki örnek tasarım için giriş değerleri;

Giriş Gerilimi (V_{in}).....	220 V
Çıkış Gerilimi (V_{out}).....	24 V
Çıkış Gücü (P_{out}).....	50 Watt
Frekans (f).....	50 Hz. (Sin. Dalga)
Verim (η).....	95 %
Regülasyon (α).....	5 %
Akı Yoğunluğu (B_{ac}).....	1,0 Tesla
Kullanılan Nüve Malzemesi	Silicon M6X
Pencere Kullanımı (K_u).....	0.25
Ortam Sıcaklığı (T).....	30 °C

Transformatör tasarımında ortam sıcaklığı (T), Pencere Kullanımı (K_u), Akı Yoğunluğu (B_{ac}), frekans (f) ve Regülasyon (α) sabitler olarak kabul edilmiştir.

1. Aşama: Görünür Güç Hesabı P_t ;

$$P_t = P_0 \left(\frac{1}{\eta} + 1 \right) \quad [\text{watt}]$$

$$P_t = 50 \left(\frac{1}{0,95} + 1 \right)$$

$$P_t = 103 \text{ Watt}$$

2. Aşama: Elektriksel Durum Hesabı K_e ;

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4})$$

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4})$$

$$f, \text{ Sin Dalga olduğu için } K_f = 4,44$$

$$K_e = 0,71$$

3. Aşama: Nüve Geometrisi Hesabı K_g ;

$$K_g = \frac{P_t}{2K_e\alpha} \quad [\text{cm}^5]$$

$$K_g = \frac{103}{2(0,71)(5)} = 14,507 \quad [\text{cm}^5]$$

4. Aşama: Elde Edilen K_g Değerine Göre Seçilen Laminasyon Tipinde K_g Karşılaştırması

Çizelge 4.2' ye bakıldığında K_g değerinin EI-112 ile EI-125 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz EI-138 e daha yakın olduğu için seçilecek yeni K_g değerimiz EI-125 part no ya sahip laminasyon K_g değeridir.

Laminasyon Numarası : EI – 125

Toplam Demir Ağırlığı (W_{tfe}) = 1343Gram

Tahmini Bakır Ağırlığı (W_{tcu}) = 492 Gram

Tahmini Sarım Uzunluğu (MLT) = 18,3 cm

Demir Alanı (A_c) = 9,577 cm²

Pencere Alanı (W_a) = 7,560 cm²

Üretim Alanı (A_p) = 72,404 cm⁴

Yeni Nüve Geometrisi (K_g) = 15,162 cm⁵

Yüzey Alanı (A_t) = 333 cm²

5. Aşama: Faraday Kanunu Kullanarak Primer Sayım Sayısı N_p ;

$$N_p = \frac{V_p(10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \quad [\text{sarım}]$$

$$N_p = \frac{220(10^4)}{(9,577)(1,0)(50)(4,44)}$$

$$N_p = 1035 \quad [\text{sarım}]$$

6. Aşama: Akım Yoğunluğunun Hesabı J;

$$J = \frac{P_t(10^4)}{K_f K_u B_{ac} f A_p} \quad [\text{Amp} / \text{cm}^2]$$

$$J = \frac{103(10^4)}{(4,44)(0,25)(1,0)(50)(72,404)}$$

$$J = 256 \quad [\text{Amp} / \text{cm}^2]$$

7. Aşama: Giriş Akımı Hesabı I_{in} ;

$$I_{in} = \frac{P_0}{V_{in} \eta} \quad [\text{Amp}]$$

$$I_{in} = \frac{50}{(220)(0,95)}$$

$$I_{in} = 0,239 \quad [\text{Amp}]$$

8. Aşama: Primer Boş Kablo Alanı $A_{wp(B)}$;

$$A_{wp(B)} = \frac{I_{in}}{J} \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp(B)} = \frac{0,239}{256}$$

$$A_{wp(B)} = 0,0009 \quad [\text{cm}^2]$$

9. Aşama: Elde Edilen $A_{wp(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7' den $A_{wp(B)}$ Karşılaştırması

Çizelge 5.7'ye bakıldığında $A_{wp(B)}$ değerinin AWG #27 ile AWG #28 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #28'ye daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{wp(B)}$ değerimiz AWG #28'ye sahip bakır tel $A_{wp(B)}$ değeridir.

AWG # 28

$$A_{wp(B)} = 0,0008046 \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp} = 0,0010515 \quad [\text{cm}^2]$$

$$\text{Ağırlık} = 0,0747 \quad [\text{gr/cm}]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{cm}\right) = 2142,0 \quad [\text{microohm/cm}]$$

$$\text{Çap} = 0,0366 \quad [\text{cm}]$$

10. Aşama: Primer Direnç Hesabı R_p ;

$$R_p = MLT(N_p) \left(\frac{\mu\Omega}{cm}\right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}]$$

$$R_p = (18,3)(1035) (2142) (10^{-6})$$

$$R_p = 40,57 \quad [\text{ohm}]$$

11. Aşama: Primer Bakır Kayıblı Hesabı P_p ;

$$P_p = I_p^2 R_p \quad [\text{watt}]$$

$$P_p = 2,32 \quad [\text{watt}]$$

12. Aşama: Sekonder Sarım Sayısı Hesabı N_s ;

$$N_s = \frac{N_p V_{out}}{V_{in}} \left(1 + \frac{\alpha}{100}\right) \quad [\text{sarım}]$$

$$N_s = \frac{(1035)(24)}{220} \left(1 + \frac{5}{100}\right)$$

$$N_s = 119 \quad [\text{sarım}]$$

13. Aşama: Sekonder Boş Kablo Alanı $A_{ws}(B)$;

$$I_0 = \frac{P_{out}}{V_{out}}$$

$$A_{ws(B)} = \frac{I_0}{J} \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{ws(B)} = \frac{2,1}{256}$$

$$A_{ws(B)} = 0,0082 \quad [\text{cm}^2]$$

14. Aşama: Elde Edilen $A_{ws(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7'den $A_{ws(B)}$ Karşılaştırması: Çizelge 5.7' e bakıldığında $A_{ws(B)}$ değerinin AWG #17 ile AWG #18 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #18'e daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{ws(B)}$ değerimiz AWG #18'e sahip bakır tel $A_{ws(B)}$ değeridir.

AWG # 18

$$A_{wp(B)} = 0,008228 \quad [cm^2]$$

$$A_{wp} = 0,009326 \quad [cm^2]$$

$$Ağırlık = 0,07474 \quad [gr/cm]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) = 209,5 \quad [microohm/cm]$$

$$\text{Çap} = 0,1090 \quad [cm]$$

15. Aşama: Sekonder Sargı Direnci Hesabı R_s ;

$$R_s = MLT(N_s) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \quad [ohm]$$

$$R_s = (18,3)(119) (209,5) (10^{-6})$$

$$R_s = 0,46 \quad [ohm]$$

16. Aşama: Sekonder Bakır Kayıblı Hesabı P_s ;

$$P_s = I_0^2 R_s \quad [watt]$$

$$P_s = (2,1)^2 (0,46)$$

$$P_s = 2,03 \quad [watt]$$

17. Aşama: Toplam Bakır Kayıblı P_{cu} ;

$$P_{cu} = P_p + P_s \quad [watt]$$

$$P_{cu} = (2,32) + (2,03)$$

$$P_{cu} = 4,35 \quad [watt]$$

18. Aşama: Transformatör Yeni Regülasyon Değeri α ;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%]$$

$$\alpha = \frac{4,35}{50}(100)$$

$$\alpha = 8,7 \quad [\%]$$

19. Aşama: Kilogram Başına Düşen Kayıp W/K;

$$W / K = 0,000557(f)^{1.68} (B_{ac})^{1.86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

$$W / K = 0,000557(50)^{1.68} (1,0)^{1.86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

$$W / K = 0,398 \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

20. Aşama: Demir Kayıbbı Hesabı P_{fe} ;

$$P_{fe} = (W / K)(W_{tfe})(10^{-3}) \quad [\text{watt}]$$

$$P_{fe} = (0,398)(1,343)(10^{-3})$$

$$P_{fe} = 0,53 \quad [\text{watt}]$$

21. Aşama: Toplam Kayıp P_{Σ} ;

$$P_{\Sigma} = P_{cu} + P_{fe} \quad [\text{watt}]$$

$$P_{\Sigma} = 4,35 + 0,53$$

$$P_{\Sigma} = 4,88 \quad [\text{watt}]$$

22. Aşama: Birim Alana Düşen Kayıp Hesabı ψ ;

$$\psi = \frac{P_{\Sigma}}{A_t} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

$$\psi = \frac{4,88}{333} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

$$\psi = 0,0147 \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

23. Aşama: Sıcaklık Artışı T_r ;

$$T_r = 450 (\psi)^{(0.826)} \quad [^{\circ}\text{C}]$$

$$T_r = 450 (0,0147)^{(0.826)}$$

$$T_r = 13,79 \quad [^{\circ}\text{C}]$$

24. Aşama: Toplam Yeni Pencere Kullanım Sabiti K_u ;

$$K_u = K_{up} + K_{us}$$

$$K_{us} = \frac{N_s A_{ws(B)}}{W_a}$$

$$K_{us} = \frac{(119)(0,008046)}{7,56}$$

$$K_{us} = 0,123$$

$$K_{up} = \frac{N_p A_{wp(B)}}{W_a}$$

$$K_{up} = \frac{(1035)(0,008228)}{7,56}$$

$$K_{up} = 0,129$$

$$K_u = K_{up} + K_{us}$$

$$K_u = 0,123 + 0,129$$

$$K_u = 0,252$$

Pencere Kullanımı (K_u).....0,4
 Diyot Düşümü (V_d)..... 1,0 V

Transformatör tasarımında ortam diyot düşümü (V_d), Pencere Kullanımı (K_u), Akı Yoğunluğu (B_{ac}), frekans (f) ve Regülasyon (α) sabitler olarak kabul edilmiştir.

1. Aşama: Görünür Güç Hesabı P_t ;

$$P_0 = I_0(V_0 + 2V_d) = (10)(28 + (2,1)) = 300 \text{ [watt]}$$

$$P_t = P_0 \left(\frac{P_{VA}}{\eta} + S_{VA} \right)$$

$$P_t = 300 \left(\frac{1,05}{0,95} + 1,05 \right)$$

$$P_t = 647 \text{ [watt]}$$

2. Aşama: Elektriksel Durum Hesabı K_e ;

$$K_e = 2,86f^2B^2(10^{-4})$$

$$K_e = 2,86(60)^2(1,4)^2(10^{-4})$$

$$K_e = 2,02$$

3. Aşama: Nüve Geometrisi Hesabı K_g ;

$$K_g = \frac{P_t}{2K_e\alpha} \quad [\text{cm}^5]$$

$$K_g = \frac{647}{2(2,02)(5)}$$

$$K_g = 32 \quad [\text{cm}^5]$$

4. Aşama: Elde Edilen K_g Değerine Göre Seçilen Laminasyon Tipinde K_g Karşılaştırması

Çizelge 4.10' a bakıldığında K_g değerinin 1000EI ile 1200EI arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz 1000EI' e daha yakın olduğu için seçilecek yeni K_g değerimiz 1000EI part no ya sahip laminasyon K_g değeridir.

Laminasyon Numarası : 1000 EI

Toplam Demir Ağırlığı (W_{tfe}) = 2751 Gram

Tahmini Bakır Ağırlığı (W_{tcu}) = 2594 Gram

Tahmini Sarım Uzunluğu (MLT) = 16.7 cm

Demir Alanı (A_c) = 6.129 cm²

Pencere Alanı (W_a) = 29.03 cm²

Üretim Alanı (A_p) = 266.91 cm⁴

Yeni Nüve Geometrisi (K_g) = 39.067 cm⁵

Yüzey Alanı (A_t) = 730 cm²

5. Aşama: Faraday Kanunu Kullanarak Primer Sayım Sayısı N_p ;

$$N_p = \frac{V_{p(line)}(10^4)}{K_f B_{ac} A_c f} \quad [\text{sarım}]$$

$$N_p = \frac{208(10^4)}{4,44(1.4)(6,129)(60)}$$

$$N_p = 910 \quad [\text{sarım}]$$

6. Aşama: Primer Hat Akımı Hesabı $I_{P(line)}$;

$$I_{P(line)} = \frac{P_0}{3V_{P(line)}\eta} \quad [\text{Amp}]$$

$$I_{P(line)} = \frac{300}{3(208)(0,95)}$$

$$I_{P(line)} = 0,506 \quad [\text{Amp}]$$

7. Aşama: Primer Faz Akımı Hesabı $I_{P(phase)}$;

$$I_{P(phase)} = \frac{I_{P(line)}}{\sqrt{3}} \quad ,[\text{Amp}]$$

$$I_{P(phase)} = \frac{0,506}{\sqrt{3}}$$

$$I_{P(phase)} = 0,292 \quad ,[\text{Amp}]$$

8. Aşama: Primer Boş Kablo Alanı $A_{wp(B)}$;

$$A_{wp(B)} = \left(\frac{K_{up} W_a}{4N_p} \right) , [cm^2] \quad K_{up} = K_u / 2$$

$$A_{wp(B)} = \left(\frac{(0,2)(29,03)}{4(910)} \right)$$

$$A_{wp(B)} = 0,00159 \quad , [cm^2]$$

9. Aşama: Elde Edilen $A_{wp(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7'den $A_{wp(B)}$ Karşılaştırması
Çizelge 5.7'ye bakıldığında $A_{wp(B)}$ değerinin AWG #25 ile AWG #26 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #25'e daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{wp(B)}$ değerimiz AWG #25'e sahip bakır tel $A_{wp(B)}$ değeridir.

AWG # 25

$$A_{wp(B)} = 0.001623 \quad [cm^2]$$

$$A_{wp} = 0.002002 \quad [cm^2]$$

$$A_{ğırlık} = 0.01498 \quad [gr/cm]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) = 1062.0 \quad [microhm/cm]$$

$$\text{Çap} = 0.0505 \quad [cm]$$

10. Aşama: Primer Direnç Hesabı R_p ;

$$R_p = MLT(N_p) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \quad [ohm]$$

$$R_p = (16,7)(910) (1062,0) (10^{-6})$$

$$R_p = 16,1 \quad [ohm]$$

11. Aşama: Toplam Primer Bakır Kayıbı Hesabı P_p ;

$$P_p = 3(I_{p(phase)})^2 R_p \quad [watt]$$

$$P_p = 3(0.292)^2 (16,1)$$

$$P_p = 4,12 \quad [watt]$$

12. Aşama: Sekonder Sarım Sayısı Hesabı N_s ;

$$N_s = \frac{N_p V_s}{V_p} \left(1 + \frac{\alpha}{100} \right) \quad [\text{sarım}] \quad V_s = (0,740)(V_0 + 2V_d)$$

$$N_s = \frac{910(22,2)}{208} \left(1 + \frac{5}{100} \right)$$

$$N_s = 102 \quad [\text{sarım}]$$

13. Aşama: Sekonder Boş Kablo Alanı Hesabı $A_{ws(B)}$;

$$A_{ws(B)} = \left(\frac{K_{us} W_a}{4N_s} \right) ,[\text{cm}^2] \quad K_{us} = K_u / 2$$

$$A_{ws(B)} = \left(\frac{(0,2)(29,03)}{4(102)} \right)$$

$$A_{ws(B)} = 0,0142 \quad ,[\text{cm}^2]$$

14. Aşama: Elde Edilen $A_{ws(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7'den $A_{ws(B)}$ Karşılaştırması
Çizelge 5.7'ye bakıldığında $A_{ws(B)}$ değerinin AWG #15 ile AWG #16 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #16'ya daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{ws(B)}$ değerimiz AWG #16'ya sahip bakır tel $A_{ws(B)}$ değeridir.

AWG # 16

$$A_{wp(B)} = 0,01307 \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp} = 0,01473 \quad [\text{cm}^2]$$

$$\text{Ağırlık} = 0,11840 \quad [\text{gr/cm}]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) = 131,8 \quad [\text{microohm/cm}]$$

$$\text{Çap} = 0,1370 \quad [\text{cm}]$$

15. Aşama: Sekonder Sargı Direnci Hesabı R_s ;

$$R_s = MLT(N_s) \left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}]$$

$$R_s = (16,7)(102) (31,8) (10^{-6})$$

$$R_s = 0,225 \quad [\text{ohm}]$$

16. Aşama: Sekonder Hat Akımı Hesabı $I_{S(\text{line})}$;

$$I_{S(\text{line})} = (0,471)I_0 \quad [\text{Amp}]$$

$$I_{S(\text{line})} = (0,471)(10)$$

$$I_{S(\text{line})} = 4,71 \quad [\text{Amp}]$$

17. Aşama: Sekonder Faz Akımı Hesabı $I_{S(\text{phase})}$;

$$I_{S(\text{phase})} = \frac{I_{s(\text{line})}}{\sqrt{3}} \quad [\text{Amp}]$$

$$I_{S(\text{phase})} = \frac{4,71}{\sqrt{3}}$$

$$I_{S(\text{phase})} = 2,72 \quad [\text{Amp}]$$

18. Aşama: Toplam Sekonder Bakır Kayıbı Hesabı P_s ;

$$P_s = 3(I_{S(\text{phase})})^2 R_s \quad [\text{watt}]$$

$$P_s = 3(2,72)^2 (0,225)$$

$$P_s = 4,99 \quad [\text{watt}]$$

19. Aşama: Transformör Regülasyon Sabiti Hesabı α ;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%] \quad P_{cu} = P_p + P_s$$

$$\alpha = \frac{(4,12) + (4,99)}{300} (100)$$

$$\alpha = 3,03 \quad [\%]$$

20. Aşama: Kilogram başına düşen Kayıp Hesabı W / K ;

$$W / K = 0,000557(f)^{1,68} (B_{ac})^{1,86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

$$W / K = 0,000557(60)^{1,68} (1,4)^{1,86}$$

$$W / K = 1,01 \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

21. Aşama: Toplan Demir Kayıpları Hesabı P_{fe} ;

$$P_{fe} = (W / K)(W_{tfe})(10^{-3}) \quad [\text{watt}]$$

$$P_{fe} = (1,01)(2,751)(10^{-3})$$

$$P_{fe} = 2,78 \quad [\text{watt}]$$

22. Aşama: Toplam Transformör Kayıbı Hesabı P_{Σ} ;

$$P_{\Sigma} = P_p + P_s + P_{fe} \quad [\text{watt}]$$

$$P_{\Sigma} = (4,12) + (4,99) + (2,78)$$

$$P_{\Sigma} = 11,89 \quad [\text{watt}]$$

23. Aşama: Transformör Verimi Hesabı η ;

$$\eta = \frac{P_0}{P_0 + P_{\Sigma}} (100) \quad [\%]$$

$$\eta = \frac{300}{300 + (11,89)} (100)$$

$$\eta = 96,2 \quad [\%]$$

24. Aşama: Birim Alana Düşen Kayıp Hesabı ψ ;

$$\psi = \frac{P_{\Sigma}}{A_t} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

$$\psi = \frac{11,89}{730}$$

$$\psi = 0,0163 \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

25. Aşama: Sıcaklık Artışı Hesabı T_r ;

$$T_r = 450 (\psi)^{(0.826)} \quad [^{\circ}\text{C}]$$

$$T_r = 450 (0,0163)^{(0.826)} \quad [^{\circ}\text{C}]$$

$$T_r = 15 \quad [^{\circ}\text{C}]$$

26. Aşama: Toplam Pencere Kullanımı Hesabı K_u ;

$$K_u = K_{up} + K_{us} \quad K_{us} = \frac{4N_s A_{ws(B)}}{W_a} \quad K_p = \frac{4N_p A_{wp(B)}}{W_a}$$

$$K_u = \frac{4N_s A_{ws(B)}}{W_a} + \frac{4N_p A_{wp(B)}}{W_a}$$

$$K_u = \frac{4(910)(0,001623)}{29} + \frac{4(102)(0,01307)}{29}$$

$$K_u = (0,204) + (0,184)$$

$$K_u = 0,388$$

Program çıktısı hesaplama sonuçları;

ÜÇ FAZLI TRANSFORMATÖR HESAPLAMA SONUÇLARI

Pout	300	Watt	Sekonder Hat Akımı Isline	4,71	Amp
Pgor	647	Watt	Sekonder Faz Akımı Isphase	2,72	Amp.
Elektriksel durum Ke	2,02		Sekonder Bakır Kaybı Ps	4,99	Watt
Nüve Geometrisi Kg	39,067	cm5	Toplam Bakır Kaybı Pcu	9,11	Watt
Primer Sarım Sayısı Np	910	Turn	Yeni Regülasyon	3,04	%
Primer Hat Akımı Ipline	0,506	Amp	Kilogram Başına Watt Hesabı	1,01	Watt / Kg
Primer Faz Akımı Iphase	0,292	Amp.	Demir Kayıpları Pfe	2,78	Watt
Primer Pencere Kul. Sabiti Kup	0,2		Toplam Kayıp Pfe + Pcu	11,89	Watt
Primer Boş Kablo Alanı AwpB	0,001595	cm2	Birim Alana Düşen Kayıp	0,0163	Watt/cm2
Primer Direnç Rp	16,1	Ohm	Son Verim	96,2	%
Primer Bakır Kayıpları Pp	4,12	Watt	Sıcaklık Değişimi	15,01	OC
Sekonder Voltaj Vs	22,2	Volt	Primer Pencere Kullanım Sabiti Kup	0,204	
Sekonder Sarım Sayısı Ns	102	Turn	Sekonder Pencere Kullanım Sabiti Kus	0,104	
Primer Pencere Kul. Sabiti Kus	0,2		Yeni Toplam Pencere Kullanım Sabiti Ku2	0,308	
Sekonder Boş Kablo Alanı AwsB	0,01423	cm2			
Sekonder Direnç Rs	0,225	Ohm			

Seçilen Demir Nüve Değerleri:		Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:		Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:	
Part No:	1000E1	#AWG:	25	#AWG:	16
Wtfe:	2751 Gram	AwpB:	1,623 cm2	AwsB:	13,07 cm2
Wtcu:	2594 Gram	Ağırlık:	0,015 Gram	Ağırlık:	0,1184 Gram
MILT:	16,7 cm	Densitp:	1062 mikrohm/cm	Densitp:	131,8 mikrohm/cm
Ac:	6,129 cm2	Çap:	0,0505 cm	Çap:	0,137 cm
W:	29,03 cm2				
Ap:	266,91 cm4				
Kg:	39,067 cm5				
Alt:	730 cm2				

Şekil 7.2. Üç Fazlı Transformatör Hesaplama Sonuç Ekranı

7.3. Tek Fazlı EI Laminasyon Yalıtım Transformatörü Hesaplama Örneği

K_g çekirdek geometrisi göz önüne alınarak seçilen laminasyondaki örnek tasarım için giriş değerleri;

Giriş Gerilimi (V_{in})..... 220 V
Çıkış Gerilimi (V_{out}).....220 V
Çıkış Gücü (P_{out}).....440 Watt
Frekans (f).....50 Hz. (Sin. Dalga)
Verim (η).....95 %
Regülasyon (α)..... 5 %
Akı Yoğunluğu (B_{ac}).....1,0 Tesla
Kullanılan Nüve Malzemesi .....Silicon M6X
Pencere Kullanımı (K_u).....0,4

Ortam Sıcaklığı (T).....30 °C

Transformatör tasarımında ortam sıcaklığı (T), Pencere Kullanımı (K_u), Akı Yoğunluğu (B_{ac}), frekans (f) ve Regülasyon (α) sabitler olarak kabul edilmiştir.

1. Aşama: Görünür Güç Hesabı P_t ;

$$P_t = P_0 \left(\frac{1}{\eta} + 1 \right) \quad [\text{watt}]$$

$$P_t = 440 \left(\frac{1}{0,95} + 1 \right)$$

$$P_t = 903 \text{ Watt}$$

2. Aşama: Elektriksel Durum Hesabı K_e ;

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4})$$

$$K_e = 0,145 K_f^2 f^2 B_m^2 (10^{-4})$$

f, Sin Dalga olduğu için $K_f = 4,44$

$$K_e = 0.71$$

3. Aşama: Nüve Geometrisi Hesabı K_g ;

$$K_g = \frac{P_t}{2K_e\alpha} \quad [\text{cm}^5]$$

$$K_g = \frac{903}{2(0,71)(5)} = 127,183 \quad [\text{cm}^5]$$

4. Aşama: Elde Edilen K_g Değerine Göre Seçilen Laminasyon Tipinde K_g Karşılaştırması

Çizelge 4.2' ye bakıldığında K_g değerinin EI-175 ile EI-225 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz EI-175' e daha yakın olduğu için seçilecek yeni K_g değerimiz EI-175 part no ya sahip laminasyon K_g değeridir.

Laminasyon Numarası : EI – 175

Toplam Demir Ağırlığı (W_{tfe}) = 3711,0Gram

Tahmini Bakır Ağırlığı (W_{tcu}) = 1348,0 Gram

Tahmini Sarım Uzunluğu (MLT) = 25,6 cm

Demir Alanı (A_c) = 18,770 cm²

Pencere Alanı (W_a) = 14,818 cm²

Üretim Alanı (A_p) = 278,145 cm⁴

Yeni Nüve Geometrisi (K_g) = 81,656 cm⁵

Yüzey Alanı (A_t) = 652,0 cm²

5. Aşama: Faraday Kanunu Kullanarak Primer Sayım Sayısı N_p ;

$$N_p = \frac{V_p (10^4)}{A_c B_{ac} f K_f} \text{ [sarım]}$$

$$N_p = \frac{220(10^4)}{(18,770)(1,0)(50)(4,44)}$$

$$N_p = 528 \text{ [sarım]}$$

6. Aşama: Akım Yoğunluğunun Hesabı J;

$$J = \frac{P_t (10^4)}{K_f K_u B_{ac} f A_p} \text{ [Amp / cm}^2\text{]}$$

$$J = \frac{903(10^4)}{(4,44)(0,4)(1,0)(50)(278,145)}$$

$$J = 366 \text{ [Amp / cm}^2\text{]}$$

7. Aşama: Giriş Akımı Hesabı I_{in} ;

$$I_{in} = \frac{P_0}{V_{in} \eta} \text{ [Amp]}$$

$$I_{in} = \frac{440}{(220)(0,95)}$$

$$I_{in} = 2,105 \text{ [Amp]}$$

8. Aşama: Primer Boş Kablo Alanı $A_{wp}(B)$;

$$A_{wp(B)} = \frac{I_{in}}{J} \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp(B)} = \frac{2,105}{366}$$

$$A_{wp(B)} = 0,0058 \quad [\text{cm}^2]$$

9. Aşama : Elde Edilen $A_{wp(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7' den $A_{wp(B)}$ Karşılaştırması

Çizelge 5.7'ye bakıldığında $A_{wp(B)}$ değerinin AWG #19 ile AWG #20 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #20'ye daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{wp(B)}$ değerimiz AWG #20'ye sahip bakır tel $A_{wp(B)}$ değeridir.

AWG # 20

$$A_{wp(B)} = 0,005188 \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp} = 0,0060650 \quad [\text{cm}^2]$$

$$\text{Ağırlık} = 0,04726 \quad [\text{gr/cm}]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) = 332,3 \quad [\text{microohm/cm}]$$

$$\text{Çap} = 0,0879 \quad [\text{cm}]$$

10. Aşama: Primer Direnç Hesabı R_p ;

$$R_p = MLT(N_p) \left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}]$$

$$R_p = (25,6)(528) (32,3) (10^{-6})$$

$$R_p = 4,49 \quad [\text{ohm}]$$

11. Aşama: Primer Bakır Kayıbı Hesabı P_p ;

$$P_p = I_p^2 R_p \quad [\text{watt}]$$

$$P_p = 19,9 \quad [\text{watt}]$$

12. Aşama: Sekonder Sarım Sayısı Hesabı N_s ;

$$N_s = \frac{N_p V_{out}}{V_{in}} \left(1 + \frac{\alpha}{100} \right) \quad [\text{sarım}]$$

$$N_s = \frac{(528)(220)}{220} \left(1 + \frac{5}{100} \right)$$

$$N_s = 554 \quad [\text{sarım}]$$

13. Aşama: Sekonder Boş Kablo Alanı $A_{ws(B)}$;

$$I_0 = \frac{P_{out}}{V_{out}}$$

$$A_{ws(B)} = \frac{I_0}{J} \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{ws(B)} = \frac{2}{366}$$

$$A_{ws(B)} = 0,00546 \quad [\text{cm}^2]$$

14. Aşama: Elde Edilen $A_{ws(B)}$ Değerine Göre Çizelge 5.7'den $A_{ws(B)}$ Karşılaştırması: Çizelge 5.7' e bakıldığında $A_{ws(B)}$ değerinin AWG #19 ile AWG #20 arasında olduğu görünür. Ancak değerimiz AWG #20'e daha yakın olduğu için seçilecek yeni $A_{ws(B)}$ değerimiz AWG #20'e sahip bakır tel $A_{ws(B)}$ değeridir.

AWG # 20

$$A_{wp(B)} = 0,005188 \quad [\text{cm}^2]$$

$$A_{wp} = 0,0060650 \quad [\text{cm}^2]$$

$$\text{Ağırlık} = 0,04726 \quad [\text{gr/cm}]$$

$$\left(\frac{\mu\Omega}{\text{cm}} \right) = 332,3 \quad [\text{microohm/cm}]$$

$$\text{Çap} = 0,0879 \quad [\text{cm}]$$

15. Aşama: Sekonder Sargı Direnci Hesabı R_s ;

$$R_s = MLT(N_s) \left(\frac{\mu\Omega}{cm} \right) (10^{-6}) \quad [\text{ohm}]$$

$$R_s = (25,6)(554) (32,3) (10^{-6})$$

$$R_s = 4,71 \quad [\text{ohm}]$$

16. Aşama: Sekonder Bakır Kayıbı Hesabı P_s ;

$$P_s = I_0^2 R_s \quad [\text{watt}]$$

$$P_s = (2)^2 (4,71)$$

$$P_s = 18,84 \quad [\text{watt}]$$

17. Aşama: Toplam Bakır Kayıbı P_{cu} ;

$$P_{cu} = P_p + P_s \quad [\text{watt}]$$

$$P_{cu} = (19,9) + (18,84)$$

$$P_{cu} = 38,74 \quad [\text{watt}]$$

18. Aşama: Transformator Yeni Regülasyon Değeri α ;

$$\alpha = \frac{P_{cu}}{P_0} (100) \quad [\%]$$

$$\alpha = \frac{38,74}{440} (100)$$

$$\alpha = 8,8 \quad [\%]$$

19. Aşama: Kilogram Başına Düşen Kayıp W/K;

$$W / K = 0,000557 (f)^{1,68} (B_{ac})^{1,86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

$$W / K = 0,000557 (50)^{1,68} (1,0)^{1,86} \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

$$W / K = 0,398 \quad [\text{watt} / \text{Kg}]$$

20. Aşama: Demir Kayıbı Hesabı P_{fe} ;

$$P_{fe} = (W / K) (W_{tfe}) (10^{-3}) \quad [\text{watt}]$$

$$P_{fe} = (0,398) (3711) (10^{-3})$$

$$P_{fe} = 1,48 \quad [\text{watt}]$$

21. Aşama: Toplam Kayıp P_{Σ} ;

$$P_{\Sigma} = P_{cu} + P_{fe} \quad [\text{watt}]$$

$$P_{\Sigma} = 38,74 + 1,48$$

$$P_{\Sigma} = 40,22 \quad [\text{watt}]$$

22. Aşama: Birim Alana Düşen Kayıp Hesabı ψ ;

$$\psi = \frac{P_{\Sigma}}{A_t} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

$$\psi = \frac{40,22}{652} \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

$$\psi = 0,0617 \quad [\text{watt} / \text{cm}^2]$$

23. Aşama: Sıcaklık Artışı T_r ;

$$T_r = 450 (\psi)^{(0.826)} \quad [^{\circ}\text{C}]$$

$$T_r = 450 (0,0617)^{(0.826)}$$

$$T_r = 45,08 \quad [^{\circ}\text{C}]$$

24. Aşama: Toplam Yeni Pencere Kullanım Sabiti K_u ;

$$K_u = K_{up} + K_{us}$$

$$K_{us} = \frac{N_s A_{ws(B)}}{W_a}$$

$$K_{us} = \frac{(554)(0,005188)}{14,818}$$

$$K_{us} = 0,204$$

$$K_{up} = \frac{N_p A_{wp(B)}}{W_a}$$

$$K_{up} = \frac{(528)(0,005188)}{14,818}$$

$$K_{up} = 0,207$$

$$K_u = K_{up} + K_{us}$$

$$K_u = 0,204 + 0,207$$

$$K_u = 0,411$$

Program çıktısı hesaplama sonuçları;

TEK FAZLI TRANSFORMATÖR HESAPLAMA SONUÇLARI					
Pgor	903	Watt	Sekonder Bakır Kaybı Ps	18,84	Watt
Iout	2	Amp	Toplam Bakır Kaybı Pcu	38,74	Watt
Elektriksel durum Ke	0,71		Yeni Regülasyon	8,8	%
Nüve Geometrisi Kg	81,656	cm5	Kilogram Başına Watt Hesabı	0,398	Watt / Kg
Primer Sarım Sayısı Np	528	Turn	Demir Kayıpları Pfe	1,48	Watt
Primer Akı Ypnlığı J	366	Amp / cm2	Toplam Kayıp Pfe + Pcu	40,22	Watt
Giriş Akımı Iin	2,105	Amp.	Birim Alana Düşen Kayıp	0,0617	Watt/cm2
Primer Boş Kablo Alanı AwpB	0,0058	cm2	Son Verim	95,55	%
Primer Direnç Rp	4,49	Ohm	Sıcaklık Değişimi	45,08	OC
Primer Bakır Kayıpları Pp	19,9	Watt	Primer Pencere Kullanım Sabiti Kup	0,204	
Sekonder Sarım Sayısı Ns	554	Turn	Sekonder Pencere Kullanım Sabiti Kus	0,207	
Sekonder Boş Kablo Alanı AwsB	0,00546	cm2	Yeni Toplam Pencere Kullanım Sabiti Ku2	0,411	
Sekonder Direnç Rs	4,71	Ohm			
Seçilen Demir Nüve Değerleri:					
Part No:	EI - 175				
Wtfe:	3711	Gram	Wa:	14,818	cm2
Wtcu:	1348	Gram	Ap:	278,14	cm4
MLT:	25,6	cm	Kg:	81,656	cm5
Ac:	18,77	cm2	At:	652	cm2
Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:					
AwpB:	#AWG:	20			
	5,188	cm2	Ağırlık:	0,0473	Kg
Density:	332,3	mikroohm/cm			
Çap:	0,0879	cm			
Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:					
AwsB:	#AWG:	20			
	5,188	cm2	Ağırlık:	0,0473	Kg
Density:	332,3	mikroohm/cm			
Çap:	0,0879	cm			

Şekil 7.3. Tek Fazlı Yalıtım Transformatörü Hesaplama Sonuç Ekranı

7.4. Program Aracılığıyla Tasarlanan Transformatörün Laboratuvar Deneyi

Geliştirilen program kullanılarak 220 V / 24 V gerilimlere sahip ve 50 W çıkış gücüne sahip (Örnek 7.1.) bir transformatör tasarlanmış ve laboratuvar ortamında deneyleri yapılmıştır. Deneyler sonucunda elde edilen veriler aşağıda sunulmaktadır.

7.4.1. Tam yük deneyi sonucu elde edilen veriler

Tam yük deneyinde 12 Ω ' luk bir direnç kullanılmış olup sonuçlar Çizelge 7.1'de verilmektedir.

Çizelge 7.1. Tam Yük Deneyi Laboratuvar Sonuçları

V_1 (V)	220	200	180	160	140	120	110	100	80	60	40
V_2 (V)	23.84	21.7	19.4	17.2	15.1	13.0	11.9	10.9	8.7	6.5	4.3
I_1 (A)	0.22	0.20	0.18	0.16	0.14	0.11	0.10	0.09	0.07	0.06	0.03
I_2 (A)	1.87	1.81	1.62	1.44	1.26	1.09	1.00	0.91	0.73	0.56	0.38
P_1 (W)	48.4	40	32.4	25.6	19.6	13.2	11	9	5.6	3.6	1.2

7.4.2. Boşta deneyi sonucu elde edilen veriler

Boşta çalışma deneyinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Boşta çalışma deneyinde $I_2 = 0$ 'dır.

Çizelge 7.2. Boşta Çalışma Deneyi Laboratuvar Sonuçları

V_1 (V)	220
V_2 (V)	25.5
I_1 (A)	0.03

7.4.3. Kısa devre deneyi sonucu elde edilen veriler

Kısa devre deneyinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Kısa Devre deneyinde $V_2=0$ 'dır.

Çizelge 7.3. Kısa Devre Deneyi Laboratuvar Sonuçları

I_2 (A)	2.00	1.80	1.63	1.41	1.25	0.97	0.79	0.59	0.38
V_1 (V)	17.2	15.5	14.0	12.10	10.7	8.30	6.80	5.00	3.10
I_1 (A)	0.24	0.22	0.22	0.17	0.14	0.11	0.10	0.007	0.04

7.4.4. Sıcaklık değişimi ve dirençler

Laboratuvar ortamında yapılan ölçümler sonucunda ortam sıcaklığının 23°C olduğu ve bu sıcaklıkta tasarlanan transformatörün çekirdek sıcaklığının 29.4°C , sargı sıcaklığının ise 26.4°C olduğu gözlenmiştir.

Aynı şartlarda tasarlanan transformatörde;

Primer sargı direnci: $28\ \Omega$

Sekonder sargı direnci: $0.70\ \Omega$

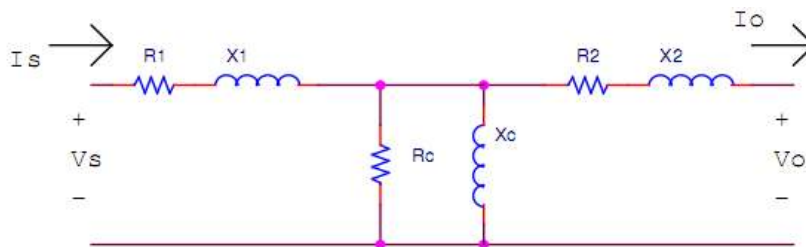
olarak ölçülmüştür.

7.4.5. Transformatör parametre hesapları

Tasarlanan transformatörün açık devre ve kısa devre deneyleri sonucu elde edilen parametre değerleri aşağıdaki gibidir. Bu değerler ışığında transformatörün kaçak endüktansları, çekirdek kayıpları direnci, mıknatıslanma reaktansı, sargı dirençleri, ve regülasyon değerleri hesaplanabilir.

$$V_{oc} = 220\text{V}, I_{oc} = 0.03\text{A}, P_{oc} = 3.6\text{ W}$$

$$V_{sc} = 16.75\text{ V}, I_{sc} = 0.24\text{ A}, P_{sc} = 4.0\text{ W}$$

Şekil 7.4 Transformatör Eşdeğer Devre Şeması

$$G_c = 1/R_c = \frac{P_{oc}}{V_{oc}^2}$$

$$G_c = \frac{3.6}{(220)^2} = 74.8 \cdot 10^{-6} \text{ S (Siemens) } (R_c=13.4 \text{ k}\Omega)$$

$$Y_{oc} = \frac{I_{oc}}{V_{oc}} = \frac{0,03}{220} = 1.36 \times 10^{-4} \text{ S (Siemens)}$$

$$R_{sc} = \frac{P_{sc}}{I_{sc}^2} = \frac{4}{(0.24)^2} = 69.44 \Omega$$

$$R_1 = R_2 = \frac{R_{sc}}{2} = 34.72 \Omega \text{ (R2 için yansıtılmış değer)}$$

$$\text{Gerçek R2 değeri: } R_2 = \frac{34.72}{(220/24)^2} = 0.41 \Omega$$

$$1/X_m = \sqrt{Y_{oc}^2 - G_c^2} = 1.14 \times 10^{-4} \text{ S (Siemens)}$$

$$X_m = 8.8 \text{ k}\Omega$$

$$Z_{sc} = \frac{V_{sc}}{I_{sc}} = \frac{16.75}{0.24} = 69.79 \Omega$$

$$Z_{sc} = \sqrt{R_{sc}^2 + X_{eq}^2}$$

$$(69.79)^2 = (69.44)^2 + (X_{eq})^2$$

$$(X_{eq})^2 = 48.74$$

$$X_{eq} = 6.98 \Omega$$

$$X_1 = X_2 = \frac{X_{eq}}{2} = 3.49 \Omega$$

$$\text{Regülasyon} = \alpha = \% \frac{V_{2(yüksüz)} - V_{2(yüklü)}}{V_{2(yüklü)}} (100)$$

$$\alpha = \% \frac{25.5 - 23.8}{23.8} (100) = \% 7.14$$

Verimin (η) hesaplanması (Tam yükte)

$$\eta = \% \frac{23.84 \times 1,87}{48.4} 100 = \% 92.1$$

Deneylerden elde edilen sonuçlarla tasarım programından elde edilen sonuçlar Çizelge 7.4’de karşılaştırılmaktadır.

Çizelge 7.4. Sonuçların Karşılaştırılması

	Tasarım	DeneySEL	Hata (%)
$R_1 \Omega$	40.57	34.72	16.8
$R_2 \Omega$	0.46	0.41	12.2
Verim %	95.26	92.1	3.4
Regülasyon %	8.7	7.14	21.8

Görüldüğü gibi, tasarım sonuçları ile elde edilen sonuçlar ile deneysel sonuçlar arasında %10’un üzerinde hatalar mevcuttur. Sonuçların, ağırlıklı olarak tasarım sırasında kullanılan sabitlerin seçiminden kaynaklandığı düşünülmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tezde, düşük gerilim güç transformatörleri ile ilgili çalışma ilkeleri, yapım teknikleri, malzeme seçenekleri ile bilgiler verildikten sonra transformatör tasarımı üzerinde durulmuş ve bir transformatör tasarım programı yazılmıştır. Geliştirilen transformatör yazılımında DELPHI programlama dili ve Microsoft Office Access Veritabanı programı kullanılmıştır. Hazırlanan yazılımla örnek tasarımlar yapılmış, bu tasarımlardan bir tanesinden elde edilen sonuçlar kullanılarak transformatör sardırılmış ve bu transformatör üzerinde deneyler yapılarak transformatörün parametreleri hesaplanmıştır. Son olarak da tasarım sonuçları ile deneysel sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Deneysel çalışma sonucu elde edilen değerlerin, tasarım programında verilenlerden %10 kadar farklı olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılıkların ağırlıklı olarak tasarımda kullanılan sabitlerin seçiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Zaman azlığı nedeniyle işlemlerde yineleme yapılamamıştır. Bu tezin devamında, tasarım programı üzerinde çalışmalar yapılarak daha gerçekçi sonuçlar verecek sabitlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, hem tek fazlı hem de üç fazlı başka örnek transformatörler de hazırlanarak tasarımın doğruluğunun daha uygun biçimde değerlendirilmesi mümkün olacaktır. Son olarak da, malzeme veri tabanının geliştirilmesi ve ara yüz programının geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Boduroğlu N , “Elektrik Makinaları, I-II”, *İ.T.Ü. Elektrik-Elektronik Fakültesi*, İstanbul, (1998).
2. Johnston, R. R., “Mathcad Thames the Power Transformer Tasarım Problem” *Engineering Science Courses & Tasarım*, 1-4. 8-15. 19-20 (2001).
3. Osman G, “Elektromanyetik Alan Teorisi”, *Nobel Yayın Dağıtım*, Ankara, (2000).
4. McLyman, William T., “Transformer and Inductor Tasarım Handbook Third Ed.”, *Marcel Dekker*, California, U.S.A., (2004)
5. Bal G, “Transformatörler”, *Seçkin Yayın Evi*, Ankara, (2008).
6. Bereket M, Tekin E, “Temel Elektronik”, *MK Yayınevi*, İzmir, (2005).
7. Çetin İ, “Transformatör Çözümlü Problemlerle”, *Dolunay Yayın Evi*, İstanbul, (1987).
8. Dunlap, C. H., Siefert, W. A., Austin, F. E., “Transformers, principles and applications”, *American Technical Society*, Chicago, (1977).
9. Snelling, E.C., “Soft Ferrites Properties and Applications, 2nd edition”, *Butterworth*, Boston, 189-254 (1988).

EKLER

EK – 1 Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```
unit ana;
```

```
interface
```

```
uses
```

```
Windows, Messages, SysUtils, Variants, Classes, Graphics, Controls, Forms,  
Dialogs, StdCtrls, ComCtrls, ExtCtrls, Buttons, jpeg ,Math, Grids, DBGrids,StrUtils
```

```
,  
DB, ADODB ;
```

```
type
```

```
Tfrm_ana = class(TForm)  
  StatusBar1: TStatusBar;  
  PageControl1: TPageControl;  
  TabSheet1: TTabSheet;  
  TabSheet2: TTabSheet;  
  ComboBox1: TComboBox;  
  Label1: TLabel;  
  Edit1: TEdit;  
  Edit2: TEdit;  
  Edit3: TEdit;  
  Edit4: TEdit;  
  Edit5: TEdit;  
  TabSheet3: TTabSheet;  
  ComboBox2: TComboBox;  
  Label2: TLabel;  
  RadioButton2: TRadioButton;  
  RadioButton3: TRadioButton;  
  Label3: TLabel;  
  Label4: TLabel;  
  Label5: TLabel;  
  Label6: TLabel;  
  Label7: TLabel;  
  BitBtn1: TBitBtn;  
  Label9: TLabel;  
  Label10: TLabel;  
  Label11: TLabel;  
  Label12: TLabel;  
  TabSheet4: TTabSheet;  
  Edit6: TEdit;  
  Label13: TLabel;  
  Label14: TLabel;  
  Edit7: TEdit;  
  Label15: TLabel;  
  Label18: TLabel;  
  Edit9: TEdit;
```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```
Edit10: TEdit;  
Label20: TLabel;  
Label21: TLabel;  
Label22: TLabel;  
Label23: TLabel;  
TabSheet5: TTabSheet;  
Image1: TImage;  
Label8: TLabel;  
ComboBox3: TComboBox;  
Edit11: TEdit;  
Label25: TLabel;  
Button1: TButton;  
Label33: TLabel;  
Label34: TLabel;  
Label26: TLabel;  
Label27: TLabel;  
Label28: TLabel;  
Label29: TLabel;  
Label30: TLabel;  
Label31: TLabel;  
Label32: TLabel;  
Label35: TLabel;  
Label36: TLabel;  
Label37: TLabel;  
Edit12: TEdit;  
Edit13: TEdit;  
Edit14: TEdit;  
Edit15: TEdit;  
Edit16: TEdit;  
Edit17: TEdit;  
Label16: TLabel;  
Label17: TLabel;  
Label19: TLabel;  
Edit8: TEdit;  
Edit18: TEdit;  
Edit19: TEdit;  
Edit20: TEdit;  
Label39: TLabel;  
Label40: TLabel;  
Label41: TLabel;  
Label42: TLabel;  
Label43: TLabel;  
Label44: TLabel;  
Label45: TLabel;  
Label46: TLabel;
```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Label47: TLabel;
Image2: TImage;
ComboBox4: TComboBox;
ado_uc_fazli_ei: TADOQuery;
dta_uc_fazli_ei: TDataSource;
dta_tek_fazli_ei: TDataSource;
ado_tek_fazli_ei: TADOQuery;
dta_tek_fazli_ui: TDataSource;
ado_tek_fazli_ui: TADOQuery;
Button2: TButton;
Edit22: TEdit;
Edit23: TEdit;
Edit25: TEdit;
Edit26: TEdit;
Image3: TImage;
Image4: TImage;
Edit29: TEdit;
Edit30: TEdit;
Edit31: TEdit;
Edit32: TEdit;
Edit28: TEdit;
Button3: TButton;
Label24: TLabel;
Label38: TLabel;
Label48: TLabel;
ado_ei: TADOQuery;
DataSource1: TDataSource;
ado_eiExpr1000: TBCDField;
Label49: TLabel;
Edit34: TEdit;
Edit35: TEdit;
Edit36: TEdit;
Edit37: TEdit;
Edit38: TEdit;
Edit39: TEdit;
Edit40: TEdit;
Edit41: TEdit;
Label50: TLabel;
Label51: TLabel;
Label52: TLabel;
Label53: TLabel;
Label54: TLabel;
Label55: TLabel;
Label56: TLabel;
Label57: TLabel;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```
Edit42: TEdit;
Label58: TLabel;
Label59: TLabel;
Label60: TLabel;
Edit43: TEdit;
Edit44: TEdit;
Edit45: TEdit;
Edit46: TEdit;
Label61: TLabel;
Label62: TLabel;
Label63: TLabel;
Label64: TLabel;
Label66: TLabel;
Label67: TLabel;
Edit48: TEdit;
Label68: TLabel;
Edit49: TEdit;
Edit51: TEdit;
Label70: TLabel;
Edit52: TEdit;
Label71: TLabel;
ADO_wire_table: TADOQuery;
dta_wire_table: TDataSource;
Label65: TLabel;
Edit47: TEdit;
Label69: TLabel;
Edit50: TEdit;
Edit53: TEdit;
Edit54: TEdit;
Edit55: TEdit;
Label72: TLabel;
Label73: TLabel;
Label74: TLabel;
Label75: TLabel;
Edit56: TEdit;
Label76: TLabel;
Edit57: TEdit;
Label77: TLabel;
Edit58: TEdit;
Label78: TLabel;
Edit59: TEdit;
Label79: TLabel;
ado_uc_fazli_ee: TADOQuery;
dta_uc_fazli_ee: TDataSource;
ado_uc_fazli_eeNo: TAutoIncField;
```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

ado_uc_fazli_eePart_No: TWideStringField;
ado_uc_fazli_eeWtcu: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeWtfe: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeMLT: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeWa__2Ac: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeAc_cm2: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeWa_cm2: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeAp_cm4: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeKg_cm5: TBCDField;
ado_uc_fazli_eeAt_cm2: TBCDField;
Label80: TLabel;
Label81: TLabel;
Edit60: TEdit;
Edit61: TEdit;
Edit62: TEdit;
Label82: TLabel;
Label83: TLabel;
Label84: TLabel;
Edit63: TEdit;
Label85: TLabel;
Edit64: TEdit;
Label86: TLabel;
Edit65: TEdit;
Label87: TLabel;
Label88: TLabel;
Edit66: TEdit;
Label89: TLabel;
Edit67: TEdit;
Edit24: TEdit;
Label90: TLabel;
Label91: TLabel;
Label92: TLabel;
Edit27: TEdit;
ADO_wire_tableAWG: TFloatField;
ADO_wire_tableBare_Area_cm2: TBCDField;
ADO_wire_tabledensity_20C: TBCDField;
ADO_wire_tablearea_cm2_103: TBCDField;
ADO_wire_tablediameter_cm: TBCDField;
ADO_wire_tableTurnsper_cm: TBCDField;
ADO_wire_tableTurnsper_cm2: TBCDField;
ADO_wire_tableWeight_grcm: TBCDField;
Label93: TLabel;
Edit21: TEdit;
Label94: TLabel;
Edit33: TEdit;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Label95: TLabel;
Label96: TLabel;
Edit68: TEdit;
Label97: TLabel;
Label98: TLabel;
Edit69: TEdit;
Label99: TLabel;
Label100: TLabel;
Edit70: TEdit;
Edit71: TEdit;
Label101: TLabel;
Label102: TLabel;
Button4: TButton;
Label103: TLabel;
Label104: TLabel;
Edit72: TEdit;
Label105: TLabel;
Label106: TLabel;
Edit73: TEdit;
Label107: TLabel;
Edit74: TEdit;
Label108: TLabel;
Label109: TLabel;
Edit75: TEdit;
Label110: TLabel;
Label111: TLabel;
Edit76: TEdit;
Label112: TLabel;
Button5: TButton;
Button6: TButton;
Button7: TButton;
Button8: TButton;
Button9: TButton;
Button10: TButton;
Label113: TLabel;
Label114: TLabel;
Button11: TButton;
procedure BitBtn1Click(Sender: TObject);
procedure ComboBox2Change(Sender: TObject);
// procedure BitBtn2Click(Sender: TObject);
procedure Button2Click(Sender: TObject);
procedure ComboBox1Change(Sender: TObject);
procedure RadioButton2Click(Sender: TObject);
procedure Button3Click(Sender: TObject);
procedure Button1Click(Sender: TObject);

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

procedure proc_formul_hesapla;
procedure Button4Click(Sender: TObject);
procedure Button6Click(Sender: TObject);
procedure Button5Click(Sender: TObject);
procedure Button7Click(Sender: TObject);
procedure Button8Click(Sender: TObject);
procedure Button10Click(Sender: TObject);
procedure Button9Click(Sender: TObject);
procedure Button11Click(Sender: TObject);
private
{ Private declarations }
//function Buyuk(c:char):char;
function nokta_virgu(s: Double): string;
public
{ Public declarations }

regulasyon,Bac,Ku,Tr,Kf,f,Vin,Vout,Iout,Pout,verim,Pgor,Ke,Kg,MPL,partno,Wtfe,
Wtcu,MLT,Ac,Wa,Ap,Kg2.At,Np,J,Iin,AwpB,AwpB1000.AwsB1000.AWGp,AwpB
p,AwpP,densityp,Trp,Rp,Pp,Ns,AwsB,AWGs,AwpBs,Awps,densitys,Rs,Ps,regulasy
on2.wattkilo,Pfe,Pcu,Ptoplam,Sonverim100.birimkayip,Tr2.Ku2.Kup,      Kus,Pson,
U_Tr, U_regulasyon,U_Kf, U_Bac, U_Ku, U_Vdiyot, U_f, U_Vin, U_Vout, U_Iout,
U_verim, U_Pout, U_Pgor, U_Ke, U_Kg, U_Partno, U_Wtfe, U_MLT, U_Ac,
U_Wa,U_Wtcu, U_Ap, U_Kg2. U_At, U_Np, U_Ipline, U_Ipphase, U_AwpB,
U_Kup,U_AwpB1000. U_Wa2. U_AWGp, U_AwBp, U_AwinSp, U_densityp,
U_Rp, U_Pp, U_Ns, U_Vs, U_Kus,U_AwsB1000. U_AwsB, U_AWGp, U_AwBs,
U_Awinss, U_densitys, U_Rs, U_Isline, U_Isphase, U_Ps, U_Pcu, U_regulasyon2.
U_wattkilo, U_Pfe, U_Ptoplam, U_sonverim,U_sonverim100. U_birimkayip, U_Tr2.
U_Kup1. U_Kus1. U_Ku2. U_AwBp_KU,U_AwBs_KU: Double;
    secim : string;

end;

var
    frm_ana: Tfrm_ana;

implementation

uses tek_fazli_hesaplamalar, uc_fazli_hesaplamalar;

{$R *.dfm}

procedure Tfrm_ana.BitBtn1Click(Sender: TObject);
//    dalga_degeri : string ;
begin
    secim := 'tek_fazli';

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

if ComboBox1.Text ='EI Laminasyon' then
begin
ShowMessage('EI Seçildi');
  if Edit1.Text = " then
  begin
    ShowMessage('Lütfen Giriş Gerilimini Girin');
  end
  else if Edit2.Text ="then
  begin
    ShowMessage('Lütfen Çıkış Gerilimini Girin');
  end
  else if Edit3.Text ="then
  begin
    ShowMessage('Lütfen Çıkış Akımını Girin');
  end
  else if Edit4.Text ="then
  begin
    ShowMessage('Lütfen Çıkış Gücü Girin');
  end else if Edit5.Text ="then
  begin
    ShowMessage('Lütfen Verim Değerrini Girin');
  end
  else
  begin
    proc_formul_hesapla;
    // mlt := Edit1.Text * 0.0001
    // aki_degeri :=
    // giris_gerilimi
  end;
end
else if ComboBox1.Text ='UI Laminasyon' then
begin
  ShowMessage('UI Seçildi');
  proc_formul_hesapla;
end
  else ShowMessage(' Lütfen Laminasyon Değeri Seçiniz...');
///değişkenleri tanımlayıp formülasyon yapıyıpr////////////////////////////////////
  //ShowMessage(FloatToStr( StrToFloat(edit7.Text) *StrToFloat(Edit9.Text )) );
/// //////////////////////////////////
end;
procedure Tfrm_ana.Button10Click(Sender: TObject);
begin
  PageControl1.ActivePageIndex :=2;
end;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```
procedure Tfrm_ana.Button11Click(Sender: TObject);
begin
  PageControl1.ActivePageIndex :=4;
end;
```

```
procedure Tfrm_ana.Button1Click(Sender: TObject);
begin
  secim :='uc_fazli';
  if ComboBox2.Text ='EI Laminasyon' then
  begin
    ShowMessage('EI Seçildi');
    if Edit8.Text = " " then
    begin
      ShowMessage('Lütfen Giriş Gerilimini Girin');
    end
    else if Edit18.Text ="then
    begin
      ShowMessage('Lütfen Çıkış Gerilimini Girin');
    end
    else if Edit19.Text ="then
    begin
      ShowMessage('Lütfen Çıkış Akımını Girin');
    end
    else if Edit20.Text ="then
    begin
      ShowMessage('Lütfen Verim Değerrini Girin');
    end
    else
    begin
      proc_formul_hesapla;
    end;
  end
  else if ComboBox2.Text ='EE Laminasyon' then
  begin
    ShowMessage('EE Seçildi');
    proc_formul_hesapla;
  end
  else ShowMessage(' Lütfen Laminasyon Değeri Seçiniz...');
end;
```

```
procedure Tfrm_ana.Button2Click(Sender: TObject);
begin
```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Edit6.Text :=Edit22.Text;
Edit7.Text :=Edit26.Text;
Edit9.Text :=Edit25.Text;
Edit11.Text :=Edit23.Text;
    Edit68.Text :=Edit22.Text;
Edit69.Text :=Edit26.Text;
Edit70.Text :=Edit25.Text;
Edit71.Text :=Edit23.Text;
end;

procedure Tfrm_ana.Button3Click(Sender: TObject);
begin
begin
    Edit13.Text :=Edit28.Text;
    Edit14.Text :=Edit29.Text;
    Edit15.Text :=Edit30.Text;
    Edit16.Text :=Edit31.Text;
    Edit17.Text :=Edit32.Text;
    Edit72.Text :=Edit28.Text;
    Edit73.Text :=Edit29.Text;
    Edit74.Text :=Edit30.Text;
    Edit75.Text :=Edit31.Text;
    Edit76.Text :=Edit32.Text;
end;
end;

procedure Tfrm_ana.Button4Click(Sender: TObject);
var
kgw : Double;

begin
    PageControl1.ActivePageIndex :=2;
end;

procedure Tfrm_ana.Button5Click(Sender: TObject);
begin
    PageControl1.ActivePageIndex :=4;
end;

procedure Tfrm_ana.Button6Click(Sender: TObject);
begin
    PageControl1.ActivePageIndex :=1;
end;

procedure Tfrm_ana.Button7Click(Sender: TObject);

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

begin
PageControl1.ActivePageIndex :=3;
end;

procedure Tfrm_ana.Button8Click(Sender: TObject);
begin
    PageControl1.ActivePageIndex :=1;
end;

procedure Tfrm_ana.Button9Click(Sender: TObject);
begin
    PageControl1.ActivePageIndex :=3;
end;

procedure Tfrm_ana.ComboBox1Change(Sender: TObject);
begin
    if ComboBox1.Text ='EI Laminasyon' then
    begin
        Image4.Picture.LoadFromFile('EI_tekfaz_laminasyonk.jpg');
    end
    else if ComboBox1.Text ='UI Laminasyon' then
    begin
        Image4.Picture.LoadFromFile('UI_tekfaz_laminasyonk.jpg');
    end;
end;

procedure Tfrm_ana.ComboBox2Change(Sender: TObject);
begin
    if ComboBox2.Text ='EI Laminasyon' then
    begin
        Image2.Picture.LoadFromFile('EI_ucfaz_laminasyon.jpg');
    end
    else if ComboBox2.Text ='EE Laminasyon' then
    begin
        Image2.Picture.LoadFromFile('EE_ucfaz_laminasyon.jpg');
    end;
end;

end;

procedure Tfrm_ana.RadioButton2Click(Sender: TObject);
begin
    if RadioButton2.Checked then
    begin
        Image3.Picture.LoadFromFile('delta_delta_connect.jpg');
    end;
end;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

end
end;

procedure Tfrm_ana.proc_formul_hesapla;
var

kg_yas_buyuk,kg_yas_kucuk,awg_kucuk,awg_buyuk,awgs_buyuk,awgs_kucuk,U_k
g_yas_buyuk,U_kg_yas_kucuk,U_awg_buyuk,U_awg_kucuk,U_awgs_buyuk,U_aw
gs_kucuk,diameterp, diameters : Double;
begin
if secim = 'tek_fazli' then
begin
ShowMessage('procedur hesapla calisiyor');
Vin := StrToFloat(Edit1.Text);
Vout := StrToFloat(Edit2.Text);
Iout := StrToFloat(Edit3.Text);
Pout := StrToFloat(Edit4.Text);
verim := StrToFloat(Edit5.Text);
regulasyon := StrToFloat(Edit6.Text);
bac := StrToFloat(Edit7.Text);
f := StrToFloat(Edit11.Text);
Ku := StrToFloat(Edit9.Text);
if ComboBox3.Text = 'Sin. Dalga' then kf := StrToFloat('4.44')
else if ComboBox3.Text = 'Kare Dalga' then kf := StrToFloat('4.00');
Pgor := Round(Pout * ((1/verim)+1));
Ke := SimpleRoundTo((strtofloat('0.145') * Power(Kf ,2))* (Power (f ,2)) *
(Power (Bac ,2)) * (Power( 10 ,-4)),-2);
Kg := SimpleRoundTo((Pgor) / (2 * Ke * regulasyon),-1);
// DEMİR NÜVE TABLO SEÇİM DEĞERLERİ OLACAK
if ComboBox1.Text = 'EI Laminasyon' then
begin
ado_ei.Active := False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Kg_cm5) FROM tek_faz_ei WHERE
Kg_cm5 >' + nokta_virgu(Kg);
ado_ei.Active := True;

ado_tek_fazlli_ei.Active := False;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Clear;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_tek_fazlli_ei.Active := True;

kg_yas_buyuk := StrToFloat(ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Kg_cm5').Value);

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

ado_ei.Active :=False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Kg_cm5) FROM tek_faz_ei WHERE
Kg_cm5 <' + nokta_virgu(Kg);
ado_ei.Active := True;

```

```

ado_tek_fazlli_ei.Active :=False;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Clear;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_tek_fazlli_ei.Active := True;

```

```

kg_yas_kucuk := StrToFloat(ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value);

```

```

if (kg_yas_buyuk - Kg ) > ( Kg - kg_yas_kucuk ) then
begin
Kg := kg_yas_kucuk;
end
else if (kg_yas_buyuk - Kg ) < ( Kg - kg_yas_kucuk ) then
begin
Kg := kg_yas_buyuk;
end
else
begin
Kg := kg_yas_buyuk;
end;

```

```

ado_tek_fazlli_ei.Active :=False;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Clear;
ado_tek_fazlli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + Nokta_virgu(Kg);
ado_tek_fazlli_ei.Active := True;

```

```

Edit42.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Part_no').Value;
Edit34.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Wtfe_grams').Value;
Edit35.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Wa_cm2').Value;
Edit36.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Wtcu_grams').Value;
Edit37.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Ap_cm4').Value;
Edit38.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('MLT_cm').Value;
Edit39.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value;
Edit40.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Ac_cm2').Value;
Edit41.Text := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('At_cm2').Value;

```

```

Ac := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Ac_cm2').Value;
Ap := ado_tek_fazlli_ei.FieldByName('Ap_cm4').Value;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

    Ac := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Ac_cm2').Value;
    Wa := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Wa_cm2').Value;
    Wtfe := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Wtfe_grams').Value;
    Wtcu := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Wtcu_grams').Value;
    MLT := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('MLT_cm').Value;
    Kg2 := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('Kg_cm5').Value;
    At := ado_tek_fazlli_ei.FieldName('At_cm2').Value;

end
else if ComboBox1.Text ='UI Laminasyon' then
begin
    ado_ei.Active :=False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Kg_cm5) FROM tek_faz_ui WHERE
Kg_cm5 >' + nokta_virgu(Kg);
    ado_ei.Active := True;

    ado_tek_fazli_ui.Active :=False;
    ado_tek_fazli_ui.SQL.Clear;
    ado_tek_fazli_ui.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ui WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
    ado_tek_fazli_ui.Active := True;
    kg_yas_buyuk := StrToFloat(ado_tek_fazli_ui.FieldName('Kg_cm5').Value);

    ado_ei.Active :=False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Kg_cm5) FROM tek_faz_ui WHERE
Kg_cm5 <' + nokta_virgu(Kg);
    ado_ei.Active := True;

    ado_tek_fazli_ui.Active :=False;
    ado_tek_fazli_ui.SQL.Clear;
    ado_tek_fazli_ui.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ui WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
    ado_tek_fazli_ui.Active := True;
    kg_yas_kucuk := StrToFloat(ado_tek_fazli_ui.FieldName('Kg_cm5').Value);

    if (kg_yas_buyuk - Kg ) > ( Kg - kg_yas_kucuk ) then
begin
    Kg := kg_yas_kucuk;
end
else if (kg_yas_buyuk - Kg ) < ( Kg - kg_yas_kucuk ) then
begin
    Kg := kg_yas_buyuk;
end
end

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

        else
        begin
            Kg := kg_yas_buyuk;
        end;

        ado_tek_fazli_ui.Active := False;
        ado_tek_fazli_ui.SQL.Clear;
        ado_tek_fazli_ui.SQL.Text := 'SELECT * FROM tek_faz_ui WHERE
Kg_cm5 =' + Nokta_virgu(Kg);
        ado_tek_fazli_ui.Active := True;

        Edit42.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Part_no').Value;
        Edit34.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wtfe_grams').Value;
        Edit35.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wa_cm2').Value;
        Edit36.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wtcu_grams').Value;
        Edit37.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Ap_cm4').Value;
        Edit38.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('MLT_cm').Value;
        Edit39.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Kg_cm5').Value;
        Edit40.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Ac_cm2').Value;
        Edit41.Text := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('At_cm2').Value;

        Ac := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Ac_cm2').Value;
        Ap := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Ap_cm4').Value;
        Wa := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wa_cm2').Value;
        Wtfe := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wtfe_grams').Value;
        Wtcu := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Wtcu_grams').Value;
        MLT := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('MLT_cm').Value;
        Kg2 := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('Kg_cm5').Value;
        At := ado_tek_fazli_ui.FieldByName('At_cm2').Value;

        end;

        Np := Round ((Vin * (Power( 10 ,4))) / (Kf * Bac * f * Ac));
        J := Round((Pgor * (Power( 10 ,4))) / (Kf * Ku * Bac * f * Ap));
        Iin := SimpleRoundTo((Pout) / (Vin * verim),-3);
        AwpB := SimpleRoundTo((Iin / J),-4);
        AwpB1000 := (AwpB * 1000);
        // Primer Bakır Tel Tablo seçim değerleri olacak

        begin
            ado_ei.Active := False;
            ado_ei.SQL.Clear;
            ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 >' + nokta_virgu(AwpB1000);
            ado_ei.Active := True;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

ado_wire_table.Active :=False;
ado_wire_table.SQL.Clear;
ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_wire_table.Active := True;

awg_buyuk := StrToFloat(ado_wire_table.FieldName('Bare_Area_cm2').Value);

ado_ei.Active :=False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 <' + nokta_virgu(AwpB1000);
ado_ei.Active := True;

ado_wire_table.Active :=False;
ado_wire_table.SQL.Clear;
ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_wire_table.Active := True;

awg_kucuk := StrToFloat(ado_wire_table.FieldName('Bare_Area_cm2').Value);

if (awg_buyuk - AwpB1000 ) > ( AwpB1000 - awg_kucuk ) then
begin
AwpB1000 := awg_kucuk;
end
else if (awg_buyuk - AwpB1000 ) < ( AwpB1000 - awg_kucuk ) then
begin
AwpB1000 := awg_buyuk;
end
else
begin
AwpB1000 := awg_buyuk;
end;

ado_wire_table.Active :=False;
ado_wire_table.SQL.Clear;
ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + Nokta_virgu(AwpB1000);
ado_wire_table.Active := True;

Edit43.Text := floattostr (ado_wire_table.FieldName('AWG').Value);
Edit44.Text := ado_wire_table.FieldName('Bare_Area_cm2').Value;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Edit45.Text := ado_wire_table.FieldByName('Weight_gr/cm').Value;
Edit46.Text := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Edit24.Text := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;

AWPp := ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value;
AwpBp := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
Densityp := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Diameterp := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;
end;

Rp := SimpleRoundTo((MLT * Np * densityp * (Power( 10 ,-6))),-2);
Pp := SimpleRoundTo((((Power( Iin ,2)))) * Rp),-2);
Ns := Round (((Np * Vout) / Vin)* (1 + ( regulasyon / 100)));
AwsB := SimpleRoundTo((Iout /J),-5);
AwsB1000 := (AwsB * 1000);
// Sekonder Bakır Tel Tablo seçim değerleri olacak

begin
  ado_ei.Active :=False;
  ado_ei.SQL.Clear;
  ado_ei.SQL.Text := 'SELECT  Min(Bare_Area_cm2) FROM  wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 >' + nokta_virgu(AwsB1000);
  ado_ei.Active := True;

  ado_wire_table.Active :=False;
  ado_wire_table.SQL.Clear;
  ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM  wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
  ado_wire_table.Active := True;

awgs_buyuk := StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

  ado_ei.Active :=False;
  ado_ei.SQL.Clear;
  ado_ei.SQL.Text := 'SELECT  Max(Bare_Area_cm2) FROM  wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 <' + nokta_virgu(AwsB1000);
  ado_ei.Active := True;

  ado_wire_table.Active :=False;
  ado_wire_table.SQL.Clear;
  ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM  wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
  ado_wire_table.Active := True;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

awgs_kucuk := StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

if (awgs_buyuk - AwsB1000 ) > ( AwsB1000 - awgs_kucuk ) then
begin
    AwsB1000 := awgs_kucuk;
end
else if (awgs_buyuk - AwsB1000 ) < ( AwsB1000 - awgs_kucuk ) then
begin
    AwsB1000 := awgs_buyuk;
end
else
begin
    AwsB1000 := awgs_buyuk;
end;

ado_wire_table.Active :=False;
ado_wire_table.SQL.Clear;
ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + Nokta_virgu(AwsB1000);
ado_wire_table.Active := True;

Edit48.Text := floattostr (ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value);
Edit49.Text := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
Edit51.Text := ado_wire_table.FieldByName('Weight_gr/cm').Value;
Edit52.Text := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Edit27.Text := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;

AWPs := ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value;
AwpBs := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
Densitys := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Diameters := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;
end;
Rs := SimpleRoundTo((MLT * Ns * densitys * (Power( 10 ,-6))),-2);
Ps := SimpleRoundTo((((Power( Iout ,2)))) * Rs),-2);
Pcu := SimpleRoundTo((Ps + Pp),-2);
regulasyon2 := SimpleRoundTo(((Pcu /Pout) * 100),-2);
wattkilo := SimpleRoundTo((strtofloat('0.000557')) * (Power(f
,strtofloat('1.68')))) * (Power (Bac ,strtofloat('1.86'))),-3);
Pfe := SimpleRoundTo((wattkilo) * (Wtfe) * (Power( 10 ,-3)), -2);
Ptoplam := (Pcu + Pfe);
Birimkayip := SimpleRoundTo((Ptoplam / At),-4);
Tr2 := SimpleRoundTo((450 * (Power(birimkayip ,strtofloat('0.826')))), -2);
Kus := SimpleRoundTo(((Ns * AwsB) / Wa),-3);
Kup := SimpleRoundTo(((Np * AwpB) / Wa),-3);

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

    Ku2 := (Kup + Kus);
    Pson := ((Pgor - Ptoplamlam) / Pgor);
    Sonverim100 := SimpleRoundTo((Pson * 100),-2);

    frm_tek_fazli_hesaplamalar := Tfrm_tek_fazli_hesaplamalar.Create(Self);
    frm_ana.Visible := False;
    frm_tek_fazli_hesaplamalar.ShowModal;
    frm_tek_fazli_hesaplamalar.Free;
end

else if secim = 'uc_fazli' then
    begin
    ShowMessage('procedur hesapla calısıyor');
    if ComboBox4.Text = 'Sin. Dalga' then U_kf := StrToFloat('4.44')
    else if ComboBox4.Text = 'Kare Dalga' then U_kf := StrToFloat('4.00');

    U_Vin := StrToFloat(Edit8.Text);
    U_Vout := StrToFloat(Edit18.Text);
    U_Iout := StrToFloat(Edit19.Text);
    U_verim := StrToFloat(Edit20.Text);
    U_Vdiyet := StrToFloat(Edit16.Text);
    U_f := StrToFloat(Edit17.Text);
    U_Bac := StrToFloat(Edit14.Text);
    U_regulasyon := StrToFloat(Edit13.Text);
    U_Ku := StrToFloat(Edit15.Text);
    // Üç fazlı hesaplama kodları

    U_Pout := ((U_Iout) * (U_Vout + (2 * U_Vdiyet))) ;
    U_Pgor := Round(((U_Pout) * (((strtofloat('1.05'))/ (U_verim)) +
    (strtofloat('1.05')))))));
    U_Ke := SimpleRoundTo((((strtofloat('2.86')) * (Power(U_f ,2)) * (Power(U_Bac
    ,2)) * (Power(10 ,-4))),-2);
    U_Kg := Round(((U_Pgor) / (2 * U_Ke * U_regulasyon)));

    // Demir Nüve Tablo seçim değerleri olacak

    if ComboBox2.Text = 'EI Laminasyon' then
    begin
    ado_ei.Active := False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Kg_cm5) FROM uc_faz_ei WHERE
    Kg_cm5 >' + nokta_virgu(U_Kg);
    ado_ei.Active := True;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

ado_uc_fazli_ei.Active :=False;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Clear;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_uc_fazli_ei.Active := True;

```

```

U_kg_yas_buyuk := StrToFloat(ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value);

```

```

ado_ei.Active :=False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Kg_cm5) FROM uc_faz_ei WHERE
Kg_cm5 <' + nokta_virgu(U_Kg);
ado_ei.Active := True;

```

```

ado_uc_fazli_ei.Active :=False;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Clear;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_uc_fazli_ei.Active := True;

```

```

U_kg_yas_kucuk := StrToFloat(ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value);

```

```

if (U_kg_yas_buyuk - U_Kg ) > ( U_Kg - U_kg_yas_kucuk ) then
begin
U_Kg := U_kg_yas_kucuk;
end
else if (U_kg_yas_buyuk - U_Kg ) < ( U_Kg - U_kg_yas_kucuk ) then
begin
U_Kg := U_kg_yas_buyuk;
end
else
begin
U_Kg := U_kg_yas_buyuk;
end;

```

```

ado_uc_fazli_ei.Active :=False;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Clear;
ado_uc_fazli_ei.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ei WHERE
Kg_cm5 =' + Nokta_virgu(U_Kg);
ado_uc_fazli_ei.Active := True;

```

```

Edit47.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Part_no').Value;
Edit50.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wtfe_grams').Value;
Edit56.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wa_cm2').Value;
Edit53.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wtcu_grams').Value;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Edit57.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Ap_cm4').Value;
Edit54.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('MLT_cm').Value;
Edit58.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value;
Edit55.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Ac_cm2').Value;
Edit59.Text := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('At_cm2').Value;

U_Ac := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Ac_cm2').Value;
U_Ap := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Ap_cm4').Value;
U_Ac := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Ac_cm2').Value;
U_Wa := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wa_cm2').Value;
U_Wtfe := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wtfe_grams').Value;
U_Wtcu := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Wtcu_grams').Value;
U_MLT := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('MLT_cm').Value;
U_Kg2 := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('Kg_cm5').Value;
U_At := ado_uc_fazli_ei.FieldByName('At_cm2').Value;

//      ado_tek_fazlli_ei.SQL.Text := 'select * from tek_faz_ei where Kg_cm5
< "" + FloatToStr(Kg) + ""';
//      ado_tek_fazlli_ei.Active := True;
//      Ac := StrToFloat(ado_tek_fazlli_eiAc_cm2. value);
end
else if ComboBox2.Text ='EE Laminasyon' then
begin
ado_ei.Active :=False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Kg_cm5) FROM uc_faz_ee WHERE
Kg_cm5 >' + nokta_virgu(U_Kg);
ado_ei.Active := True;

ado_uc_fazli_ee.Active :=False;
ado_uc_fazli_ee.SQL.Clear;
ado_uc_fazli_ee.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ee WHERE Kg_cm5
=' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_uc_fazli_ee.Active := True;

U_kg_yas_buyuk := StrToFloat(ado_uc_fazli_ee.FieldByName('Kg_cm5').Value);

ado_ei.Active :=False;
ado_ei.SQL.Clear;
ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Kg_cm5) FROM uc_faz_ee WHERE
Kg_cm5 <' + nokta_virgu(U_Kg);
ado_ei.Active := True;

ado_uc_fazli_ee.Active :=False;
ado_uc_fazli_ee.SQL.Clear;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

ado_uc_fazli_ee.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ee WHERE Kg_cm5 ='
+ nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
ado_uc_fazli_ee.Active := True;

U_kg_yas_kucuk := StrToFloat(ado_uc_fazli_ee.FieldName('Kg_cm5').Value);

if (U_kg_yas_buyuk - U_Kg) > (U_Kg - U_kg_yas_kucuk) then
begin
    U_Kg := U_kg_yas_kucuk;
end
else if (U_kg_yas_buyuk - U_Kg) < (U_Kg - U_kg_yas_kucuk) then
begin
    U_Kg := U_kg_yas_buyuk;
end
else
begin
    U_Kg := U_kg_yas_buyuk;
end;

ado_uc_fazli_ee.Active := False;
ado_uc_fazli_ee.SQL.Clear;
ado_uc_fazli_ee.SQL.Text := 'SELECT * FROM uc_faz_ee WHERE
Kg_cm5 =' + Nokta_virgu(U_Kg);
ado_uc_fazli_ee.Active := True;

Edit47.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Part_no').Value;
Edit50.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wtfe').Value;
Edit56.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wa_cm2').Value;
Edit53.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wtcu').Value;
Edit57.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Ap_cm4').Value;
Edit54.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('MLT').Value;
Edit58.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Kg_cm5').Value;
Edit55.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Ac_cm2').Value;
Edit59.Text := ado_uc_fazli_ee.FieldName('At_cm2').Value;

U_Ac := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Ac_cm2').Value;
U_Ap := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Ap_cm4').Value;
U_Ac := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Ac_cm2').Value;
U_Wa := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wa_cm2').Value;
U_Wtfe := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wtfe').Value;
U_Wtcu := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Wtcu').Value;
U_MLT := ado_uc_fazli_ee.FieldName('MLT').Value;
U_Kg2 := ado_uc_fazli_ee.FieldName('Kg_cm5').Value;
U_At := ado_uc_fazli_ee.FieldName('At_cm2').Value;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

end;

U_Np := Round((((U_Vin) * Power(10 ,4)) / ((U_kf) * (U_Bac) * (U_Ac) *
(U_f))));
U_Ipline := SimpleRoundTo(((U_Pout) / (3 * (U_Vin) * (U_verim))),-3);
U_Ipphase := SimpleRoundTo(((U_Ipline) / (strtofloat('1.73'))),-3);
U_Kup := ((U_Ku) / 2);
U_AwpB := SimpleRoundTo(((U_Kup) * (U_Wa)) / ( 4 * (U_Np)), -6);
U_AwpB1000 := (U_AwpB * 1000);

// Primer Bakır Tel Tablo seçim değerleri olacak

begin
    ado_ei.Active :=False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 >' + nokta_virgu(U_AwpB1000);
    ado_ei.Active := True;

    ado_wire_table.Active :=False;
    ado_wire_table.SQL.Clear;
    ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
    ado_wire_table.Active := True;
    U_awg_buyuk :=
StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

    ado_ei.Active :=False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 <' + nokta_virgu(U_AwpB1000);
    ado_ei.Active := True;

    ado_wire_table.Active :=False;
    ado_wire_table.SQL.Clear;
    ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
    ado_wire_table.Active := True;
    U_awg_kucuk :=
StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

    if (U_awg_buyuk - U_AwpB1000 ) > ( U_AwpB1000 - U_awg_kucuk ) then
        begin
            U_AwpB1000 := U_awg_kucuk;
        end
    end

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

else if (U_awg_buyuk - U_AwpB1000 ) < ( U_AwpB1000 - U_awg_kucuk ) then
begin
    U_AwpB1000 := U_awg_buyuk;
end
else
begin
    U_AwpB1000 := U_awg_buyuk;
end;

ado_wire_table.Active :=False;
ado_wire_table.SQL.Clear;
ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + Nokta_virgu(U_AwpB1000);
ado_wire_table.Active := True;

Edit60.Text := floattostr (ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value);
Edit63.Text := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
Edit61.Text := ado_wire_table.FieldByName('Weight_gr/cm').Value;
Edit62.Text := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Edit21.Text := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;

U_AWGp := ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value;
U_AwBp := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
U_Densityp := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;

end;

U_Rp := SimpleRoundTo(((U_MLT) * (U_Np) * (U_densityp) * (Power(10 ,-6))),-
1);
U_Pp := SimpleRoundTo((3 * (Power(U_Ipphase ,2)) * (U_Rp)),-2);
U_Vs := (( strtofloat('0.740')) * ((U_vout) + (2 * (U_Vdiyt))));
U_Ns := Round((((U_Np) * (U_Vs)) / (U_Vin)) * (1 + ((U_regulasyon) / 100))));
U_Kus := ((U_Ku) / 2);
U_AwsB := SimpleRoundTo((((U_Kus) * (U_Wa)) / (4 * (U_Ns))),-6);
U_AwsB1000 := (U_AwsB * 1000);
// Sekonder Bakır Tel Tablo seçim değerleri olacak

begin
    ado_ei.Active :=False;
    ado_ei.SQL.Clear;
    ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Min(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 >' + nokta_virgu(U_AwsB1000);
    ado_ei.Active := True;

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

        ado_wire_table.Active :=False;
        ado_wire_table.SQL.Clear;
        ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
        ado_wire_table.Active := True;
        U_awgs_buyuk :=
StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

        ado_ei.Active :=False;
        ado_ei.SQL.Clear;
        ado_ei.SQL.Text := 'SELECT Max(Bare_Area_cm2) FROM wire_table
WHERE Bare_Area_cm2 <' + nokta_virgu(U_AwsB1000);
        ado_ei.Active := True;
        // ShowMessage(inttostr(ado_ei.recordcount));
        // ShowMessage(ado_eiExpr1000.Value);
        ado_wire_table.Active :=False;
        ado_wire_table.SQL.Clear;
        ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + nokta_virgu(ado_eiExpr1000.Value);
        ado_wire_table.Active := True;
        U_awgs_kucuk :=
StrToFloat(ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value);

        if (U_awgs_buyuk - U_AwsB1000 ) > ( U_AwsB1000 - U_awgs_kucuk ) then
            begin
                U_AwsB1000 := U_awgs_kucuk;
            end
        else if (U_awgs_buyuk - U_AwsB1000 ) < ( U_AwsB1000 - U_awgs_kucuk ) then
            begin
                U_AwsB1000 := U_awgs_buyuk;
            end
        else
            begin
                AwsB1000 := awgs_buyuk;
            end;

        ado_wire_table.Active :=False;
        ado_wire_table.SQL.Clear;
        ado_wire_table.SQL.Text := 'SELECT * FROM wire_table WHERE
Bare_Area_cm2 =' + Nokta_virgu(U_AwsB1000);
        ado_wire_table.Active := True;

        Edit64.Text := floattostr (ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value);

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

Edit65.Text := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
Edit67.Text := ado_wire_table.FieldByName('Weight_gr/cm').Value;
Edit66.Text := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
Edit33.Text := ado_wire_table.FieldByName('diameter_cm').Value;

U_AWGs := ado_wire_table.FieldByName('AWG').Value;
U_AwBs := ado_wire_table.FieldByName('Bare_Area_cm2').Value;
U_Densitys := ado_wire_table.FieldByName('density_20C').Value;
end;

U_Rs := SimpleRoundTo(((U_MLT) * (U_Ns) * (U_densitys) * (Power(10 , -6))), -3);
U_Isline := (( strtfloat('0.471')) * (U_Iout));
U_Isphase := SimpleRoundTo(((U_Isline) / ( strtfloat('1.73'))), -2);
U_Ps := SimpleRoundTo(((3 * (Power(U_Isphase , 2))) * (U_Rs)), -2);
U_Pcu := ((U_Pp) + (U_Ps));
U_regulasyon2 := SimpleRoundTo((((U_Pcu) / (U_Pout)) * 100), -2);
U_Wattkilo := SimpleRoundTo((strtfloat('0.000557')) * (Power(U_f , strtfloat('1.68')) * (Power (U_Bac , strtfloat('1.86'))), -2);
U_Pfe := SimpleRoundTo((((U_Wattkilo) * (U_Wtfe)) / 1000), -2);
U_Ptoplamlam := ((U_Pcu) + (U_Pfe));
U_sonverim := SimpleRoundTo((((U_Pout) / ((U_Pout) + (U_Ptoplamlam))) * 100), -1);
U_sonverim100 := (U_sonverim * 1);
U_Birimkayip := SimpleRoundTo(((U_Ptoplamlam) / (U_At)), -4);
U_Tr2 := SimpleRoundTo((450 * ( Power(U_Birimkayip , strtfloat('0.826'))), -2);
U_AwBp_KU := (U_AwBp / 1000);
U_AwBs_KU := (U_AwBs / 1000);
U_Kup1 := SimpleRoundTo(((4 * (U_Np) * (U_AwBp_KU)) / (U_Wa)), -3);
U_Kus1 := SimpleRoundTo(((4 * (U_Ns) * (U_AwBs_KU)) / (U_Wa)), -3);
U_Ku2 := ((U_Kus1) + (U_Kup1));

frm_uc_fazli_hesaplamalar := Tfrm_uc_fazli_hesaplamalar.Create(Self);
frm_ana.Visible := False;
frm_uc_fazli_hesaplamalar.ShowModal;
frm_uc_fazli_hesaplamalar.Free;

{

ShowMessage (floattostr(U_Pout));
ShowMessage (floattostr(U_Pgor));
ShowMessage (floattostr(U_Ke));
ShowMessage (floattostr(U_Kg));
ShowMessage (floattostr(U_Np));
ShowMessage (floattostr(U_Ipline));

```

EK – 1 (Devamı) Transformatör Tasarım Ana Ekran Yazım Kodları

```

        ShowMessage (floattostr(U_Ipphase));
        ShowMessage (floattostr(U_Kup));
        ShowMessage (floattostr(U_AwpB));
        ShowMessage (floattostr(U_AwpB1000));
        ShowMessage (floattostr(U_Rp));
        ShowMessage (floattostr(U_Pp));
        ShowMessage (floattostr(U_Vs));
        ShowMessage (floattostr(U_Ns));
        ShowMessage (floattostr(U_Kus));
        ShowMessage (floattostr(U_AwsB));
        ShowMessage (floattostr(U_Rs));
        ShowMessage (floattostr(U_Isline));
        ShowMessage (floattostr(U_Isphase));
        ShowMessage (floattostr(U_Ps));
        ShowMessage (floattostr(U_Pcu));
        ShowMessage (floattostr(U_regulasyon2));
        ShowMessage (floattostr(U_Wattkilo));
        ShowMessage (floattostr(U_Pfe));
        ShowMessage (floattostr(U_Ptoplaml));
        ShowMessage (floattostr(U_sonverim));
        ShowMessage (floattostr(U_Birimkayip));
        ShowMessage (floattostr(U_Tr2));
        ShowMessage (floattostr(U_Kup1));
        ShowMessage (floattostr(U_Kus1));
        ShowMessage (floattostr(U_Ku2));

    }

end;

end;
function Tfrm_ana.nokta_virgu(s: Double): string;
begin
    result := StringReplace(FloatToStr(s) , ',' , '.' , [RfIgnoreCase]);
end;
end.
```

EK – 2 Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı Kodları

```
unit tek_fazli_hesaplamalar;
```

```
interface
```

```
uses
```

```
  Windows, Messages, SysUtils, Variants, Classes, Graphics, Controls, Forms,  
  Dialogs, StdCtrls;
```

```
type
```

```
  Tfrm_tek_fazli_hesaplamalar = class(TForm)
```

```
    Edit2: TEdit;
```

```
    Edit3: TEdit;
```

```
    Edit4: TEdit;
```

```
    Edit5: TEdit;
```

```
    Edit6: TEdit;
```

```
    Edit7: TEdit;
```

```
    Edit8: TEdit;
```

```
    Edit9: TEdit;
```

```
    Edit10: TEdit;
```

```
    Edit11: TEdit;
```

```
    Edit12: TEdit;
```

```
    Edit13: TEdit;
```

```
    Edit14: TEdit;
```

```
    Edit15: TEdit;
```

```
    Edit16: TEdit;
```

```
    Edit17: TEdit;
```

```
    Edit18: TEdit;
```

```
    Edit19: TEdit;
```

```
    Edit20: TEdit;
```

```
    Edit21: TEdit;
```

```
    Edit22: TEdit;
```

```
    Edit23: TEdit;
```

```
    Label1: TLabel;
```

```
    Elk: TLabel;
```

```
    Label3: TLabel;
```

```
    Label4: TLabel;
```

```
    Label5: TLabel;
```

```
    Label6: TLabel;
```

```
    Label7: TLabel;
```

```
    Label8: TLabel;
```

```
    Label9: TLabel;
```

```
    Label10: TLabel;
```

```
    Label11: TLabel;
```

```
    Label12: TLabel;
```

```
    Label13: TLabel;
```

```
    Label14: TLabel;
```

EK – 2 (Devamı) Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı**Kodları**

Label15: TLabel;
Label16: TLabel;
Label17: TLabel;
Label18: TLabel;
Label19: TLabel;
Label20: TLabel;
Label21: TLabel;
Label22: TLabel;
Label23: TLabel;
Edit38: TEdit;
Label49: TLabel;
Label58: TLabel;
Label50: TLabel;
Edit34: TEdit;
Edit35: TEdit;
Label51: TLabel;
Edit37: TEdit;
Label53: TLabel;
Label55: TLabel;
Edit39: TEdit;
Edit41: TEdit;
Label57: TLabel;
Edit40: TEdit;
Label56: TLabel;
Label54: TLabel;
Edit36: TEdit;
Label52: TLabel;
Edit42: TEdit;
Label59: TLabel;
Edit43: TEdit;
Label62: TLabel;
Label63: TLabel;
Edit44: TEdit;
Label66: TLabel;
Edit46: TEdit;
Label64: TLabel;
Edit45: TEdit;
Label2: TLabel;
Edit25: TEdit;
Label24: TLabel;
Label25: TLabel;
Edit26: TEdit;
Label26: TLabel;

EK – 2 (Devamı) Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı**Kodları**

Edit27: TEdit;
Label27: TLabel;
Edit28: TEdit;
Label28: TLabel;
Label29: TLabel;
Label30: TLabel;
Label31: TLabel;
Label32: TLabel;
Label33: TLabel;
Label34: TLabel;
Label35: TLabel;
Label36: TLabel;
Label37: TLabel;
Label38: TLabel;
Label39: TLabel;
Label40: TLabel;
Label41: TLabel;
Label42: TLabel;
Label43: TLabel;
Label44: TLabel;
Label45: TLabel;
Label47: TLabel;
Label48: TLabel;
Label46: TLabel;
Label61: TLabel;
Label65: TLabel;
Label67: TLabel;
Label68: TLabel;
Label69: TLabel;
Label70: TLabel;
Label71: TLabel;
Label72: TLabel;
Label73: TLabel;
Label74: TLabel;
Label75: TLabel;
Label76: TLabel;
Edit1: TEdit;
Label77: TLabel;
Label78: TLabel;
Edit29: TEdit;
Label79: TLabel;
Label60: TLabel;
Edit30: TEdit;

EK – 2 (Devamı) Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı

Kodları

```

Edit24: TEdit;
Label80: TLabel;
Label81: TLabel;
Label82: TLabel;
procedure FormClose(Sender: TObject; var Action: TCloseAction);
procedure FormCreate(Sender: TObject);
private
  { Private declarations }
public
  { Public declarations }
end;

var
  frm_tek_fazli_hesaplamalar: Tfrm_tek_fazli_hesaplamalar;

implementation

uses ana;

{$R *.dfm}

procedure Tfrm_tek_fazli_hesaplamalar.FormClose(Sender: TObject;
  var Action: TCloseAction);
begin
  frm_ana.Visible:= True;
end;
procedure Tfrm_tek_fazli_hesaplamalar.FormCreate(Sender: TObject);
begin
  // Hesaplama Sonuçları
  Edit2.Text := floattostr( frm_ana.Pgor );
  Edit3.Text := floattostr( frm_ana.Ke );
  Edit4.Text := floattostr( frm_ana.Kg );
  Edit5.Text := floattostr( frm_ana.Np );
  Edit6.Text := floattostr( frm_ana.J );
  Edit7.Text := floattostr( frm_ana.Iin );
  Edit8.Text := floattostr( frm_ana.AwpB );
  Edit9.Text := floattostr( frm_ana.Rp );
  Edit10.Text := floattostr( frm_ana.Pp );
  Edit11.Text := floattostr( frm_ana.Ns );
  Edit12.Text := floattostr( frm_ana.AwsB );
  Edit13.Text := floattostr( frm_ana.Rs );
  Edit14.Text := floattostr( frm_ana.Ps );

```

EK – 2 (Devamı) Transformatör Tasarım Tek Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı

Kodları

```

Edit15.Text := floattostr( frm_ana.Pcu );
Edit16.Text := floattostr( frm_ana.regulasyon2 );
Edit17.Text := floattostr( frm_ana.wattkilo );
Edit18.Text := floattostr( frm_ana.Pfe );
Edit19.Text := floattostr( frm_ana.Ptoplamlam );
Edit20.Text := floattostr( frm_ana.birimkayip );
Edit21.Text := floattostr( frm_ana.Tr2 );
Edit22.Text := floattostr( frm_ana.Kus );
Edit23.Text := floattostr( frm_ana.Kup );
Edit24.Text := floattostr( frm_ana.Ku2 );
Edit30.Text := floattostr( frm_ana.Sonverim100 );
// Demir Nüve Değerleri
Edit42.Text := frm_ana.edit42.Text;
Edit34.Text := frm_ana.edit34.Text;
Edit35.Text := frm_ana.edit35.Text;
Edit36.Text := frm_ana.edit36.Text;
Edit37.Text := frm_ana.edit37.Text;
Edit38.Text := frm_ana.edit38.Text;
Edit39.Text := frm_ana.edit39.Text;
Edit40.Text := frm_ana.edit40.Text;
Edit41.Text := frm_ana.edit41.Text;

// Primer Bakır Tel Değerleri
Edit43.Text := frm_ana.edit43.Text;
Edit44.Text := frm_ana.edit44.Text;
Edit45.Text := frm_ana.edit45.Text;
Edit46.Text := frm_ana.edit46.Text;
Edit1.Text := frm_ana.edit24.Text;

// Sekonder Bakır Tel Değerleri
Edit25.Text := frm_ana.edit48.Text;
Edit26.Text := frm_ana.edit49.Text;
Edit27.Text := frm_ana.edit52.Text;
Edit28.Text := frm_ana.edit51.Text;
Edit29.Text := frm_ana.edit27.Text;
end;

end.

```

EK – 3 Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı Kodları

```
unit uc_fazli_hesaplamalar;
```

```
interface
```

```
uses
```

```
Windows, Messages, SysUtils, Variants, Classes, Graphics, Controls, Forms,  
Dialogs, StdCtrls;
```

```
type
```

```
Tfrm_uc_fazli_hesaplamalar = class(TForm)
```

```
Label1: TLabel;
```

```
Edit2: TEdit;
```

```
Label28: TLabel;
```

```
Label13: TLabel;
```

```
Edit14: TEdit;
```

```
Label40: TLabel;
```

```
Label38: TLabel;
```

```
Edit15: TEdit;
```

```
Label14: TLabel;
```

```
Edit3: TEdit;
```

```
Elk: TLabel;
```

```
Label3: TLabel;
```

```
Edit4: TEdit;
```

```
Label39: TLabel;
```

```
Label29: TLabel;
```

```
Edit5: TEdit;
```

```
Label4: TLabel;
```

```
Label5: TLabel;
```

```
Edit6: TEdit;
```

```
Label30: TLabel;
```

```
Label31: TLabel;
```

```
Edit7: TEdit;
```

```
Label6: TLabel;
```

```
Label7: TLabel;
```

```
Edit8: TEdit;
```

```
Label32: TLabel;
```

```
Label33: TLabel;
```

```
Edit9: TEdit;
```

```
Label8: TLabel;
```

```
Label9: TLabel;
```

```
Edit10: TEdit;
```

```
Label34: TLabel;
```

```
Label35: TLabel;
```

```
Edit11: TEdit;
```

```
Label10: TLabel;
```

```
Label11: TLabel;
```

EK – 3 (Devamı) Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı**Kodları**

Edit12: TEdit;
Label36: TLabel;
Label37: TLabel;
Edit13: TEdit;
Label12: TLabel;
Label49: TLabel;
Edit42: TEdit;
Label58: TLabel;
Edit34: TEdit;
Label50: TLabel;
Label52: TLabel;
Label54: TLabel;
Label56: TLabel;
Edit40: TEdit;
Label65: TLabel;
Label46: TLabel;
Label48: TLabel;
Label47: TLabel;
Edit36: TEdit;
Edit38: TEdit;
Edit41: TEdit;
Label57: TLabel;
Label55: TLabel;
Label53: TLabel;
Label51: TLabel;
Label69: TLabel;
Label68: TLabel;
Label61: TLabel;
Label67: TLabel;
Edit39: TEdit;
Edit37: TEdit;
Edit35: TEdit;
Label59: TLabel;
Edit43: TEdit;
Label62: TLabel;
Edit44: TEdit;
Label63: TLabel;
Label72: TLabel;
Label64: TLabel;
Edit45: TEdit;
Label70: TLabel;
Label74: TLabel;
Edit46: TEdit;

EK – 3 (Devamı) Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı**Kodları**

Label66: TLabel;
Label76: TLabel;
Edit1: TEdit;
Label77: TLabel;
Label79: TLabel;
Edit29: TEdit;
Label78: TLabel;
Label26: TLabel;
Edit27: TEdit;
Label75: TLabel;
Label71: TLabel;
Edit28: TEdit;
Label27: TLabel;
Label73: TLabel;
Edit26: TEdit;
Label25: TLabel;
Label24: TLabel;
Edit25: TEdit;
Label2: TLabel;
Label23: TLabel;
Label22: TLabel;
Label21: TLabel;
Label20: TLabel;
Label60: TLabel;
Label19: TLabel;
Label18: TLabel;
Label17: TLabel;
Label16: TLabel;
Label15: TLabel;
Edit16: TEdit;
Edit17: TEdit;
Label41: TLabel;
Label42: TLabel;
Edit18: TEdit;
Edit19: TEdit;
Label43: TLabel;
Label44: TLabel;
Edit20: TEdit;
Edit30: TEdit;
Label45: TLabel;
Edit22: TEdit;
Edit23: TEdit;
Edit24: TEdit;

EK – 3 (Devamı) Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı

Kodları

```

Label80: TLabel;
Edit31: TEdit;
Label81: TLabel;
Label82: TLabel;
Edit32: TEdit;
Label83: TLabel;
Edit33: TEdit;
Label84: TLabel;
Label85: TLabel;
Edit47: TEdit;
Label86: TLabel;
Edit48: TEdit;
Label87: TLabel;
Label88: TLabel;
Edit49: TEdit;
Label89: TLabel;
Edit50: TEdit;
Label90: TLabel;
Label91: TLabel;
Label92: TLabel;

procedure FormClose(Sender: TObject; var Action: TCloseAction);
procedure FormCreate(Sender: TObject);
private
  { Private declarations }
public
  { Public declarations }
end;

var
  frm_uc_fazli_hesaplamalar: Tfrm_uc_fazli_hesaplamalar;

implementation

uses ana;

{$R *.dfm}
procedure Tfrm_uc_fazli_hesaplamalar.FormClose(Sender: TObject;
  var Action: TCloseAction);
begin
  frm_ana.Visible:= True;
end;

```

EK – 3 (Devamı) Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı

Kodları

```
procedure Tfrm_uc_fazli_hesaplamalar.FormCreate(Sender: TObject);
begin
```

```
// Hesaplama Sonuçları
```

```
Edit31.Text := floattostr( frm_ana.U_Pout );
Edit2.Text := floattostr( frm_ana.U_Pgor );
Edit3.Text := floattostr( frm_ana.U_Ke );
Edit4.Text := floattostr( frm_ana.U_Kg );
Edit5.Text := floattostr( frm_ana.U_Np );
Edit6.Text := floattostr( frm_ana.U_Ipline );
Edit7.Text := floattostr( frm_ana.U_Ipphase );
Edit32.Text := floattostr( frm_ana.U_Kup );
Edit8.Text := floattostr( frm_ana.U_AwpB );
Edit9.Text := floattostr( frm_ana.U_Rp );
Edit10.Text := floattostr( frm_ana.U_Pp );
Edit33.Text := floattostr( frm_ana.U_Vs );
Edit11.Text := floattostr( frm_ana.U_Ns );
Edit47.Text := floattostr( frm_ana.U_Kus );
Edit12.Text := floattostr( frm_ana.U_AwsB );
Edit13.Text := floattostr( frm_ana.U_Rs );
Edit48.Text := floattostr( frm_ana.U_Isline );
Edit49.Text := floattostr( frm_ana.U_Isphase );
Edit14.Text := floattostr( frm_ana.U_Ps );
Edit15.Text := floattostr( frm_ana.U_Pcu );
Edit16.Text := floattostr( frm_ana.U_regulasyon2 );
Edit17.Text := floattostr( frm_ana.U_Wattkilo );
Edit18.Text := floattostr( frm_ana.U_Pfe );
Edit19.Text := floattostr( frm_ana.U_Ptoplam );
Edit30.Text := floattostr( frm_ana.U_sonverim100 );
Edit20.Text := floattostr( frm_ana.U_Birimkayip );
Edit23.Text := floattostr( frm_ana.U_Tr2 );
Edit24.Text := floattostr( frm_ana.U_Kup1 );
Edit22.Text := floattostr( frm_ana.U_Kus1 );
Edit50.Text := floattostr( frm_ana.U_Ku2 );
```

```
// Demir Nüve Değerleri
```

```
Edit42.Text := frm_ana.edit47.Text;
Edit34.Text := frm_ana.edit50.Text;
Edit35.Text := frm_ana.edit56.Text;
Edit36.Text := frm_ana.edit53.Text;
Edit37.Text := frm_ana.edit57.Text;
Edit38.Text := frm_ana.edit54.Text;
```

EK – 3 (Devamı) Transformatör Tasarım Üç Fazlı Hesaplama Ekran Çıktısı**Kodları**

```
Edit39.Text := frm_ana.edit58.Text;  
Edit40.Text := frm_ana.edit55.Text;  
Edit41.Text := frm_ana.edit59.Text;
```

```
// Primer Bakır Tel Değerleri
```

```
Edit43.Text := frm_ana.edit60.Text;  
Edit44.Text := frm_ana.edit63.Text;  
Edit45.Text := frm_ana.edit61.Text;  
Edit46.Text := frm_ana.edit62.Text;  
Edit1.Text := frm_ana.edit21.Text;
```

```
// Sekonder Bakır Tel Değerleri
```

```
Edit25.Text := frm_ana.edit64.Text;  
Edit26.Text := frm_ana.edit65.Text;  
Edit27.Text := frm_ana.edit66.Text;  
Edit28.Text := frm_ana.edit67.Text;  
Edit29.Text := frm_ana.edit33.Text;  
end;  
end.
```

EK – 4 Transformatör Tasarım Program Ekranları

Şekil 1.1 Transformatör Tasarım Ana Ekranı

EK – 4 (Devamı) Transformatör Tasarım Program Ekranları

Tek Fazlı **Tek Fazlı Sabitler** **Üç Fazlı** **Üç Fazlı Sabitler**

Laminasyon Değeri: **E1 Laminasyon**

Giriş Voltajı Vin: **115** Volt

Çıkış Voltajı Vout: **115** Volt

Çıkış Akımı Iout: **2,17** Amper

Çıkış Gücü Pout: **250** Watt

Verim: **0,95**

Tek Fazlı Tasarım İçin Kullanılan Sabitler

Regülasyon: **5** %

Flux Density (Bac): **1,6** Tesla

Pencere Kullanım Sabiti (Ku): **0,4**

Frekans: **47** Hertz

Sabit Değerleri Değiştirmek İçin Tıklayınız

Laminasyon Şekli:

Channel Bracket Assembly

Part No.	D	E	F	G	H	A	W
E1-375	0,933	0,933	0,794	1,905	2,857	2,857	1,429
E1-621	1,270	1,270	0,794	2,064	3,175	3,175	1,588
E1-625	1,388	1,388	0,794	2,381	3,493	3,493	1,746
E1-750	1,905	1,905	0,953	2,857	3,810	3,810	1,905
E1-875	2,223	2,223	1,111	3,333	4,445	4,445	2,223
E1-100	2,540	2,540	1,270	3,810	5,715	5,715	2,858
							8,571

Hesapla

Şekil 1.2 Transformatör Tasarım Tek Fazlı Transformatör Hesaplama Ana Ekranı

EK – 4 (Devamı) Transformatör Tasarım Program Ekranları

Tek Fazlı	Tek Fazlı Sabitler	Üç Fazlı	Üç Fazlı Sabitler
Sıcaklık 30 OC			
Regülasyon 5 %			
Flux Density (Bac) 1,6 Tesla			
Pencere Kullanım Sabiti (Ku) 0,4			
Frekans 47 Hertz			
Dalga Biçimi Sin. Dalga v			
Manyetik Materyal Silikon M 6 X			
Kullanıcı Değerlerini Kullan			
Tek Fazlı Hesaplama Sayfasına Dönmek İçin Tıklayınız			
Seçilen Demir Nüve Değerleri:			
Part No: ____			
Wtfe: ____ Wa: ____			
Wtcus: ____ Ap: ____			
MLT: ____ Kg: ____			
Ac: ____ At: ____			
Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:			
#AWG: ____			
AwpB: ____ Ağırlık: ____			
Density: ____ Çap: ____			
Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:			
#AWG: ____			
AwsB: ____ Ağırlık: ____			
Density: ____ Çap: ____			

Şekil 1.3 Transformatör Tasarım Tek Fazlı Transformatör Sabitleri Ana Ekranı

EK – 4 (Devamı) Transformatör Tasarım Program Ekranları

Tek Fazlı **Tek Fazlı Sabitler** **Üç Fazlı** **Üç Fazlı Sabitler**

Sıcaklık: 30 OC
 Regülasyon: 5 %
 Flux Densite B: 1,4 Tesla
 Pencere Kullanımı Ku: 0,4
 Diyot Drop Vd: 1 Volt
 Frekans: 60 Hertz

En. Düşük
 Silikon M 6 X
 Manyetik Materyal

Kullanıcı Değerlerini Kullan
 Üç Fazlı Hesaplama Sayfasına Dönmek İçin Tıklayınız

Seçilen Demir Nüve Değerleri:
 Part No:
 Wtfe: Wa:
 Wtco: Ap:
 MLT: Kg:
 Ac: At:

Seçilen Primer Bakıl Tel Değerleri:
 #AWG:
 AwpB: Ağırlık:
 Densityp: Çap:

Seçilen Sekonder Bakıl Tel Değerleri:
 #AWG:
 AwdB: Ağırlık:
 Densitys: Çap:

Şekil 1.5 Transformatör Tasarım Üç Fazlı Transformatör Sabitleri Ana Ekranı

EK – 4 (Devamı) Transformatör Tasarım Program Ekranları

TEK FAZLI TRANSFORMATÖR HESAPLAMA SONUÇLARI

Pgwr	513	Watt	Sekonder Bakır Kaybı Ps	5,7	Watt
Elektriksel durum Ke	1,62		Toplam Bakır Kaybı Pcu	11,72	Watt
Nüve Geometrisi Kg	37,579	cm ⁵	Yeni Regülasyon	4,69	%
Primer Sarım Sayısı Np	250	Turn	Kilogram Başına Watt Hesabı	0,86	Watt / Kg
Primer Akı Yınluluğu J	256	Ang / cm ²	Demir Kayıpları Pfe	2,01	Watt
Giriş Akımı Iin	2,208	Ang.	Toplam Kayıp Pfe + Pcu	13,73	Watt
Primer Boş Kablo Alanı Awpb	0,0009	cm ²	Birim Alana Düşen Kayıp	0,0207	Watt/cm ²
Primer Direnç Rp	1,15	Ohm	Son Verim	97,32	%
Primer Bakır Kayıpları Pp	6,02	Watt	Sıcaklık Değişimi	23,96	OC
Sekonder Sarım Sayısı Ns	262	Turn	Primer Pencere Kullanım Sabiti Kup	0,204	
Sekonder Boş Kablo Alanı AwSB	0,00840	cm ²	Sekonder Pencere Kullanım Sabiti Kus	0,204	
Sekonder Direnç Rs	1,21	Ohm	Yeni Toplam Pencere Kullanım Sabiti Ku2	0,408	

Seçilen Demir Nüve Değerleri:		Seçilen Primer Bakal Tel Değerleri:		Seçilen Sekonder Bakal Tel Değerleri:	
Part No:	E1 - 150	AwpB:	#AWG:	AwsB:	#AWG:
Wtfe:	2394 Gram	Wt:	18	Wt:	18
WtCu:	853 Gram	Ağırlık:	0,228 cm ²	Ağırlık:	0,228 cm ²
MLT:	22 cm	Densitys:	209,5 mikrohm/cm	Densitys:	209,5 mikrohm/cm
AG:	13,79 cm ²	Çap:	0,109 cm	Çap:	0,109 cm

Şekil 1.6 Transformatör Tasarım Tek Fazlı Transformatör Sonuçlar Ana Ekranı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SARUHAN, Hüsametdin R.
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 10.12.1979 BİTLİS
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 (312) 4668274 / 301
 Faks : 0 (312) 4668281
 e-mail : hrsaruhan@hotmail.com

Kişisel Bilgiler

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	İnönü Üniversitesi / Elektrik Elektronik Mühendisliği	2002
Lise	Van Ziraat Meslek Lisesi	1998

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
1999 - 2002	Kahramanmaraş T.A.E.M	Ziraat Teknisyeni
2002 - ...	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı TEDGEM	Elektrik Elektronik Mühendisi

Yabancı Dil

İngilizce, Almanca